

NCE

Nota de Conjuntura Econòmica

Anàlisi de l'evolució de l'economia catalana
i el seu entorn
Informe anual del 2015

Número 90
Juliol de 2016

Generalitat de Catalunya
**Departament de la Vicepresidència
i d'Economia i Hisenda**

Nota de Conjuntura Econòmica

Anàlisi de l'evolució de l'economia catalana i el seu entorn

Número 90. Informe anual del 2015. Juliol de 2016

ISSN: 2013-3480

© **Generalitat de Catalunya. Departament de
Vicepresidència, i d'Economia i Hisenda**

Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons del tipus reconeixement d'autoria, usos no comercials i sense obra derivada.

Resum de la llicència:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>

Llicència completa:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Edició

Direcció General d'Anàlisi Econòmica

Passeig de Gràcia, 19

08007 Barcelona

<http://economia.gencat.cat>

Redacció

Direcció General d'Anàlisi Econòmica,

amb la col·laboració de la Direcció General de Pressupostos

Data de tancament: 15 de juliol de 2016

Disseny gràfic

Enric Jardí

Índex de continguts

Introducció	4
1. L'entorn de l'economia catalana	8
2. El producte interior brut	19
Requadre 1. La productivitat total dels factors	31
Requadre 2. El PIB potencial de l'economia catalana	33
3. El comerç exterior	39
Requadre 3. La inversió estrangera directa	50
Requadre 4. El tràfic marítim als ports de Barcelona i Tarragona l'any 2015	54
4. Dinàmica empresarial	58
Requadre 5. L'empresa exportadora	67
5. El mercat de treball	70
Requadre 6. Participació laboral, ocupació i atur a Catalunya i a la UEM	80
6. L'evolució dels preus i dels salaris	83
6.1. L'evolució dels preus	83
6.2. L'evolució dels salaris i dels costos laborals	91
7. El sector públic	98
7.1. El sector públic administratiu de la Generalitat	98
7.2. El sector públic local	105
7.3. L'Administració central a Catalunya	108
Requadre 7. Indicadors de pobresa de Catalunya	113
8. Recull d'indicadors	119

Introducció

El primer informe anual de la *Nota de Conjuntura Econòmica*, corresponent a l'any 2014, va coincidir amb el primer any de recuperació de l'economia catalana, després dels forts ajustos causats per la crisi. En aquesta segona edició, corresponent al 2015, el balanç de l'economia és encara més positiu. A més, les dades més recents dels primers mesos del 2016 mostren la mateixa tendència.

El 2015 el creixement de l'economia es va enlairar fins al 3,4 %, el creixement més alt des del 2007, amb una creació d'ocupació que va evolucionar de manera força paral·lela. El fort impuls de la demanda interna es troba a la base d'aquests resultats notables. Però no és només la demanda interna la que va empènyer l'economia, sinó que també hi van tenir un paper fonamental les exportacions, tant de béns com de serveis. Per tant, es pot dir que estem davant d'un model més equilibrat, que combina una demanda interna potent amb un sector exterior molt dinàmic. Tot i això, un tret no tan positiu que cal tenir present és que el creixement de la demanda interna també va fer que es desaparessin les importacions.

Els resultats econòmics del 2015 van ser, en general, molt positius, tot i que cal tenir en compte que, en certs casos, alguns dels agregats macroeconòmics partien d'uns nivells molt baixos després d'anys de retrocessos i cal situar-ne les variacions relatives dins d'aquest context. Per fer un balanç del comportament que té actualment l'economia, no es poden oblidar els factors externs, que han jugat un paper determinant a l'hora de facilitar aquest impuls, que continua vigent el 2016. Això no treu mèrit als resultats obtinguts, però sí que ens obliga a analitzar-los sense perdre de vista el context macroeconòmic que els ha fet, en part, possibles: tipus d'interès molt baixos, preus del petroli en nivells mínims, tipus de canvi de l'euro competitiu, a més d'una política monetària expansiva del BCE, amb mesures extraordinàries. Tots aquests factors van estar presents en el conjunt d'economies de la zona euro, però és evident que no totes les economies van reaccionar de la mateixa manera. De fet, l'economia catalana es troba entre les economies que més han crescut.

Malgrat la millora experimentada el 2014 i el 2015, el nostre PIB per càpita encara no ha recuperat tot el terreny perdut, en especial en relació amb la mitjana europea. D'altra banda, no s'ha de perdre de vista que el procés de devaluació interna que ha viscut l'economia, que ha afectat especialment els salaris, va ser el preu que es va pagar per recuperar competitivitat exterior. Tanmateix, si bé això ha estat un pas

necessari davant d'una situació de crisi, és clar que el futur de l'economia s'ha d'inscriure dins d'unes bases més sòlides i sostenibles. També s'ha avançat en aquest camí durant els darrers anys, tot i que encara queda molt recorregut per endavant.

En aquest informe es destaquen alguns d'aquests factors positius que emergeixen de forma clara el 2015. Un de bàsic i que ja estava present els anys anteriors és l'important superàvit comercial que té l'economia catalana en relació amb l'exterior, fet que li confereix una elevada capacitat de finançament. A això, també caldria afegir-hi els guanys de quota de mercat assolits els darrers anys i, com a fenomen més recent, l'acceleració del creixement de les exportacions amb més contingut tecnològic.

La indústria, malgrat el fort revés patit durant els anys de crisi, ha estat creixent els dos darrers anys per sobre de la mitjana europea, gràcies al bon comportament de les exportacions, com també del consum i de la inversió. De fet, l'augment de la inversió en béns d'equipament el 2014 i el 2015 és un tret especialment significatiu perquè és una de les tendències que reflecteix més clarament la millora de les expectatives i de la confiança, no només dels empresaris del país, sinó també dels inversors estrangers. En aquest sentit, el fort increment de la inversió estrangera directa el 2015 n'és una mostra prou clara. D'altra banda, com assenyalen alguns informes internacionals de prestigi reconegut, Catalunya es troba entre les principals regions europees pel que fa a capacitat d'atracció d'inversió productiva internacional.

Com s'explica en un dels requadres d'aquest informe, la productivitat total dels factors, una variable que sintetitza l'aportació de les millores tecnològiques i organitzatives, és un dels factors que està contribuint més al creixement de l'economia catalana. L'increment de la productivitat i de la capitalització de l'economia és, en aquests moments, la base del creixement que experimenta el PIB potencial de l'economia catalana, un altre dels aspectes en què aprofundeix aquest informe. Tanmateix, tot i la millora actual, per apujar el sostre de creixement potencial de l'economia caldrà fer esforços addicionals en aspectes tan importants com el capital humà, la recerca, la innovació, les polítiques actives en el món laboral, etc.; en definitiva, caldrà enfocar el creixement cap a una economia amb més valor afegit.

Les empreses constitueixen una peça fonamental en aquesta tasca. Malaauradament, la crisi en va destruir moltes, per bé que les dades recents mostren que aquesta tendència s'ha capgirat. Tot i això, a més d'una creació neta del nombre d'empreses, un altre dels reptes per incrementar la productivitat de l'economia és aconseguir augmentar la dimensió del teixit empresarial, que ara és molt reduïda. Els factors productivitat, innovació i internacionalització acostumen a

interrelacionar-se, dins el món empresarial, en un cercle virtuós. El Baròmetre de la innovació mostra que hi ha més del doble d'empreses que exporten entre les empreses innovadores que entre les que no ho són. En aquest sentit, els resultats obtinguts recentment són esperançadors, atès que s'ha produït un augment d'empreses que exporten de manera regular, cosa que ha permès ampliar la base exportadora de l'economia.

En el mercat de treball, l'augment de l'ocupació és va iniciar el 2014, va anar a més el 2015 i continua a l'alça durant la primera meitat del 2016. Cal tenir en compte, però, com s'analitza en un requadre específic d'aquest informe, que la taxa d'ocupació de Catalunya, és a dir, la proporció de població que treballa, és similar a la mitjana de la zona euro; per tant, no és que l'economia creï menys ocupació, sinó que hi ha una proporció més alta de població que vol treballar, i per això hi ha més atur a Catalunya. Hi ha factors molt diversos que podrien explicar aquesta predisposició més elevada a incorporar-se al món laboral, com ara qüestions de preus, de salaris, de nivells de benestar social, culturals, etc. En qualsevol cas, aquest no és un fenomen recent: a Catalunya la incorporació laboral fa anys que és molt elevada i caldria analitzar-la dins de cada context econòmic.

L'atur és un dels factors directament relacionats amb la pobresa, tot i que també hi ha població que treballa i que també és pobra. En aquest informe es presenten els darrers indicadors de pobresa, que ens mostren el seu abast des de vessants diferents. Malgrat que aquests indicadors han començat a millorar en fer-ho l'economia, encara tenim uns índexs molt elevats, sobretot en col·lectius molt determinats, que requeririen intervencions específiques: des de les assistencials fins a les polítiques actives en el mercat laboral.

El sector públic és el principal garant de l'estat del benestar. Però la crisi econòmica ha disparat els nivells de dèficit i de deute de les administracions públiques, i això en limita la capacitat d'intervenció, especialment quan es veuen obligades a accelerar l'ajust d'aquests desequilibris. Les finances de la Generalitat pateixen especialment aquestes dificultats per les limitacions que el sistema de finançament vigent imposa als ingressos de la Generalitat, d'una banda, i per l'abast de la reducció del dèficit fiscal exigida, de l'altra. Tot i així, el 2015 la Generalitat va aconseguir reduir el seu dèficit públic.

Les dades de l'actuació de l'Administració central a Catalunya posen de nou de manifest que la inversió estatal a Catalunya està lluny de la que li correspondria, d'acord amb els estàndards econòmics o de població, al contrari del que succeeix amb la recaptació fiscal. És precisament el desfasament entre el conjunt d'ingressos i despeses de l'Administració central el que constitueix el dèficit de la balança fiscal de Catalunya, la

magnitud del qual representa una càrrega molt elevada per a la societat i per a l'economia catalana. Aquesta aportació fiscal tan elevada frena la capacitat de dur a terme les mesures necessàries per millorar els nivells de benestar social i és també un llast per als canvis tecnològics i estructurals que requereix l'economia.

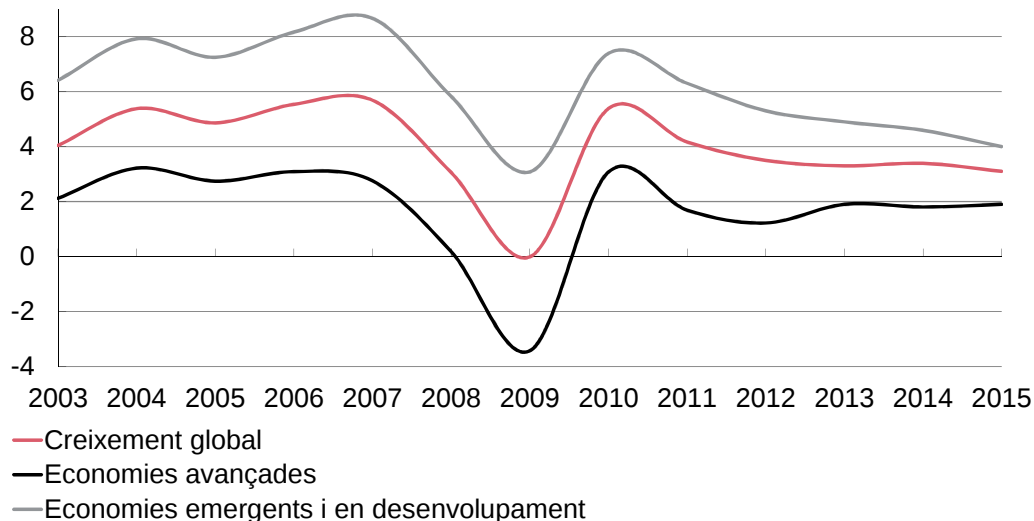
1.

L'entorn de l'economia catalana

L'any 2015 l'economia mundial va alentir el seu creixement fins a un 3,1 %, el ritme més baix des de la recessió del 2009

Durant l'any 2015, el context internacional va debilitar-se de manera significativa. L'economia mundial va créixer un 3,1% el 2015, el ritme més baix des de la recessió de l'any 2009. El deteriorament de les perspectives de les economies emergents i en desenvolupament (en particular, la desacceleració a la Xina), i l'expectativa d'una normalització de la política monetària als EUA van provocar l'augment de la desconfiança, més volatilitat en els mercats financers globals, i l'enfonsament del preu del petroli i d'altres matèries primeres. Al mateix temps, les economies avançades van seguir mostrant un creixement poc vigorós. El comerç internacional també va tenir un creixement més lent del previst (2,8 %), igual que la inversió, que va mostrar una clara manca de dinamisme a escala internacional.

Creixement interanual del PIB (%)

El 2015 les economies avançades van créixer un 1,9 %, xifra molt similar a l'1,8 % del 2014. La política monetària, que encara va ser expansiva (la pujada de tipus d'interès dels EUA no es va produir fins a finals d'any), el to més neutre de la política fiscal i l'abaratiment del petroli van ajudar a impulsar-ne l'activitat. Els EUA van liderar el creixement, amb un avanç d'un 2,4 %, tot i que van perdre dinamisme a la segona meitat de l'any. A la zona euro, la millora de les condicions

financeres, arran de les iniciatives del BCE, va contribuir a impulsar el creixement, que va arribar fins a un 1,7 % (el 2014 havia crescut un 0,9%). El Japó, en canvi, va mostrar un creixement molt feble (0,5 %). Pel que fa a les economies emergents i en desenvolupament, durant el 2015 el ritme de creixement (4%) va alentir-se per cinquè any consecutiu. La inestabilitat financera d'aquestes economies va augmentar com a conseqüència del canvi de la política monetària dels EUA i del creixement més reduït de l'economia xinesa; les seves condicions de finançament van tornar-se més restrictives, i alguns països emergents van registrar sortides de capitals i episodis de depreciació canviària.

Previsions de creixement econòmic

(% de variació interanual del PIB)

	2011	2012	2013	2014	2015	Projeccions	
						2016	2017
Economia mundial	4,2	3,5	3,3	3,4	3,1	3,2	3,5
Economies avançades	1,7	1,2	1,2	1,8	1,9	1,9	2,0
Estats Units	1,6	2,2	1,5	2,4	2,4	2,4	2,5
Japó	-0,5	1,7	1,4	0,0	0,5	0,5	-0,1
Regne Unit	2,0	1,2	2,2	2,9	2,2	1,9	2,2
Zona euro	1,6	-0,9	-0,3	0,9	1,7	1,5	1,6
Alemanya	3,7	0,6	0,4	1,6	1,5	1,5	1,6
França	2,1	0,2	0,7	0,6	1,3	1,1	1,3
Itàlia	0,6	-2,8	-1,7	-0,3	0,8	1,0	1,1
Espanya	-1,0	-2,6	-1,7	1,4	3,2	2,6	2,3
Economies emergents i en desenvolupament	6,3	5,3	4,9	4,6	4,0	4,1	4,6
Xina	9,5	7,7	7,7	7,3	6,9	6,5	6,2
Índia	6,6	5,6	6,6	7,2	7,3	7,5	7,5
Rússia	4,3	3,5	1,3	0,7	-3,7	-1,8	0,8
Amèrica llatina	4,9	3,2	3,0	1,3	-0,1	-0,5	1,5
Àfrica subsahariana	5,0	4,3	5,2	5,1	3,4	3,0	4,0
Orient Mitjà, nord d'Àfrica i Pakistan	4,5	5,0	2,3	2,8	2,5	3,1	3,5

Font: *World Economic Outlook*, FMI (abril del 2016).

De cara al 2016, el pessimisme ha augmentat i es preveu un creixement de l'economia mundial molt similar al del 2015

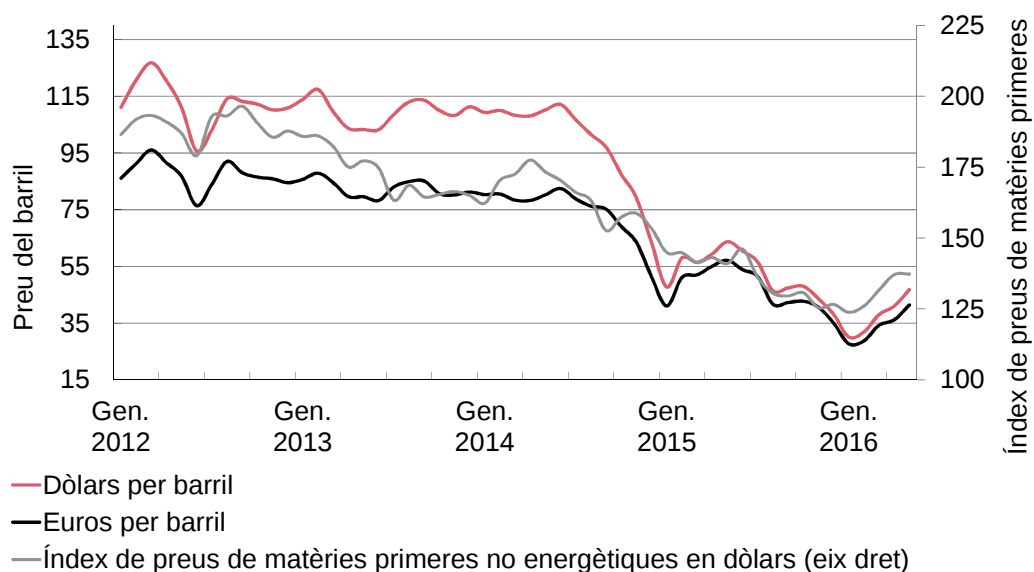
L'FMI, en el *World Economic Outlook* de l'abril de 2016, ha tornat a rebaixar les seves previsions de creixement econòmic per regions de manera gairebé generalitzada. L'organisme pronostica que l'economia global creixerà un 3,2 % el 2016 (dues dècimes menys que a la seva previsió anterior, corresponent al gener de 2016), mentre que per al

2017 espera un creixement mundial una mica més alt (3,5 %), gràcies a una acceleració de les economies emergents. Aquestes economies passaran d'un creixement previst del 4,1 % per al 2016 al 4,6 % l'any 2017, ja que s'esperen unes condicions financeres més favorables, mentre que també es confia en que la desacceleració de l'economia xinesa segueixi sent gradual. Les economies avançades continuaran amb un creixement modest, de l'1,9 % el 2016 i del 2 % el 2017. D'altra banda, poc abans del tancament d'aquest informe, s'ha conegut el resultat del referèndum britànic favorable a la sortida del Regne Unit de la UE. Aquest resultat ha fet créixer la incertesa i l'FMI ha alertat de l'efecte negatiu que el Brexit pot tenir sobre el creixement mundial (en particular, sobre Europa). Per aquest motiu, l'organisme insta les autoritats britàniques i europees a aconseguir una transició ordenada i planificada.

Durant el 2015 els preus del petroli van arribar als seus mínims

Durant el 2015 la cotització internacional del petroli va aprofundir la seva davallada, de manera que, a finals d'any, va arribar al valor més baix des de 2004 (amb una cotització del barril Brent per sota de la barrera dels 40 dòlars), en un escenari caracteritzat per l'excés de producció (l'OPEP va decidir mantenir la seva producció) i per una demanda afeblida a causa de la desacceleració xinesa. Les matèries primeres també van registrar fortes caigudes de preus. Això va beneficiar les economies importadores de petroli i de matèries primeres (com la UEM o el Japó), però l'FMI ha constatat que els guanys han estat limitats i que, en canvi, aquesta caiguda de preus ha

Evolució del preu del barril de petroli Brent i del preu de les matèries primeres

Font: Banc d'Espanya i Ministeri d'Economia i Competitivitat.

perjudicat clarament l'evolució econòmica de les zones exportadores (com Llatinoamèrica), i també ha contribuït a que es debilités la inversió del sector energètic a països com els EUA.

Els primers mesos del 2016 el preu del petroli ha invertit la tendència a la baixa i ha registrat un augment (a l'abril i al maig s'ha situat per sobre dels 40 dòlars per barril Brent), tot i que, de moment, encara es manté en valors moderats. Els preus de les matèries primeres també han repuntat.

A finals del 2015 la Reserva Federal dels EUA va elevar els tipus d'interès per primera vegada en gairebé una dècada, mentre que el BCE va ampliar el seu programa de compra d'actius

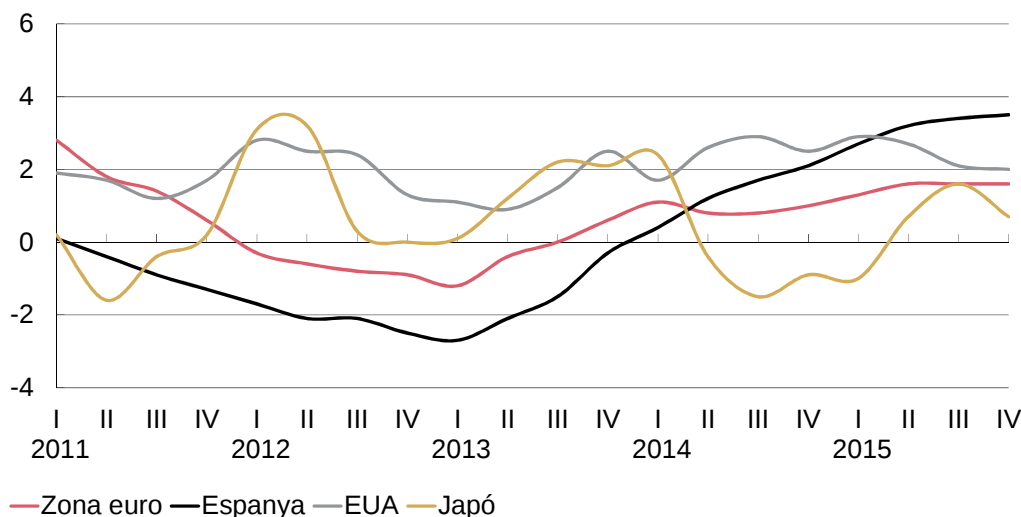
Des que la Reserva Federal va retirar el programa de compra d'actius financers a finals del 2014, hi havia l'expectativa que es produís una pujada en el tipus d'interès. Finalment, el desembre del 2015 la Reserva Federal va decidir pujar els tipus des de l'interval 0-0,25 % fins a l'interval 0,25-0,5 %. Aquesta pujada, que va ser la primera des del juny de 2006, va posar fi a una etapa d'estímuls monetaris sense precedents (cal recordar que els tipus d'interès havien estat en valors molt propers al 0 % des del 2008). Tot i això, durant el 2016 l'augment de la inestabilitat financera internacional i els dubtes sobre l'economia mundial han frenat el ritme de normalització de la política monetària als EUA. En contrast amb el to més restringit de la política monetària nord-americana, a la zona euro, el març del 2015 el BCE va ampliar el seu programa de compra d'actius fins a 60.000 milions mensuals, incloent-hi deute públic i deute privat a partir del juny de 2015. Posteriorment, el desembre el BCE va allargar la durada del programa de compra fins al març de 2017 i va reduir-ne alguns tipus d'interès, política expansiva que s'ha aguditzat els primers mesos del 2016.

Els EUA van experimentar un creixement sòlid, però el ritme va alentir-se una mica en la segona meitat de l'any per l'apreciació del dòlar i la feblesa del sector energètic

L'any 2015 l'economia dels EUA va mantenir un avanç sòlid d'un 2,4 % (el mateix que havia registrat el 2014), gràcies a un ajust fiscal més suau, el creixement del sector de l'habitatge, la millora dels balanços empresarials i el bon to del consum (beneficiat pel baix preu del petroli). També va destacar l'evolució favorable del mercat de treball, de manera que la taxa d'atur va assolir el valor més baix des de la crisi (el 5 % en acabar l'any). No obstant això, el ritme de creixement econòmic va alentir-se una mica en la segona part de l'any. D'una

banda, la demanda interna va mostrar menys dinamisme (sobretot per la caiguda de la inversió energètica, derivada dels baixos preus del petroli) i, de l'altra, la desacceleració del comerç internacional i la forta apreciació del dòlar des de finals del 2013 van debilitar les exportacions. Durant el 2015 el tipus de canvi del dòlar enfront de l'euro va mantenir-se força estable i amb fluctuacions lleus; en canvi, el dolar va apreciar-se respecte de monedes d'economies emergents, pel seu paper de "moneda refugi", com a resposta als episodis d'inestabilitat financera que es van produir.

Creixement interanual del PIB (%)

Font: Eurostat, INE i Bureau of Economic Analysis.

L'economia japonesa va registrar una evolució decebedora, amb un creixement d'un 0,5 % el 2015

Després que el seu PIB registrés un creixement nul l'any 2014, el 2015 l'economia japonesa va mantenir un ritme feble, amb un creixement d'un 0,5 %. Tot i que l'expansió monetària i l'abaratiment del petroli van ser elements que van contribuir a recolzar l'activitat econòmica, la desacceleració de l'economia xinesa va repercutir negativament sobre les exportacions i la producció industrial japoneses, malgrat la depreciació del ien. En aquest context de fragilitat, el Banc de Japó va seguir apostant per l'expansió monetària quantitativa i qualitativa.

El 2015 l'economia xinesa va créixer un 6,9 %, el ritme més baix dels darrers 25 anys, dins d'un model de creixement més equilibrat

El creixement econòmic xinès va ser d'un 6,9 % l'any 2015, el més baix dels darrers 25 anys, a causa de la desacceleració de les exportacions, la inversió i el sector immobiliari. La desacceleració del gegant asiàtic

va provocar contagi sobre els seus principals socis comercials i va contribuir a afeblir el comerç mundial. També va ser determinant en l'increment de les tensions financeres, i en la caiguda dels preus del petroli i d'altres matèries primeres. L'episodi de més inestabilitat va produir-se el mes d'agost, quan els inversors van mostrar desconfiança en els valors xinesos i els índexs borsaris van registrar les caigudes més pronunciades des de la crisi financera del 2009. De fet, les autoritats econòmiques van haver de posar en marxa diverses mesures per aturar la volatilitat. Tot i aquests episodis, cal tenir en compte que la desacceleració, també anomenada reequilibrament de l'economia xinesa, va ser força pausada, de manera que el creixement va continuar sent alt. Els primers mesos del 2016 el creixement xinès també s'ha mantingut en un ritme significatiu. A més, l'alentiment s'explica en part per l'estratègia que pretén reorientar l'economia xinesa cap al consum, els serveis i la innovació, en detriment del model de les darreres dècades, basat en la indústria, les exportacions i un creixement molt intens de la inversió.

El 2015 l'economia de Llatinoamèrica va retrocedir per la recessió al Brasil i per l'impacte negatiu dels baixos preus de les matèries primeres

Llatinoamèrica ja va registrar l'any 2014 un forta desacceleració pels efectes negatius derivats de l'enfonsament dels preus de les matèries primeres (molts països de la zona en són exportadors). L'any 2015 l'evolució va empitjorar i el PIB de la regió va caure un 0,1 %. Els països llatinoamericans també van enfrontar-se a condicions de finançament més restrictives, accentuades per la depreciació d'algunes monedes de la zona. El Brasil, la seva primera economia, va experimentar una forta recessió (amb una caiguda del PIB d'un 3,8 %), fet que generarà un contagi negatiu en tota l'àrea. Les raons de l'empitjorament d'aquest país van ser, entre d'altres, el deteriorament de la confiança causat per la incertesa política, els alts tipus d'interès (per tal de contenir la inflació) i el descens en la inversió. A més, l'economia es va veure amenaçada pels forts desequilibris macroeconòmics (com l'alta inflació i l'elevat dèficit públic, que va superar el 10 % del PIB l'any passat). De tota manera, les diferències entre economies van ser significatives, i països com Colòmbia o Mèxic van anotar creixements del 3,1 % i el 2,5 %, respectivament.

Pel que fa a altres regions, va haver-hi recessió a l'economia russa, i un creixement més lent a l'Orient Mitjà i a l'Àfrica subsahariana

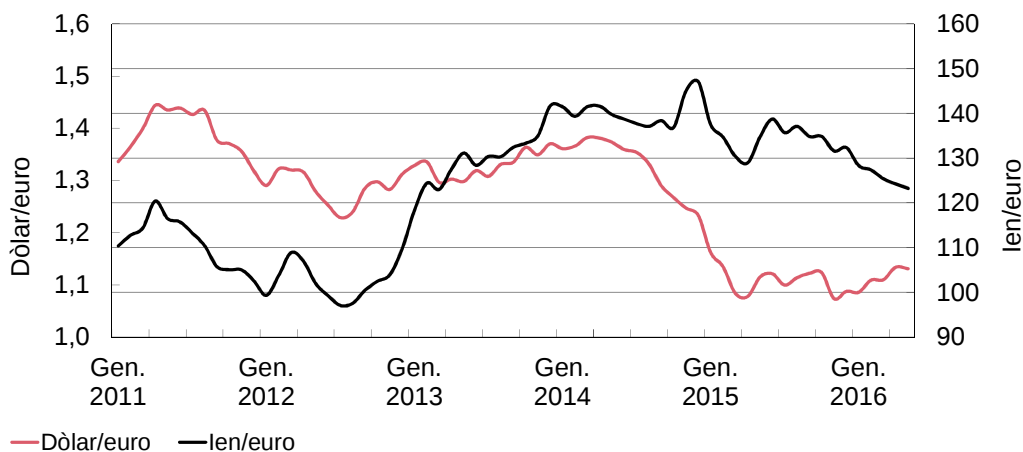
L'economia russa també va experimentar un fort retrocés el 2015 (del 3,8 %), molt castigada pel baix preu del petroli i les matèries primeres,

les sancions econòmiques i condicions financeres més restrictives. Pel que fa les economies de l'Orient Mitjà, el Nord d'Àfrica i el Pakistan, van registrar un creixement positiu del 2,5 %, però inferior a l'esperat a causa de l'evolució dels preus del petroli i les tensions geopolítiques que afecten la regió. Finalment, l'Àfrica subsahariana va créixer un 3,4 %, amb una desacceleració notable respecte del 2014 (quan havia avançat un 5,1 %).

El 2015 el creixement a la zona euro va ser moderat (1,7 %), però força superior al del 2014

L'any 2015 el PIB de la zona euro va créixer un 1,7 %, un ritme modest però que supera clarament el del 2014 (0,9 %). El programa de compra d'actius financers del BCE va contribuir a la millora de les condicions de finançament, i aquest factor va ajudar a reforçar l'avanç del consum privat i de la inversió. La demanda externa es va veure afavorida pel baix preu del petroli i per la depreciació de l'euro enfront del dòlar. Però, a mesura que avançava l'any, les exportacions van alentir-se per la situació general de menys creixement global, l'augment de la inestabilitat financera internacional, i la lleugera apreciació de l'euro enfront de les principals monedes de referència. Paral·lelament, les primes de risc del deute públic van mantenir-se en xifres moderades, tot i que hi van haver alguns episodis de tensions relacionats amb la negociació del tercer programa d'assistència financera al govern grec (el mes de juliol es va arribar a un acord amb els creditors).

Evolució del tipus de canvi de l'euro

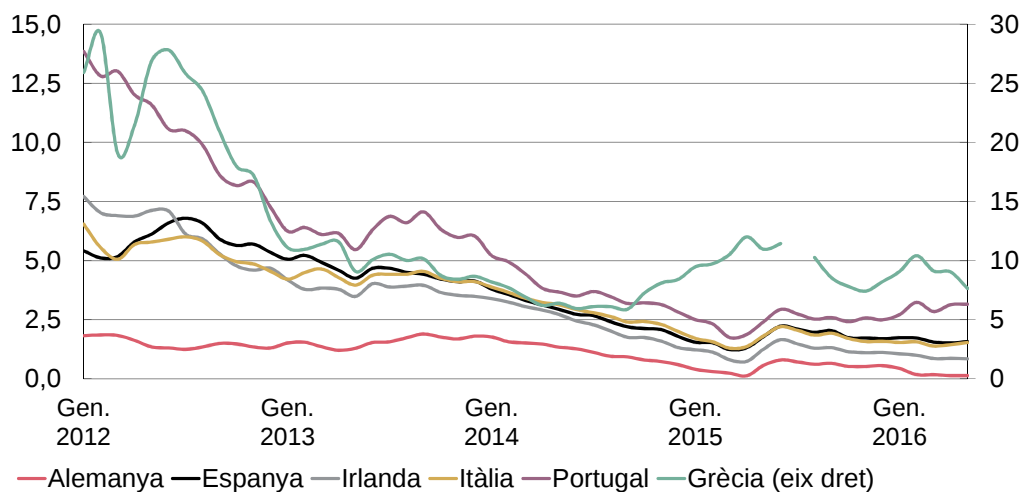

Font: BCE.

D'altra banda, la inflació a la UEM va assolir taxes mínimes l'any 2015 (en el conjunt de l'any va ser d'un 0 %, però en diversos mesos va arribar a taxes negatives). Tot i que la caiguda de la inflació a la zona euro s'explica fonamentalment per l'enfonsament del preu del petroli, el fet que la inflació subjacent també fos molt moderada (0,8 %) va fer

augmentar la preocupació pel risc d'una deflació que portés a una etapa d'estancament econòmic amb una inflació persistentment baixa. Aquest factor va impulsar el BCE a ampliar el seu programa de compra d'actius.

Evolució del rendiment del deute públic a 10 anys (%)

Nota: el BCE no ha publicat la dada de Grècia corresponent al juliol de 2015, mes durant el qual s'estava negociant el tercer programa d'ajuda financera d'aquest país.
Font: BCE.

L'any 2015 es va accelerar el creixement a França, a Itàlia i a Espanya, però el dèficit públic d'algunes economies va continuar sent molt ampli

Totes les economies de la zona euro van registrar un creixement positiu l'any 2015, tret de Grècia (amb un descens d'un 0,2 %). Es va produir una millora notable a França (que va accelerar el creixement d'un 0,6 % el 2014 a un 1,3 % el 2015) i a Itàlia (que va passar d'un -0,3 % a un 0,8 %). Els creixements més intensos van correspondre a Irlanda (7,8 %) i a Malta (5,4 %), i, entre les economies grans, a Espanya (3,2 %). Fora de la zona euro, el creixement econòmic del Regne Unit (2,2 %) va perdre una mica de ritme (el 2014 havia estat del 2,9 %) per la desacceleració de la demanda interna.

Pel que fa a les finances públiques, en el conjunt de la UEM el dèficit públic va reduir-se lleugerament (d'un 2,6 % del PIB a un 2,1 %). No obstant això, la situació va ser molt heterogènia: els únics països amb superàvit fiscal van ser Alemanya (0,7 % del PIB l'any 2015), Luxemburg (1,2 %) i Estònia (0,4 %), mentre que el dèficit va ser molt elevat a Grècia (7,2 %), Espanya (5,1 %) i a Portugal (4,4 %, tot i la notable reducció respecte del 2014, quan va ser del 7,7 %). Per tant, alguns països encara han de continuar corregint els seus amplis desequilibris fiscals, mentre que les economies amb marge fiscal, com Alemanya, van tornar a rebre la recomanació, per part de l'FMI i

d'altres institucions, d'augmentar la seva despesa fiscal en infraestructures, per tal d'estimular més el seu creixement i el de tota la regió.

Variació del PIB i dèficit o superàvit de les administracions públiques

	% de variació del PIB		Dèficit (-) o superàvit (+) (% sobre el PIB)	
	2014	2015	2014	2015
Bèlgica	1,3	1,4	-3,1	-2,6
Alemanya	1,6	1,5	0,3	0,7
Irlanda	5,2	7,8	-3,8	-2,3
Grècia	0,7	-0,2	-3,6	-7,2
Espanya	1,4	3,2	-5,9	-5,1
França	0,6	1,3	-4,0	-3,5
Itàlia	-0,3	0,8	-3,0	-2,6
Xipre	-2,5	1,6	-8,9	-1,0
Països Baixos	1,0	1,9	-2,4	-1,8
Àustria	0,4	0,9	-2,7	-1,2
Portugal	0,9	1,5	-7,2	-4,4
Finlàndia	-0,7	0,4	-3,2	-2,7
UEM-19	0,9	1,7	-2,6	-2,1

Font: Eurostat.

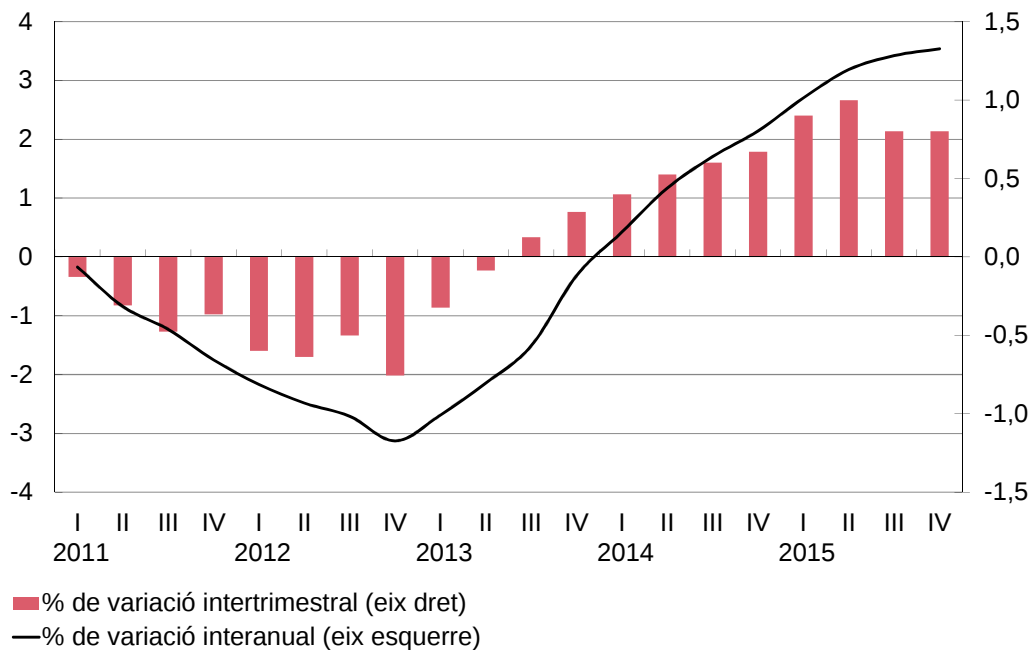
El 2015 l'economia espanyola va créixer un 3,2 %, més del que s'esperava

L'evolució de l'economia espanyola va superar les expectatives l'any 2015 i el creixement es va accelerar de l'1,4 % al 3,2 %. L'activitat econòmica es va basar en l'expansió de la demanda interna. La millora de les condicions financeres i l'augment de la confiança van afavorir l'expansió de la inversió (que va créixer un 6,2 %), mentre que el consum privat va mantenir un creixement robust (3,1 %), que també es va veure afavorit per la forta creació d'ocupació i per la inflació negativa. A diferència dels anys anteriors, el consum públic també va millorar. Pel que fa al vessant exterior, es va registrar una capacitat de finançament positiva enfront de l'exterior (2,1 % del PIB). No obstant això, en termes de creixement econòmic la demanda externa va tenir una aportació negativa (de 0,5 punts percentuals, superior a la contribució negativa de 0,2 punts de l'any 2014), ja que les importacions van augmentar a un ritme significatiu (7,5 %), més alt que el de les exportacions (5,4 %).

D'altra banda, el PIB espanyol va perdre una mica de dinamisme en la segona meitat del 2015 (els creixements trimestrals van ser

lleugerament inferiors), ja que el context internacional, menys favorable, va repercutir en un lleu descens de la confiança i un alentiment de les exportacions i les importacions. Al mateix temps, tot i la recuperació econòmica registrada des del 2014, van persistir amplis desequilibris macroeconòmics, en particular un endeutament elevat i un taxa d'atur alta que, tot i que va evolucionar a la baixa, va seguir sent de les més altes de la UEM (del 22,1 %).

Evolució del PIB de l'economia espanyola

Font: INE.

Per sectors econòmics, destaca el fort creixement a la indústria (3,4 %) i als serveis (3,1 %), els quals també es van veure afavorits pels bons resultats al sector turístic. La construcció va registrar el primer creixement positiu (5,2%), després de set anys de fort ajust, si bé a finals d'any va perdre dinamisme. Finalment, cal destacar que, tot i els bons resultats en termes de creixement econòmic, com ja s'ha avançat, el dèficit públic espanyol va seguir en valors molt elevats. Segons Eurostat, l'any 2015 va ser del 5,1 % del PIB (5,9 % el 2014), el nivell més alt a la UEM després de Grècia (7,2 %). No obstant això, en el seu escenari econòmic del mes d'abril el govern espanyol preveu que el dèficit públic espanyol es reduirà fins al 3,6 % del PIB l'any 2016, i fins al 2,9 % l'any 2017.

Per al 2016, el Govern espanyol preveu un creixement de l'economia espanyola del 2,7 % i l'FMI, del 2,6 %; en tots dos casos serien uns resultats clarament per sota dels obtinguts el 2015 (3,2 %). Malgrat això, durant el primer trimestre del 2016 l'economia espanyola ha seguit donant mostres de fortaleza. L'INE ha estimat que el creixement trimestral del PIB ha estat del 0,8 %, equivalent als augments

trimestrals dels dos trimestre anteriors, tot i que el ritme interanual s'ha moderat una mica (ha passat del 3,5 % al 3,4 %). D'altra banda, el Banc d'Espanya ha avançat un creixement intertrimestral del 0,7 % per al segon trimestre, amb una desacceleració en la demanda interna, que quedaria pal·liada, en part, per una millora dels resultats en la demanda externa.

La bona marxa de l'economia ha portat a anunciar la possibilitat d'una revisió a l'alça de les previsions del PIB en el nou quadre macroeconòmic del govern espanyol, que es preveu que es faci públic a finals del mes de juliol.

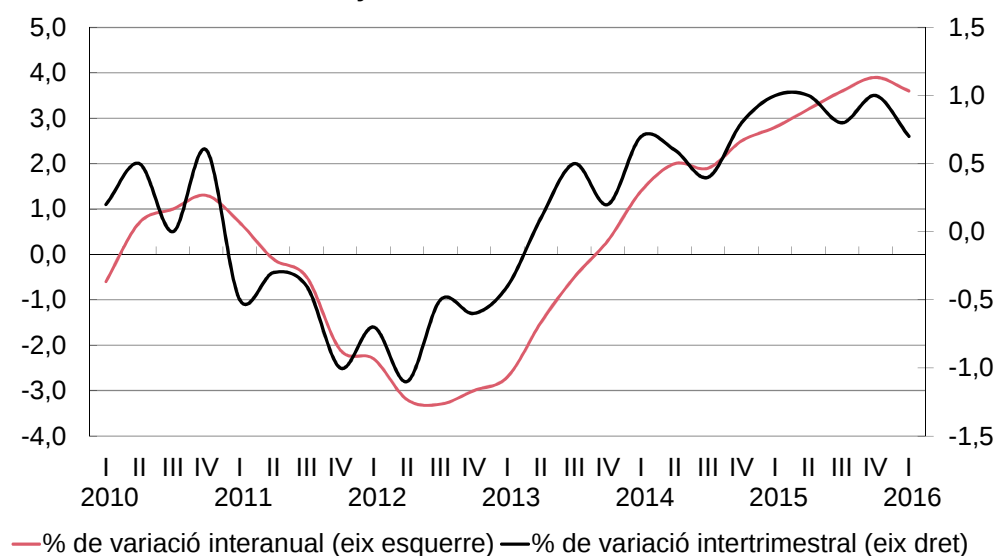
2.

El producte interior brut

El 2015 l'economia catalana va créixer un 3,4 %, el ritme més elevat des del 2007

La recuperació de l'economia catalana es va començar a manifestar en la segona meitat del 2013 i s'ha anat refermant el anys següents: durant el 2014, amb un creixement del 2 %, i, el 2015, amb un creixement del 3,4 %, el més alt des del 2007. Tot i una lleu desacceleració, el creixement ha continuat molt vigorós el primer trimestre del 2016 i les previsions per al conjunt de l'any són, així mateix, positives.

Evolució del PIB de Catalunya

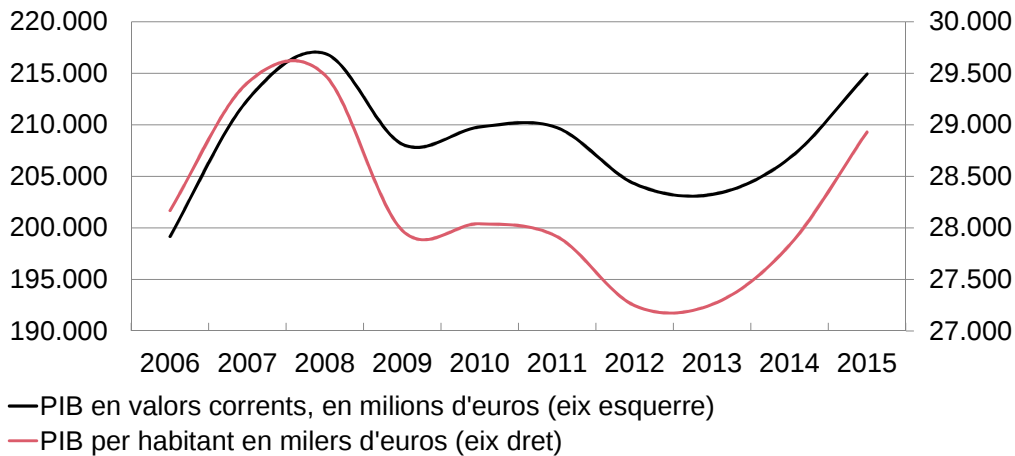

Font: Idescat.

L'impacte de la crisi va provocar un retrocés important del PIB el 2009; després, el rebot del 2010 va mitigar aquesta caiguda, però el descens va continuar els anys posteriors, fins al 2014, quan es va iniciar la recuperació. L'evolució del PIB per habitant va seguir una evolució similar, però més pronunciada, atès que la població va continuar creixent fins al 2011; a partir d'aquest any, la reducció de la població ha contribuït a una recuperació del PIB per habitant més ràpida. Tot i això, el PIB per habitant en euros corrents és encara un 1,9 % inferior al del 2008. El reajustament que ha experimentat l'economia catalana durant aquests anys és encara més acusat quan es compara amb l'evolució del PIB per habitant de la UE-28. En efecte, en paritats de poder de compra el PIB per càpita de Catalunya que el

2008 se situava en un 23,2% per sobre de la mitjana de la UE-28, el 2015 se situa en un 13,8%; és a dir, s'ha produït una reducció de 9,4 punts percentuals. Això posa en evidència que la crisi ha tingut efectes més intensos en l'economia catalana, per bé que la represa actual també resulta més vigorosa.

PIB i PIB per habitant a Catalunya

Font: Idescat.

La recuperació que va experimentar l'economia catalana els anys 2014 i 2015 va anar en paral·lel amb la recuperació de la demanda interna, en especial el 2015. La demanda externa, que havia pal·liat els anys anteriors l'enfonsament provocat per la crisi, en canvi, va perdre protagonisme. Això no vol dir, però, que la penetració en els mercats exteriors s'hagi debilitat, sinó que les importacions han guanyat força.

L'economia catalana (i espanyola) ha fet un esforç per guanyar competitivitat en els mercats exteriors els darrers anys, i això ajuda a explicar els bons resultats obtinguts per les seves exportacions. L'evolució dels costos laborals unitaris, que s'havia allunyat de la dinàmica del nostre entorn econòmic durant els anys previs a la crisi, s'hi ha tornat a acostar, i això ha facilitat els guanys de competitivitat que, ahora, s'han vist reforçats per la depreciació de l'euro enfront del dòlar. Més recentment, la recuperació, tot i que lleugera, de l'economia europea, ha mobilitzat també el principal mercat exterior de l'economia catalana, la qual cosa ha pal·liat els resultats més modestos de la demanda d'altres àrees econòmiques en els dos darrers anys.

Pel que fa a la recuperació de la demanda interna, l'han facilitat i accelerat factors diversos: la reducció del preu del petroli, uns tipus d'interès molt baixos, la inflació en nivells mínims, etc., com també una millora de l'accés al crèdit, afavorida per l'aposta expansiva del Banc Central Europeu. S'ha de tenir en compte, a més, que s'havien acumulat molts anys de fort ajust, i que llars i empreses havien estat fent un esforç de contenció del consum i la inversió. Això ha tingut com

a contrapartida un augment en la capacitat de finançament que ha permès desendeutar-se i que també ha donat pas a la recuperació de la demanda.

Evolució del PIB i aportació al creixement de la demanda

	Catalunya			Zona euro		
	PIB	Demanda interna	Demanda externa	PIB	Demanda interna	Demanda externa
2010	0,6	-1,6	2,2	2,0	1,4	0,6
2011	-0,5	-2,8	2,3	1,6	0,7	0,9
2012	-2,9	-3,9	1,0	-0,9	-2,4	1,5
2013	-1,1	-3,6	2,5	-0,3	-0,7	0,4
2014	2,0	1,5	0,5	0,9	0,9	0,0
2015	3,4	3,5	-0,1	1,6	1,7	-0,1

Font: Idescat i Eurostat.

La demanda interna va impulsar el creixement del PIB amb força

A partir del 2014, la demanda interna va començar a obtenir resultats positius, i el 2015 aquests resultats es van incrementar notablement, fins a un 4 % de creixement i una aportació de 3,5 punts percentuals al creixement del PIB. En termes absoluts, la contribució més gran a l'increment de la demanda interna va recaure en la despesa en consum de les llars, si bé el creixement relatiu més significatiu va ser el de la formació bruta de capital. La despesa en consum de les llars va augmentar un 3,6 %, gràcies especialment a l'augment de l'ocupació i de la renda disponible de les llars. A això, cal afegir-hi els tipus d'interès baixos, la inflació en nivells mínims i l'augment de la riquesa financera que van experimentar les llars. En síntesi, van convergir un conjunt de factors que van contribuir a l'augment de la confiança dels consumidors. D'altra banda, l'accés al crèdit es va anar normalitzant durant l'any i això també va incentivar el consum. Amb tot, el 2015 els nivells de consum en volum encara van estar un 9,2 % per sota dels del 2007, la qual cosa es va deure, en part, a la reducció de la població i al fet que les llars estaven fent un esforç per reduir les seves elevades taxes d'endeutament.

El 2015 la despesa en consum de les administracions públiques va créixer un 3,3 %, després d'una evolució plana l'any anterior. Tot i aquest creixement, el nivell de despesa en consum de les administracions públiques encara és un 5,2 % inferior al del 2010, any a partir del qual va començar a contraure's. L'ajust de la despesa pública s'emmarca dins del procés de consolidació fiscal en què està implicat el conjunt del sector públic. Fruit d'això, el dèficit públic de la

Generalitat, que el 2010 se situava en el 4,48 % del PIB, va passar al 2,7 % del PIB el 2015 (a l'1,95 % del PIB, si s'exclou el dèficit incorporat d'operacions publicoprivades d'anys anteriors).

PIB de Catalunya. Demanda
(% de variació interanual)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Demanda interna	-1,7	-3,1	-4,3	-4,0	1,7	4,0
Despesa en consum de les llars	-0,5	-1,3	-3,6	-3,6	1,4	3,6
Despesa en consum de les administracions públiques ¹	1,4	-1,4	-1,7	-5,0	0,0	3,3
Formació bruta de capital ²	-6,8	-9,0	-8,7	-4,2	4,0	5,7
FBCF (béns d'equipament i altres actius)	2,0	-4,7	-4,0	0,3	7,2	6,4
FBCF (construcció)	-12,2	-12,9	-14,8	-7,8	-3,2	3,1
Saldo amb l'exterior ^{3 i 4}	2,2	2,3	1,0	2,5	0,5	-0,1
Saldo amb l'estranger ⁴	0,9	2,7	3,4	1,3	-0,8	-0,5
Exportacions totals de béns i serveis amb l'estranger	11,5	6,2	3,1	2,8	4,0	4,8
Importacions totals de béns i serveis amb l'estranger	8,2	-2,8	-7,6	-0,8	7,5	7,3
Saldo de la resta de l'Estat ⁴	1,3	-0,4	-2,4	1,2	1,3	0,4
PIB	0,6	-0,5	-2,9	-1,1	2,0	3,4

¹ Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat lucrativa al servei de les llars.

² Inclou la variació d'existències.

³ Inclou el saldo amb l'estranger i amb la resta d'Espanya.

⁴ Aportació al creixement del PIB.

Font: Idescat.

El 2015 la formació bruta de capital va experimentar un creixement del 5,7 %, que cal afegir al creixement notable (4 %) ja experimentat per la inversió el 2014. Tant en un any com en l'altre, el creixement més important es va concentrar en els béns d'equipament i altres actius (que van augmentar un 7,2 % el 2014 i un 6,4 % el 2015). Aquesta evolució va representar un canvi fonamental, després d'anys de retrocessos de la inversió, cosa que dona un senyal clar de la millora de les expectatives dels agents econòmics; aquesta la inflexió va venir acompanyada d'un augment de la demanda i de més facilitats de crèdit.

D'altra banda, el 2015 la inversió en construcció va augmentar un 3,1%, el primer creixement positiu després del 2007. La dimensió de l'ajust de la inversió en construcció que tant afecta el sector immobiliari com l'obra pública queda palesa en el fet que el volum del 2015 no arriba ni a la meitat del que hi havia el 2007. L'augment relatiu de la inversió el 2015 cal explicar-la, per tant, pels baixos nivells de partida, com mostra el fet que, tot i la millora que experimenten els habitatges de nova construcció, el nombre registrat el 2015 (5.400 habitatges) queda

molt lluny del d'habitatges iniciats el 2007 (84.800). La inversió pública va acumular, al seu torn, una reducció molt important durant tots aquests anys, a causa de la consolidació fiscal de les administracions públiques.

El fort creixement que van experimentar els fluxos d'inversió directa estrangera (que s'analitzen al requadre número 3) ajuden, d'altra banda, a veure la dimensió exterior de l'augment de la formació bruta de capital que va experimentar l'economia catalana el 2015, així com la confiança internacional amb què compta.

Les exportacions de béns i serveis van créixer per sobre del comerç mundial, però va predominar el creixement de les importacions

Com s'analitza més àmpliament en el capítol tercer d'aquest informe, el 2015 el saldo exterior va tenir una aportació lleugerament negativa (0,1 punts) a la variació del PIB que trenca amb set anys consecutius d'aportacions positives. En el cas de la part del comerç amb l'estranger, l'aportació ja havia estat negativa el 2014 (-0,8 punts) i, fins i tot, d'una magnitud superior a la del 2015 (-0,5 punts). No obstant això, en tots dos anys el comportament de les exportacions de béns i serveis va ser força expansiva i superior al creixement del comerç mundial, especialment el 2015. Tanmateix, l'avanç de les importacions va predominar en el resultat, fet que va reduir el superàvit que manté l'economia catalana amb l'estranger i va donar lloc a una aportació negativa al PIB. En canvi, segons mostren els comptes econòmics de l'Idescat, la part d'intercanvis comercials de l'economia catalana amb la resta de l'Estat va tenir el 2015 (com en els dos anys anteriors) una aportació positiva que va compensar parcialment els resultats negatius del saldo amb l'estranger, la qual cosa explica que la contribució del conjunt de la demanda externa fos de -0,1 punts percentuals.

El 2015 tots els sectors van millorar els seus resultats, excepte el sector agrari

Des del vessant de l'oferta, la millora experimentada el 2015 va ser generalitzada, excepte en el cas del sector agrari. El sector industrial va assolir un creixement del 2,7 % i va millorar els resultats del 2014. La construcció va protagonitzar el canvi més significatiu en recuperar un creixement positiu per primer cop des de l'inici de la crisi (3,4 %). Al seu torn, el sector dels serveis va ser el més dinàmic, afavorit pel bon to de la demanda interna, el turisme i l'efecte arrossegador de les activitats industrials, que van afavorir el creixement de les activitats

terciàries, amb un creixement del VAB del 3,6 %, l'únic per sobre de la mitjana del PIB. Pel que fa al sector agrari i pesquer, el VAB va retrocedir un 1,2 %.

PIB de Catalunya. Oferta

(% de variació interanual)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	-3,1	7,7	-16,9	5,5	5,9	-1,2
Indústria	6,8	-0,5	-4,4	-2,7	1,5	2,7
Indústria manufacturera	7,0	-1,3	-5,0	0,1	2,1	2,5
Construcció	-19,7	-10,1	-20,1	-9,8	-2,5	3,4
Serveis	2,1	0,9	-0,4	0,1	2,5	3,6
VAB	0,5	-0,2	-2,8	-0,9	2,1	3,4
Impostos nets sobre productes	1,7	-4,2	-5,2	-3,5	0,8	3,3
PIB	0,6	-0,5	-2,9	-1,1	2,0	3,4

Font: Idescat.

Evolució i pes del VAB per sectors econòmics (2015)

	% de variació	Pes sobre el total (%)
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	-1,2	0,9
Indústria	2,7	19,6
Indústria manufacturera	2,5	16,7
Construcció	3,4	4,7
Serveis	3,6	74,8
Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles; transport i emmagatzematge, i hotelaria	5,6	28,0
Informació i comunicacions	6,7	3,6
Activitats financeres i d'assegurances	-0,7	3,8
Activitats immobiliàries	0,5	12,0
Activitats professionals, científiques i tècniques; activitats administratives, i serveis auxiliars	5,6	9,0
Administració pública, educació, sanitat i serveis socials	1,7	14,1
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment, i altres serveis	3,5	4,3
VAB	3,4	100,0

Font: Idescat.

La indústria va presentar un nou avanç el 2015

En els dos darrers anys, el sector industrial ha presentat uns resultats força positius (creixements d'un 1,5 % el 2014 i d'un 2,7 % el 2015), força superiors als obtinguts a la zona euro (0,6 % i 1,9 %, respectivament).

L'impacte de la crisi en la indústria ha estat molt important. Des del 2008 fins al 2013, llevat de l'any 2010, el VAB havia caigut any rere any. El 2015 el volum del VAB industrial va ser un 3 % superior al del 2009, però encara es va mantenir força distant del nivell previ a la crisi. S'ha de tenir en compte que el retrocés de la indústria encara podria haver estat superior si la dinàmica exportadora no hagués estat tan activa com ho ha estat els darrers anys, cosa que ha pal·liat el fort deteriorament provocat per la caiguda de la demanda interna.

Evolució de la producció industrial (% de variació)

	2009-2015	Any 2015
IPI general	3,8	2,6
Indústries extractives	-57,9	2,7
Indústries manufactureres	3,1	2,7
alimentació, begudes i tabac	4,9	2,8
tèxtil, confecció, cuir i calçat	-7,1	-0,9
paper, arts gràfiques i suports enregistrats	-7,4	1,0
indústries químiques	7,0	3,8
productes farmacèutics	8,7	2,5
cautxú i matèries plàstiques	14,7	8,7
altres productes minerals no metàl·lics	-20,3	5,2
metal·lúrgia i productes metàl·lics	-11,2	4,4
materials i equips elèctrics, electrònics i òptics	-11,2	2,8
maquinària i equips mecànics	18,2	0,9
material de transport	17,0	-3,2
altres indústries manufactureres	8,7	7,1
Energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	15,6	2,6
Subministrament d'aigua	-	-3,9

Font: Idescat.

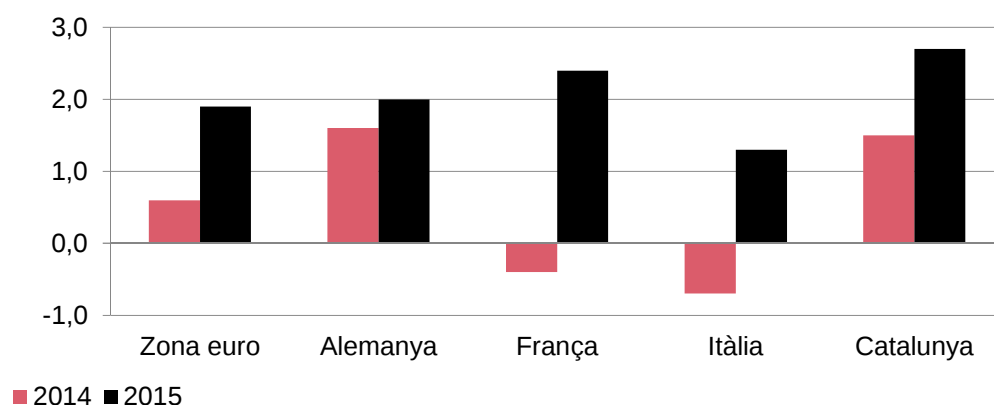
De tota manera, l'evolució del sector industrial ha presentat un balanç molt diferenciat per branques. De fet, hi ha branques productives que, després de la forta davallada del 2009, han experimentat creixements força importants, però també n'hi ha d'altres que han continuat molt perjudicades, en alguns casos per la seva vinculació amb el sector de la construcció. Entre les primeres, cal destacar la fabricació de material de transport, que va experimentar un creixement de la producció

industrial del 17,0 % entre el 2009 i el 2015 (tot i que el 2015 va caure un 3,2 %); la fabricació de maquinària i equips mecànics va augmentar un 18,2 % en el mateix període, i el grup d'activitats d'energia elèctrica i gas ho va fer un 15,6 %. Al costat d'aquests creixements importants, hi ha branques industrials que han reduït la seva producció d'ençà del 2009, com ara la de les indústries extractives (57,9 %), la fabricació de productes minerals no metàl·lics (20,3 %), la metal·lúrgia i els productes metàl·lics (11,2 %), i la producció de materials i equips elèctrics, electrònics i òptics (11,2 %).

Es pot afegir un tercer grup de branques format per les indústries d'alimentació, begudes i tabac, i per les indústries farmacèutiques, que presenten un nivell de producció superior inclús al que tenien abans de l'inici de la crisi. En el cas de l'alimentació, el nivell de producció és un 4,9 % superior al del 2009 i un 6,7 % superior al del 2007. En el cas de les indústries farmacèutiques, és un 8,7 % superior al del 2009 i un 30,9 % superior al nivell del 2007. El sector farmacèutic va experimentar forts creixements durant els primers anys de crisi, que després van esdevenir més moderats i variables.

Un aspecte especialment rellevant és el creixement destacat que experimenta la indústria a Catalunya respecte de la zona euro i dels països econòmicament més importants. En efecte, el creixement del VAB industrial a Catalunya va ser superior al de la mitjana de la zona euro, tant el 2014 com el 2015. Va superar els registres de França i Itàlia durant els dos anys i, respecte d'Alemanya, el 2015 el creixement també va ser superior.

Evolució del VAB de la indústria
(% de variació en volum)

Font: Idescat i Eurostat.

La construcció va recuperar un creixement positiu

La crisi va ser molt profunda en la construcció, tant en la part immobiliària com en l'obra pública. Però els resultats del 2015 mostren un canvi de tendència, especialment en el segment immobiliari, com ja s'ha indicat en el cas de la inversió en construcció. El VAB de la construcció va créixer un 3,4 % el 2015, el primer creixement en els vuit darrers anys. Tot apunta que l'ajust de la construcció ha arribat a la seva fi i comença una nova fase de creixement, tot i que es parteix d'uns nivells de producció molt baixos.

Indicadors del mercat de l'habitatge

	Compravenda d'habitatges nous i usats	Índex de preu de l'habitatge nou	Habitatges iniciats ¹
2007	111.482	100,0	84.842
2009	45.686	90,8	11.554
2012	43.015	68,3	3.938
2014	47.865	64,2	3.635
2015	54.571	68,3	5.423

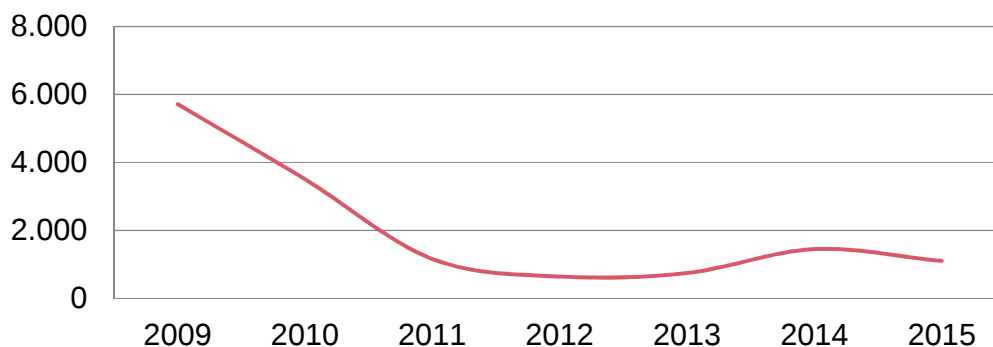
¹ Visats de direcció d'obra nova dels col·legis d'arquitectes tècnics.

Font: INE i Ministeri de Foment.

L'evolució del nombre d'habitatges de nova construcció mostra l'abast del canvi del sector immobiliari durant aquests anys. La reducció experimentada pel preu de l'habitatge també és representativa d'aquest ajust. Durant el 2015 tots dos indicadors van iniciar un canvi de trajectòria que dona cos a la millora del sector. Les compravendes totals d'habitatges també es van incrementar el 2015, si bé aquest increment es concentra en l'habitatge usat. No obstant això, en determinades localitzacions territorials les compravendes d'habitatge nou ja van començar a despuntar.

Evolució de de la licitació oficial d'obres

(milions d'euros)

Font: Ministeri de Foment.

Així com en el segment immobiliari es detecten millores que les dades dels primers mesos del 2016 confirmen, en el cas de l'obra civil els resultats no mostren canvis. Així, d'una banda, la inversió pública va continuar a la baixa i la licitació d'obra civil, que havia millorat lleugerament el 2013 i el 2014, va disminuir el 2015. Per situar la magnitud comparativa del retrocés de l'obra pública, només cal veure que la licitació pública del 2015 representa en euros corrents poc més del 14 % del màxim que hi va haver el 2006 i el 19 % de la xifra del 2009.

El sector de serveis va accelerar el creixement

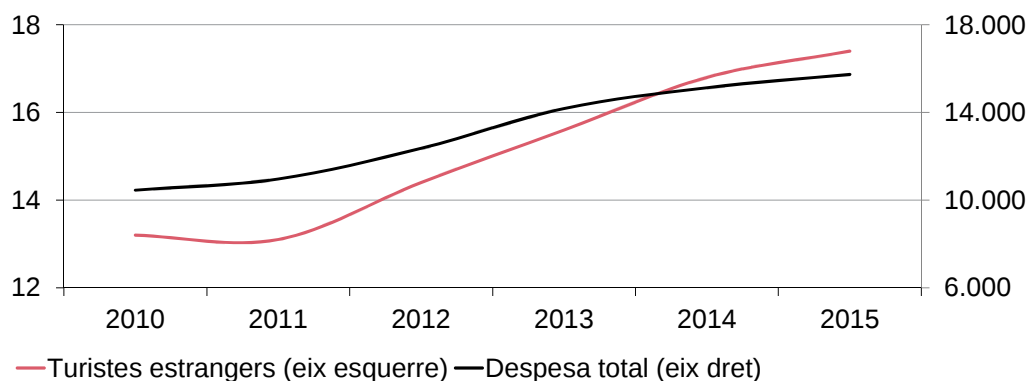
La millora de la demanda interna i del turisme van repercutir directament en el creixement del sector de serveis i del conjunt de l'economia, ja que un 74,8 % del VAB de l'economia en va provenir. Aquest sector també va ser el més intensiu en ocupació, atès que va concentrar bona part de la creació neta de llocs de treballs el 2015. El nombre d'afiliats a la Seguretat Social en aquest sector va augmentar un 3,6 %.

El 2015 el VAB de les principals branques del sector de serveis van experimentar creixements positius, excepte el de les activitats financeres i d'assegurances, que van anotar un retrocés del 0,7 %. Destaca especialment el creixement del grup d'activitats de comerç, transport i hotelaria (5,6 %), amb un pes sobre el VAB del 28 %. També van ser força positius els creixements de la resta de rúbriques relacionades amb les activitats de mercat, excepte les activitats immobiliàries, que es van mantenir força planes (0,5 %). En canvi, és rellevant el creixement de les activitats d'informació i comunicacions (6,7 %), un indicador de l'orientació tecnològica dels serveis. El creixement del VAB de les activitats de no-mercat va ser positiu però inferior al de la resta del sector: el conjunt de serveis agrupats sota el nom d'Administració pública, educació, sanitat i serveis socials va créixer un 1,7 %.

El turisme va impulsar de nou l'economia

Darrere dels resultats a l'alça del sector dels serveis, hi ha present l'aportació que hi fa el turisme. L'any 2015 es van comptabilitzar 17,4 milions de viatges de turistes estrangers a Catalunya, un 3,9 % més que l'any anterior, xifra que va fixar un nou rècord. La despesa també va assolir un valor màxim de 15.736 milions d'euros i un increment del 4,1%, segons les dades Frontur i Egatur, que ara formen part de les estadístiques de l'INE.

Evolució del turisme estranger (milions de turistes i milions d'euros)

Font: INE.

Demanda turística a Catalunya (2015)

	Turistes		Despesa turística	
	Milions de viatges	% de variació	Milions d'euros	% de variació
Turisme estranger*	17,4	3,9	15.736	4,1

* Turistes que visiten Catalunya com a primera destinació dins de l'Estat espanyol; no inclou les visites a Catalunya com a destinació secundària.

Font: INE.

A banda del turisme estranger, la recuperació del turisme interior va tenir una aportació molt important, tant el 2014 com el 2015. Les pernoctacions hoteleres dels residents a Catalunya van créixer un 12 % en tots dos anys, i les del conjunt de la població espanyola a Catalunya ho van fer gairebé un 11 % el 2015.

El VAB agrari disminueix per la reducció de la producció agrícola

El VAB del sector agrari pesquer va experimentar el 2015 una reducció de l'1,2 %. Segons les dades d'avanç del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, la producció ramadera va augmentar, en especial el porquí, però la producció agrícola va disminuir per la important reducció de les collites de fruita fresca i de cereals.

Els primers mesos del 2016 l'economia ha mantingut un ritme viu i les previsions continuen sent força positives

Durant els primers mesos del 2016, l'activitat econòmica ha continuat amb un creixement molt elevat. El PIB ha augmentat en taxa intertrimestral un 0,7 % i, en taxa interanual, un 3,6 %. Les tendències

dels principals agregats han estat similars a les del 2015, per bé que en el primer trimestre del 2016 s'observa una millora de l'aportació de la demanda externa.

L'escenari macroeconòmic de Catalunya per als anys 2016 i 2017 (que data del mes de maig del 2016) s'inscriu en un entorn internacional de creixement moderat, tant del PIB com del comerç mundial. No obstant això, les expectatives de l'economia catalana continuen sent molt positives, amb un creixement previst del 2,9 % el 2016 i del 2,7 % el 2017. De tota manera, atès el bon comportament de l'economia durant els primers mesos del 2016, no es descarta que el creixement del conjunt de l'any pugui acabar superant les previsions.

L'escenari macroeconòmic per al 2016 contempla una moderació de l'aportació de la demanda interna, en paral·lel amb una millora gradual de l'aportació exterior, especialment gràcies a la contenció del creixement de les importacions. Les bones perspectives econòmiques tenen la seva plasmació en una continuïtat en la creació de llocs de treball, que alhora permetrà reduir la taxa d'atur fins al 15 % el 2017.

Previsions macroeconòmiques de Catalunya

		2015	2016 ¹	2017 ¹
PIB pm	% de variació real	3,4	2,9	2,7
PIB pm	Milions d'euros	214.927	223.277	232.225
Demanda interna	Aportació al creixement	3,5	2,8	2,3
Despesa en consum de les llars	% de variació real	3,6	3,0	2,6
Despesa en consum de les administracions públiques ²	% de variació real	3,3	1,4	1,0
Formació bruta de capital ³	% de variació real	5,7	5,3	4,3
Saldo exterior	Aportació al creixement	-0,1	0,1	0,4
Saldo amb l'estranger	Aportació al creixement	-0,5	-0,2	0,2
Exportacions de béns i serveis	% de variació real	4,8	4,5	4,9
Importacions de béns i serveis	% de variació real	7,3	5,9	5,2
Saldo amb la resta d'Espanya	Aportació al creixement	0,4	0,3	0,2
Llocs de treball creats ⁴	Milers	71,6	73,1	68,6
Llocs de treball creats ⁴	% de variació	2,4	2,4	2,2
Taxa d'atur estimat (EPA)	% aturats / població activa	18,6	16,6	15,0

¹ Previsió.

² Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat lucrativa al servei de les llars.

³ Inclou la variació d'existències.

⁴ En termes equivalents a temps complet.

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda (maig 2016).

Requadre 1. La productivitat total dels factors

La comptabilitat del creixement econòmic, sota determinats supòsits, permet descompondre el creixement del PIB real (Y) en l'aportació del factor treball (L), la del factor capital (K) i la de la productivitat total dels factors (d'ara endavant, PTF). Aquest darrer component recull les variacions en la producció que no es deuen ni al factor treball ni al factor capital, com per exemple les millores tecnològiques, els canvis en l'organització del treball, les millores en el capital humà o en el marc institucional. Des d'un punt de vista estadístic, la PTF aproxima la ràtio del creixement dels outputs en relació amb el creixement dels inputs.

$$PTF = Y / (L^{\alpha} K^{1-\alpha})$$

D'ençà del 2010 (amb l'excepció del 2012), la PTF ha contribuït positivament a l'evolució de l'economia i durant tot aquest temps ha estat la principal font de creixement. L'aportació del factor treball va presentar dos períodes clarament diferenciats, amb valors molt negatius els quatre primers anys de la dècada i un canvi de tendència en els darrers dos anys (2014 i 2015). L'aportació del factor capital va ser més estable, amb un únic any de signe negatiu (el 2013).

Productivitat total dels factors per components

(% de variació interanual, llevat de les contribucions al creixement del PIB que s'expressen en punts percentuals)*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PIB	0,6	-0,5	-2,9	-1,1	2,0	3,3
Contribució al creixement del PIB						
de la PTF	1,6	1,6	-0,2	1,2	0,9	1,7
del treball	-1,5	-2,2	-2,7	-2,2	1,0	1,3
del capital	0,4	0,1	0,0	-0,1	0,1	0,3
Factors de producció						
treball	-2,6	-4,0	-4,9	-3,9	1,8	2,4
capital	1,0	0,2	0,1	-0,2	0,3	0,6
Dades de referència						
Relació capital-treball	3,6	4,2	5,0	3,7	-1,5	-1,7
Productivitat mitjana						
del treball	3,2	3,5	2,0	2,8	0,2	1,0
del capital	-0,4	-0,7	-3,0	-0,9	1,7	2,7

* Les taxes de variació estan calculades en termes logarítmics, i això podria generar petites discrepàncies respecte de les dades publicades als Comptes econòmics anuals de Catalunya en alguns anys.

Font: Idescat i Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

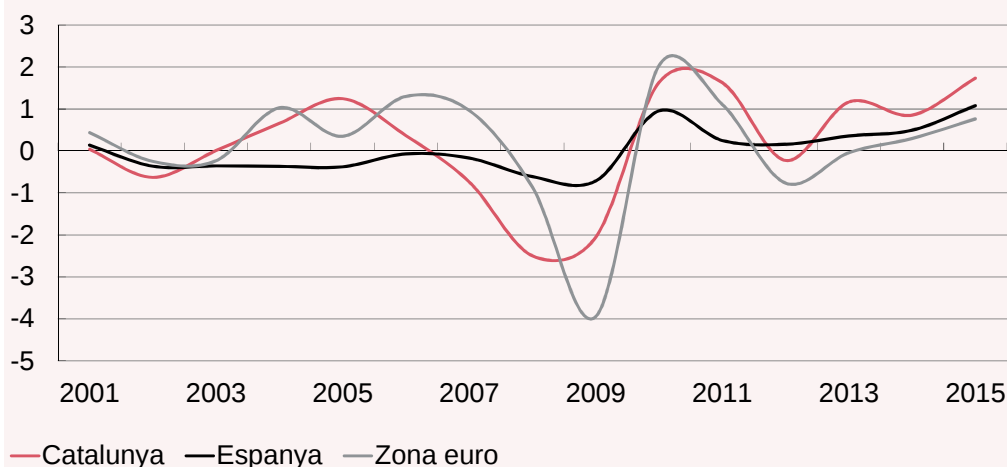
El 2015 l'aportació de la PTF al creixement del PIB va ser d'1,7 punts percentuals, gairebé la mateixa aportació que el conjunt de factors de producció, d'1,6 punts percentuals (1,3 punts percentuals el treball, i 0,3 punts el capital). Aquesta contribució dels factors productius va ser lleugerament inferior a la que hi va haver el 2014. La diferència fonamental entre els dos anys rau en el creixement superior de la PTF el 2015, que explica, al seu torn, el creixement més elevat de l'economia aquest últim any.

La PTF del conjunt de l'Estat també va presentar una aportació positiva, si bé aquesta va ser més petita que la registrada a Catalunya. Així, en els dos darrers anys, la PTF va aportar 0,8 punts percentuals al creixement del PIB de l'economia espanyola, aportació 5 dècimes inferior a la de l'economia catalana. Aquestes diferències entre els dos àmbits reflecteixen principalment una millor evolució de la productivitat aparent del treball a Catalunya.

L'aportació de la PTF al creixement del PIB de la zona euro presenta una magnitud inferior a la catalana i l'espanyola, de 0,3 punts percentuals de mitjana en el període 2014-2015.

Productivitat total dels factors de Catalunya, Espanya i zona euro

Contribució al creixement del PIB (en punts percentuals)

Font: Idescat, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, i Comissió Europea.

Requadre 2. El PIB potencial de l'economia catalana

L'estimació del PIB potencial respon a l'objectiu de conèixer la capacitat de creixement que té una economia amb el treball, el capital i la tecnologia disponibles, sense generar pressions inflacionistes. Hi ha diferents sistemes de mesurar el PIB potencial, però el més estès, fora dels sistemes purament estadístics com el de Hodrick i Prescott, és el mètode de la funció de producció. Un dels avantatges d'aquest mètode és que permet analitzar les fonts del creixement econòmic, tot distingint entre el factor treball, el factor capital i la productivitat total dels factors (d'ara endavant, PTF).

En aquest requadre es presenten els resultats de l'estimació del PIB potencial de Catalunya realitzada el primer semestre del 2016 ¹. El sistema utilitzat parteix de la funció de producció de l'economia catalana i segueix la mateixa metodologia que utilitza la Comissió Europea per a l'estimació del PIB potencial dels països membres de la UE.

L'estimació permet apreciar els canvis en el patró de creixement de l'economia catalana des dels anys noranta fins al 2020. En aquest interval, hi apareixen uns primers anys de fort creixement del PIB potencial, a principis dels anys noranta, quan els factors productius (treball i capital) compartien una aportació positiva amb la PTF. Tanmateix, poc després la PTF va entrar en valors negatius i el creixement potencial es va desaccelerar. Durant el primer decenni del 2000, la PTF va recuperar una aportació positiva però d'escassa magnitud i l'acumulació de factors productius va ser l'element principal que va determinar el creixement del PIB potencial. Aquest període de fort creixement es caracteritza per una important aportació del treball intensiu, amb una forta incidència del sector de la construcció i del creixement de la població immigrada, i per un intens procés de capitalització de l'economia. La crisi immobiliària i financera va comportar un deteriorament important de la capacitat de creixement: la contribució de l'estoc de capital al creixement del PIB

¹ Es pot consultar la metodologia i les característiques de l'estimació a: Mussons Olivella, J.M. (2015, número 1/2015 de la col·lecció *Papers de Treball*).

potencial es va estancar i la del factor treball va entrar en terreny negatiu; només la PTF va pal·liar el fort deteriorament del creixement potencial, que entre el 2011 i el 2014 va caure fins a valors negatius.

Des del 2013 la capacitat de creixement de l'economia catalana es va anar recuperant i a partir del 2015 va prendre valor positiu. En aquesta darrera fase, amb unes previsions que s'estenen fins al 2020, l'aportació de la PTF segueix impulsant el creixement del PIB potencial, però ara també se li afegeix una aportació positiva del capital, tot i que no arriba a tenir la magnitud de la darrera etapa expansiva. D'altra banda, l'aportació del factor treball recupera una aportació lleugerament positiva, tot i que ho fa només els tres darrers anys de l'estimació.

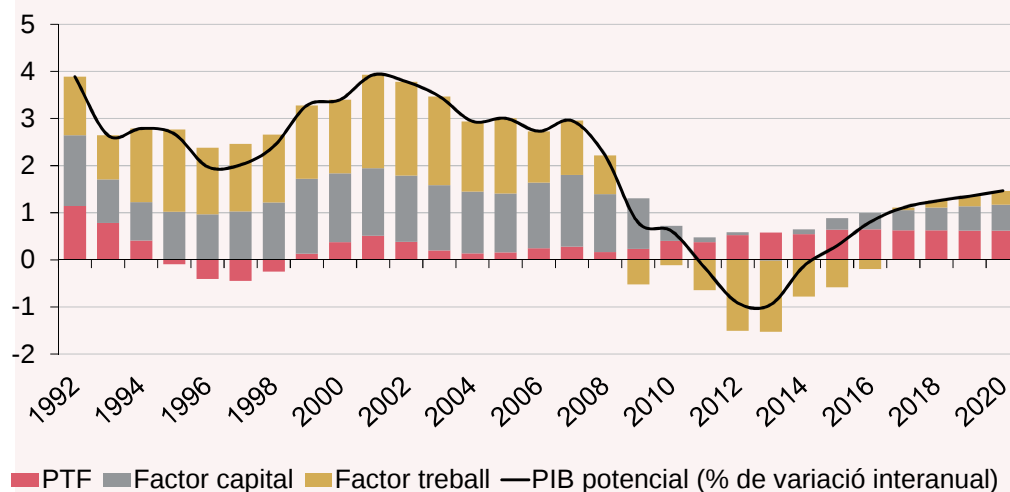
Entre els factors que expliquen l'aportació positiva de la PTF durant els darrers anys, hi ha el que apunta el Banc d'Espanya en el seu informe anual sobre els canvis en la demografia empresarial espanyola, a saber, que la forta destrucció d'empreses durant els anys de crisi va afectar principalment empreses que havien registrat una productivitat més baixa; en canvi, la productivitat de les noves empreses creades a partir del 2008 va ser més elevada. Aquest procés pot haver estat més intens a Catalunya, atès que el creixement de la productivitat també ho ha estat. En qualsevol cas, l'augment de la productivitat mitjana de l'economia continua sent un repte tant per a l'economia catalana com per a l'espanyola atès que encara està lluny dels estàndards del nostre entorn econòmic i té un recorregut a l'alça per millorar el creixement potencial.

Quant al factor treball, després d'anys d'una contribució elevada al creixement del PIB potencial, amb l'esclat de la crisi va passar a contribuir-hi negativament. Durant els primers anys posteriors a l'esclat de la crisi, va predominar l'efecte negatiu de la taxa d'atur estructural i, més endavant, el factor que empenyia a la baixa el valor potencial del factor treball va ser la contribució negativa de la població en edat de treballar. A més, això es combina amb un estancament de l'aportació de la taxa d'activitat de les dones, que ja han assolit una participació laboral molt elevada. En el període 2011-2015, de fet, l'aportació de la taxa d'activitat tendencial és lleugerament negativa per l'efecte de l'envelliment poblacional.

No obstant això, l'aportació del factor treball al creixement de l'economia catalana millora gradualment i, si es mantenen les tendències projectades, l'aportació d'aquest factor assoliria de nou valors positius a partir del 2017. A poc a poc, doncs, van quedant enrere les aportacions negatives dels components principals: la taxa d'atur estructural, la població en edat de treballar i la taxa d'activitat.

Amb tot, segons l'estimació realitzada (que segueix les pautes de la Comissió Europea), la taxa d'atur estructural es manté en nivells alts, amb una proporció d'atur de llarga durada que va assolir el 59,6 % l'any 2015, segons l'INE. Per tant, la correcció d'aquests desequilibris en el mercat de treball esdevindrà una prioritat per als propers anys, i la disminució de la taxa d'atur estructural és un dels objectius que podrien impulsar el creixement potencial a mitjà termini. La contribució positiva de l'augment de la població en edat de treballar i de la taxa d'activitat s'inscriuen dins del que preveu l'escenari mitjà de les projeccions de l'Idescat.² En aquest sentit, convé destacar, d'una banda, la importància dels supòsits sobre l'evolució del component migratori per a la població en edat de treballar, i, de l'altra, els supòsits sobre les taxes d'activitat per a cada segment d'edat i de gènere.

Creixement del PIB potencial i contribució dels seus factors determinants (punts percentuals, llevat del cas del PIB potencial)

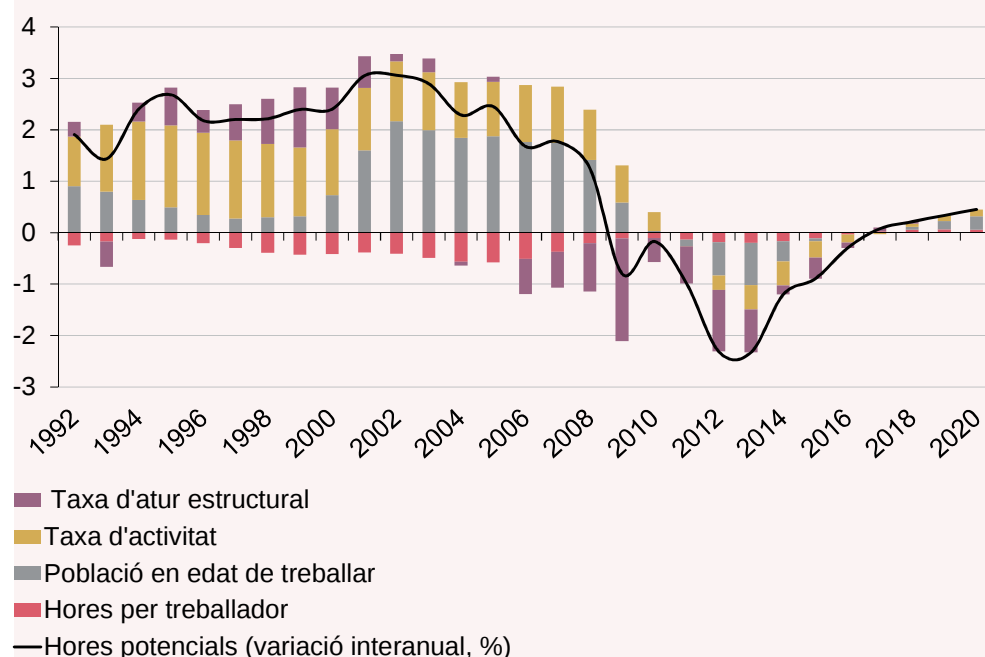
Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

Dins de l'àmbit temporal de resultats d'aquesta estimació, l'evolució del PIB potencial de l'economia catalana va assolir els valors més alts el 1992 i el 2001, quan es va acostar al 4 %. Durant la darrera etapa expansiva, el creixement potencial es va situar al voltant del 3 %, però, amb la crisi, la capacitat de creixement de l'economia catalana va disminuir fins a valors negatius (-0,9 %) el 2013. Tanmateix, a partir d'aquest any va recuperar una dinàmica més positiva que situa el

² Per a una informació més detallada, vegeu les *Projeccions de població a Catalunya 2013-2051* i les *Projeccions de població activa 2015-2051* de l'Idescat.

creixement potencial de l'economia catalana a mig termini al voltant de l'1,5 % l'any 2020. Malgrat que aquesta taxa de creixement està molt per sota del creixement de la darrera etapa expansiva, cal tenir present que aquests resultats estan molt relacionats amb l'evolució de la població. Així, si enlloc de l'evolució del PIB potencial es té en compte l'evolució del PIB potencial per càpita, s'aprecia que la taxa potencial de creixement del 2016 és similar a la dels anys previs a la crisi (2004-2007) i que presenta una tendència a l'alça per als propers anys.

Creixement potencial del factor treball i contribució dels seus factors determinant (punts percentuals, llevat del cas de les hores potencials)

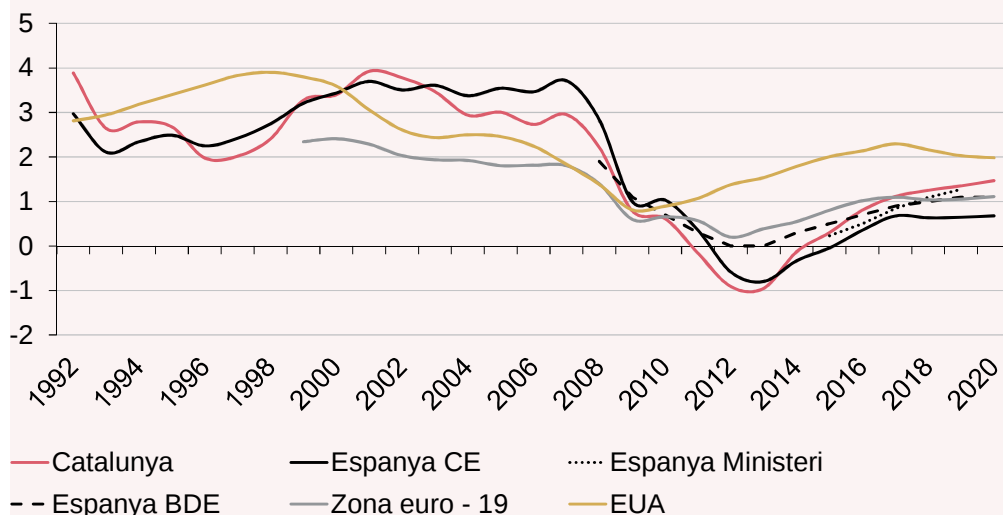

Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.

Les estimacions del PIB potencial a escala internacional mostren que, després de la crisi, els Estats Units van ser el país que va iniciar més aviat la recuperació (l'any 2009), mentre que la zona euro ho va fer el 2012 i Catalunya (i Espanya), el 2013. La recuperació del PIB potencial és més intensa a Catalunya que al conjunt d'economies del nostre entorn. Tot i això, cal tenir present que les estimacions del PIB potencial, malgrat que es basin en una funció de producció, poden partir de supòsits diferents que n'alterin els resultats. Això es comprova quan s'observen els resultats obtinguts del PIB potencial d'Espanya a partir de les estimacions de la Comissió Europea, el Banc d'Espanya i el Ministeri d'Economia i Competitivitat. Així, la comparació dels resultats de Catalunya respecte a les dades d'Espanya obtingudes d'aquestes fonts també presenta diferències. D'aquesta manera, tot i que els resultats de Catalunya són, en tots els casos, més favorables que els d'Espanya, la magnitud de la diferència és menor en el cas de les estimacions que fa el Banc d'Espanya i el Ministeri

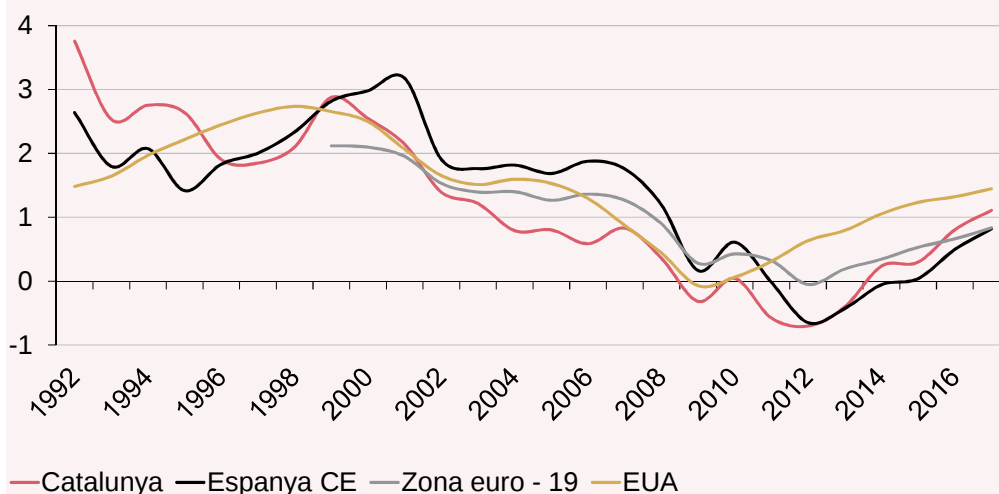
d'Economia, i s'eixamplen respecte de les que fa la Comissió Europea. Aquestes discrepàncies en les estimacions d'Espanya es deuen, molt probablement, a diferències en els escenaris demogràfics i en les projeccions de la taxa d'atur estructural.

Creixement del PIB potencial de l'economia catalana i del seu entorn (% de variació interanual)

Font: elaboració a partir de dades del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, la Comissió Europea (previsions de primavera del 2016), el Banc d'Espanya i el Ministeri d'Economia i Competitivitat.

Creixement del PIB potencial per càpita de l'economia catalana i del seu entorn (% de variació interanual)

Font: elaboració a partir de dades del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda i la Comissió Europea (previsions de primavera del 2016).

Les estimacions del PIB potencial mostren uns resultats tendencials de l'economia i són una eina cada cop més estesa en l'anàlisi econòmica. No obstant això, cal tenir present que els resultats d'aquestes

estimacions estan subjectes als escenaris de base de l'estimació. En qualsevol cas, l'evolució del PIB potencial assenyalava una tendència que evolucionarà més o menys favorablement segons els canvis en els factors de producció i en la productivitat de l'economia. Això obre una via important per ampliar la capacitat de creixement de l'economia, especialment a partir de la millora del capital humà (incorporant millores educatives i ajustos a les necessitats de l'economia) i de la productivitat (incorporant millores en la recerca i en la innovació). La política econòmica té per davant un ampli marge per millorar el PIB potencial a partir de diferents aspectes de regulació de l'economia, de desenvolupament laboral i empresarial (en especial, el reforçament de les polítiques actives d'ocupació), i de reformes en els mercats de béns i serveis.

3.

El comerç exterior

Catalunya va obtenir un superàvit comercial de béns i serveis de l'11,5 % del PIB el 2015

Durant el 2015 l'economia catalana va obtenir un superàvit comercial de béns i serveis de gairebé 25.000 milions d'euros, equivalent a l'11,5 % del PIB. D'aquest percentatge, 5,5 punts percentuals corresponen al comerç amb l'estranger i 6,0 al comerç amb la resta de l'Estat.

El comerç de béns i serveis de Catalunya (% sobre el PIB)

	2000	2011	2014	2015
Saldo comercial	8,0	8,9	11,7	11,5
amb l'estranger	-4,6	2,4	5,8	5,5
amb la resta de l'Estat	12,6	6,5	5,9	6,0
Exportacions de béns i serveis	-	62,9	-	-
a l'estranger	34,1	33,2	37,7	38,4
a la resta de l'Estat	-	29,7	-	-
Importacions de béns i serveis	-	54,0	-	-
a l'estranger	38,7	30,8	31,9	32,8
a la resta de l'Estat	-	23,2	-	-

Font: marc *input-output* de Catalunya 2011 i comptes econòmics anuals (Idescat).

Els bons resultats comercials s'han anat afirmant els darrers anys, amb un superàvit comercial que ha guanyat 3,5 punts del PIB des de l'any 2000. En aquest període, s'ha produït una millora molt important del saldo comercial internacional, que ha passat de ser deficitari (4,6 % del PIB el 2000) a obtenir superàvit (5,5 % el 2015). En el cas del comerç amb la resta de l'Estat, l'evolució ha estat inversa, de manera que el superàvit que hi havia l'any 2000, del 12,6 %, s'ha anat reduint fins a representar un 6 % l'any 2015.

El 2015 el superàvit comercial va ser lleugerament inferior al del 2014 (2 dècimes del PIB), descens motivat sobretot pels intercanvis amb l'estranger. Tot i això, les exportacions a l'estranger de béns i serveis van continuar guanyant pes, fins a un 38,4 % del PIB, igual que les importacions, que ho van fer fins a un 32,8 % del PIB.

Les exportacions de béns i serveis presenten a Catalunya creixements molt importants els darrers anys, tot i la desacceleració del creixement mundial. El 2015 les exportacions van rebre un nou impuls, amb un creixement del 4,8 %, però, malgrat això, l'aportació del saldo comercial internacional va ser negativa (-0,5 punts percentuals), a causa del fort creixement que van experimentar les importacions (7,3%). L'acceleració de les importacions ja es va començar a produir l'any 2014, com a resposta a la reactivació de la demanda interna. En el cas dels intercanvis amb la resta de l'Estat, el 2015 l'aportació al creixement del PIB de Catalunya va ser positiva (0,4 punts) i va pal·liar el resultat contrari dels fluxos internacionals, de manera que, en conjunt, el saldo comercial de l'economia catalana va restar només 1 dècima al creixement del PIB el 2015.

Evolució del comerç de béns i serveis

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Saldo amb l'exterior ¹	1,4	2,2	2,3	1,0	2,5	0,5	-0,1
Saldo amb estranger ¹	2,8	0,9	2,7	3,4	1,3	-0,8	-0,5
Exportacions totals de béns i serveis amb l'estranger ²	-12,4	11,5	6,2	3,1	2,8	4,0	4,8
Importacions totals de béns i serveis amb l'estranger ²	-19,8	8,2	-2,8	-7,6	-0,8	7,5	7,3
Saldo amb la resta de l'Estat ¹	-1,4	1,3	-0,4	-2,4	1,2	1,3	0,4

¹ Aportació al PIB.

² Percentatge de variació en volum.

Font: Idescat.

L'aportació negativa del saldo exterior el 2015 és reduïda, però trenca la trajectòria iniciada el 2008, any a partir del qual els intercanvis exteriors van contribuir de forma continuada al creixement de l'economia. En tot cas, cal tenir present que les exportacions van continuar tenint un paper molt actiu el 2015, i que la causa de l'impacte negatiu exterior recau en el fort creixement de les importacions. Més endavant, en aquest mateix capítol, s'analitza el canvi de dinàmica que experimenten els diversos tipus de béns importats els dos darrers anys.

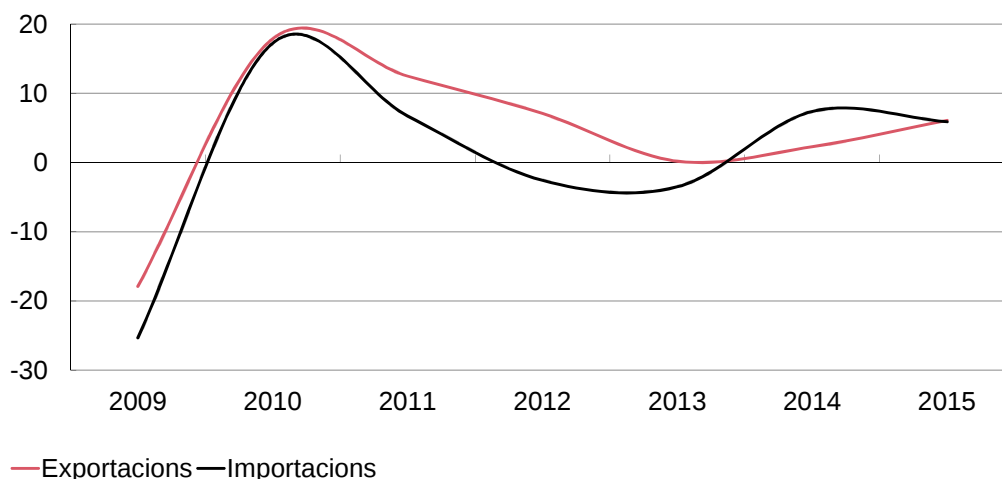
El 2015 les exportacions de béns a l'estranger van augmentar un 6,1 % en termes corrents, i les importacions, un 5,9 %

Les estadístiques que elabora l'Idescat, a partir de les dades de l'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT), permeten analitzar les característiques i la dinàmica dels fluxos de comerç de béns amb l'estranger. A diferència de les dades comptables anteriors, les dades de duanes es refereixen únicament als intercanvis de béns, la valoració dels quals es fa en valors corrents. Per tal d'obtenir una visió

més àmplia de com ha reaccionat el comerç internacional de Catalunya, en aquest apartat s'analitza l'evolució dels fluxos de béns l'any 2015 i també des de la perspectiva del 2009, any en què la crisi va enfonsar el comerç mundial.

Les exportacions de béns de Catalunya van augmentar un 6,1 % el 2015, creixement que, afegit al dels darrers anys, ha permès que el valor actual de les exportacions superi en un 54 % el del 2009. D'altra banda, les importacions van créixer un 5,9 % el 2015, tot i que, en termes reals, el creixement va ser superior per la reducció que van experimentar els preus d'importació. Tot i l'acceleració de les importacions, des d'una perspectiva més àmplia, les dades mostren que el creixement de les importacions (del 33,3 % des del 2009) és clarament inferior al de les exportacions (del 54 % en el mateix període).

Evolució del comerç de béns amb l'estranger (% de variació interanual, dades en valors corrents)

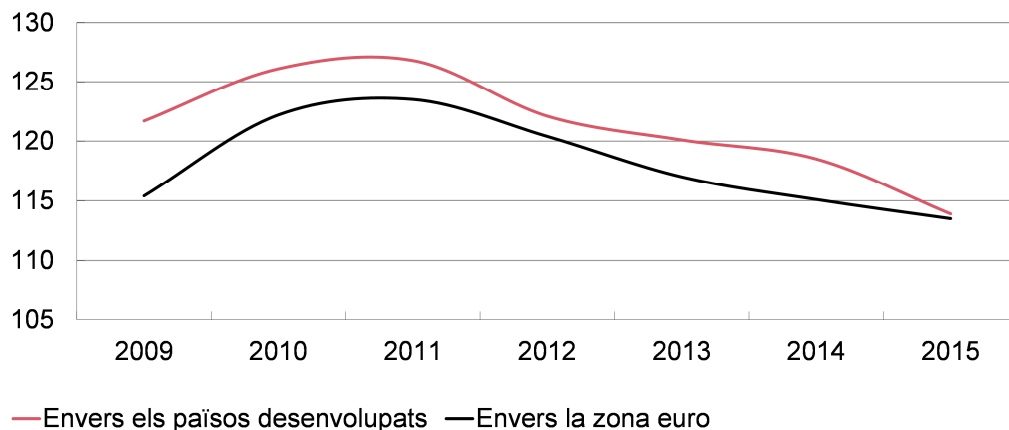

Font: Idescat i AEAT.

La competitivitat de costos va continuar millorant el 2015, com també ho van fer els indicadors de competitivitat revelada

Una de les causes que expliquen els bons resultats de les exportacions és el guany de competitivitat en costos dels darrers anys. En efecte, l'índex de competitivitat (que valora la competitivitat en termes de costos laborals unitaris i tipus de canvi amb dades a escala estatal) va mostrar una millora gradual des del 2010. Durant el 2015 la millora de la competitivitat es va produir, especialment, respecte de les economies desenvolupades gràcies a la contribució de la devaluació de l'euro enfront del dòlar i altres divises. Els costos laborals relatius també van contribuir a millorar els indicadors de competitivitat, tant respecte de la zona euro com respecte del conjunt de països desenvolupats.

Índex de competitivitat segons costos laborals unitaris en manufactura i tipus de canvi (dades de l'economia espanyola; índex 1999=100)*

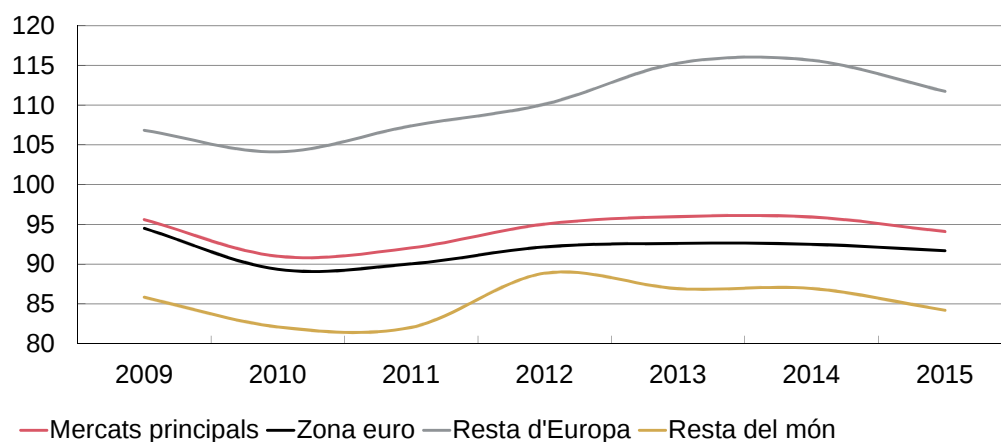

*L'increment de l'índex indica pèrdua de competitivitat.

Font: Banc d'Espanya.

D'altra banda, els indicadors de la posició competitiva revelada (que mesuren l'evolució de la quota de mercat de les exportacions catalanes de manufactures en els mercats mundials), el 2015 van mostrar una lleu caiguda respecte de les principals àrees de referència, en especial la resta d'Europa i la resta del món. Després de la forta caiguda de les exportacions el 2009, la competitivitat revelada va guanyar terreny de forma generalitzada, en especial als mercats europeus que estan fora de la moneda única. No obstant això, les dades de l'últim any han mostrat una caiguda notable i, en el cas de la resta del món, la recuperació inicial de quota de mercat que s'havia produït durant els primers anys de la dècada ha anat quedant absorbida els darrers anys.

Posició competitiva revelada de la indústria
(Índex 1999 = 100)

Font: Idescat.

Les exportacions a la Unió Europea es van recuperar el 2014 i el 2015, però van perdre pes relatiu

El 2015 les exportacions catalanes cap als països de la Unió Europea van créixer un 6,6 %, per damunt del creixement de les exportacions totals (6,1 %), com també va succeir el 2014. Aquesta evolució va trencar amb la dinàmica dels anys anteriors, en què els mercats extracomunitaris van créixer més. Això és el que explica que les exportacions a la UE hagin perdut pes: el 2015 van representar el 64,6% del total d'exportacions, mentre que el 2009 en representaven el 68,7 %.

La dinàmica geogràfica de les exportacions mostra diferències importants dins la mateixa UE. Així, les exportacions a França, principal client de Catalunya a la UE, es van estancar el 2015, però el mercat francès ja arrossegava una dinàmica inferior a la mitjana de la UE-28 els anys anteriors (fet que explica una pèrdua de pes de més de 5 punts percentuals entre el 2009 i el 2015 en l'estructura exportadora catalana). A Alemanya el creixement va ser força superior a la mitjana comunitària, tant el 2015 com en el conjunt del període 2009-2015, i, en el cas del Regne Unit, el creixement va ser encara més important. De fet, tant les exportacions a Alemanya com al Regne Unit han guanyat pes en les exportacions catalanes els darrers anys. Fora de la UE, és especialment remarcable el creixement relatiu experimentat per les exportacions al Japó, la Xina i els Estats Units en aquest període més ampli.

Exportacions i importacions de béns per àrees i països (valors corrents, % de variació)

	Exportacions		Importacions	
	2009-2015	Any 2015	2009-2015	Any 2015
Unió Europea	44,4	6,6	30,7	6,4
Alemanya	80,9	9,5	37,5	11,7
França	15,0	-0,8	25,1	-4,2
Itàlia	40,0	14,6	4,3	5,4
Portugal	31,3	10,1	37,4	2,6
Regne Unit	102,0	10,7	33,6	5,8
Resta d'Europa	35,3	-3,6	19,4	-16,0
Suïssa	50,9	3,3	30,6	0,5
Amèrica del Nord	92,1	20,6	32,0	3,8
EUA	91,6	20,9	35,1	5,2
Amèrica llatina	91,7	8,3	21,4	6,1
Japó	202,1	14,7	25,6	26,9
Xina	119,4	14,9	57,6	22,6
Total	54,0	6,1	33,3	5,9

Font: Idescat i AEAT.

En termes absoluts, els mercats que més han contribuït al creixement de les exportacions els darrers sis anys han estat els d'Alemanya (8,2 punts percentuals del creixement total, cosa que representa el 15,2 % del total), el Regne Unit (5 punts percentuals i el 9,3 % del total), Itàlia i França. L'augment d'exportacions a la Unió Europea ha aportat 30,8 punts al creixement total de les exportacions entre el 2009 i el 2015 (és a dir, més de la meitat del creixement de les exportacions és va concentrar a la UE, concretament el 57 %). Tanmateix, el creixement relatiu de les vendes a la resta del món va ser superior i això va fer perdre pes al comerç intracomunitari.

Principals destinacions de les exportacions

	Pes sobre el total (%)		2009-2015	
	2009	2015	% de variació	Aportació al creixement (punts percentuals)
Alemanya	10,1	11,9	80,9	8,2
Regne Unit	4,9	6,4	102,0	5,0
Itàlia	9,7	8,8	40,0	3,9
França	20,5	15,3	15,0	3,1
Portugal	8,3	7,1	31,3	2,6
Estats Units	2,7	3,4	91,6	2,5
Països Baixos	3,0	3,1	55,7	1,7
Suïssa	3,3	3,2	50,9	1,7
Xina	1,3	1,9	119,3	1,6
Japó	0,7	1,3	202,1	1,3
UE-28	68,7	64,6	44,4	30,8
Resta del món	31,3	35,4	74,0	23,2
Total	100,0	100,0	54,0	54,0

Font: Idescat i AEAT.

Pel que fa a les importacions, el creixement durant el període 2009-2015 va ser inferior al de les exportacions. Les importacions provinents de la UE-28 van continuar sent les més importants (58,2 % del total el 2015), si bé els darrers anys han guanyat pes les importacions provinents d'altres territoris. Tot i això, les importacions intracomunitàries no han perdut tant de pes com ho han fet les exportacions. El principal mercat d'origen de les importacions catalanes el 2015 va ser Alemanya (18,3 %), seguida de la Xina i de França. Durant el 2015 les importacions provinents de la UE van créixer més que la resta, sobretot les d'Alemanya; en canvi, les que arriben des de França van disminuir.

La dinàmica importadora entre el 2009 i el 2015 permet veure que, en termes relatius, els creixements més elevats de les importacions tenen per origen països com Hongria, la República Txeca, Angola o Bangladesh. En termes absoluts, les importacions de la UE van

concentrar un 55 % del creixement de les importacions totals entre el 2009 i el 2015. Hi destaca Alemanya, que és el país que més va contribuir al creixement de les importacions totals, seguida de la Xina i França.

Principals orígens de les importacions

	Pes sobre el total (%)			2009-2015
	2009	2015	% de variació	Aportació al creixement (punts percentuals)
Alemanya	17,6	18,3	37,5	6,6
Xina	8,1	9,6	56,2	4,6
França	10,1	9,5	25,1	2,5
Hongria	0,9	1,7	151,6	1,4
República Txeca	0,7	1,4	169,2	1,2
Regne Unit	3,4	3,5	33,6	1,2
Estats Units	3,4	3,4	33,7	1,1
Angola	0,2	1,0	681,4	1,1
Bangladesh	0,3	1,0	367,9	1,1
Marroc	0,8	1,3	128,2	1,0
UE-28	59,7	58,2	30,7	18,3
Resta del món	40,3	41,8	37,5	15,0
Total	100,0	100,0	33,3	33,3

Font: Idescat i AEAT.

El sector de l'automoció va liderar el creixement tant en importacions com en exportacions

El 2015 la millora dels sectors exportadors va ser força generalitzada, amb increments destacables dels vehicles de motor (10,7 %), de la maquinària (7 %) o dels productes agrícoles (17,5 %), que tenen un pes menys important en l'estructura exportadora. Durant els sis darrers anys, l'evolució de tots els sectors ha estat molt positiva i els increments relatius més alts s'han produït en les exportacions agràries les energètiques, les de les indústries químiques i els vehicles de motor.

En el cas de les importacions, el 2015 van destacar el sectors de l'automoció, el tèxtil i la maquinària, amb creixements que han superat el dos dígit, impulsats per l'augment de la demanda interna. En el conjunt del període 2009-2015, els augments relatius més importants d'importacions els van protagonitzar l'automoció i la indústria tèxtil.

Exportacions i importacions per sectors econòmics

(% de variació en valors corrents)

	Exportacions		Importacions		% sobre el total (2015)	
	2009-2015	Any 2015	2009-2015	Any 2015	Exportacions	Importacions
Agricultura, ramaderia, caça, silvicultura i pesca	88,0	17,5	41,7	5,9	2,7	5,1
Productes energètics; extracció i refinació de petroli	68,0	-8,8	-8,3	-29,0	2,3	8,2
Alimentació i begudes	62,9	7,3	23,9	7,1	11,7	7,5
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	59,7	3,5	54,9	13,9	8,9	10,8
Indústries químiques	64,9	4,4	44,7	2,0	24,1	19,9
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	53,2	4,3	36,7	8,4	6,0	5,5
Maquinària i equips	32,1	7,0	13,8	13,8	14,0	16,4
Vehicles de motor i altres materials de transport	64,8	10,7	83,9	22,7	17,7	15,3
Resta d'activitats	32,7	3,1	26,0	9,0	12,6	11,4
Total	54,0	6,1	33,3	5,9	100,0	100,0

Font: Idescat i AEAT.

Els béns de consum van presentar el creixement relatiu més elevat de les exportacions i les importacions el 2015

El 2015 les exportacions de béns de consum van presentar el creixement més elevat (10,6 %), seguides pels béns intermedis (3,5 %) i els béns de capital, que van créixer de manera moderada (1,7 %). No obstant això, des del 2009 el creixement acumulat més important

Exportacions i importacions per destinació econòmica dels béns

(% de variació)

	Exportacions		Importacions	
	2009-2015	Any 2015	2009-2015	Any 2015
Béns de consum	55,4	10,6	35,9	17,5
aliments, begudes i tabac	69,1	9,1	22,6	7,4
altres béns de consum	50,7	11,2	39,3	20,1
Béns de capital	26,6	1,7	11,7	16,0
maquinària i altres béns d'equipament	49,1	6,6	3,9	16,0
material de transport i altres béns de capital	-10,5	-9,8	34,2	16,0
Béns intermedis	56,8	3,5	34,8	-0,4
productes d'agricultura, silvicultura i pesca	83,5	13,8	44,9	5,2
productes energètics i industrials	56,5	3,4	34,2	-0,8
Total	54,0	6,1	33,3	5,9

Font: Idescat i AEAT.

correspon a les exportacions de béns intermedis, que, a més, són les que més pesen en l'estructura exportadora i les que més han contribuït al creixement exportador durant aquests anys.

El 2015 el comportament de les importacions, igual que el 2014, va estar determinat per la recuperació de la demanda interna i pels forts creixements de les importacions de béns de consum i de béns de capital. No obstant això, en l'estructura importadora catalana, les importacions de béns intermedis representen la part més important, (60,7 % el 2015), fet que està relacionat amb el fort pes transformador de l'economia catalana. Les importacions de béns de consum representen el 32,5 % i les de béns d'equipament, el 6,8 %.

Si s'analitza la contribució de les importacions de cada categoria de béns es poden apreciar canvis substantius entre els dos darrers anys (2014 i 2015) i el període anterior per dos efectes que han confluït en el temps: l'augment de la demanda interna, i la reducció dels preus del petroli, que ha frenat el valor dels béns intermedis importats. Així, el creixement de les importacions en els dos darrers anys ha recaigut en les importacions de béns de consum en un 67,5 %, en les importacions de béns intermedis, en un 19,6 %, i en les importacions de béns d'equipament, en un 13 %. Si es considera l'evolució entre el 2009-2015, el panorama és molt diferent perquè són els béns intermedis els que concentren el creixement més gran de les importacions (62,8 %).

Importacions per destinació econòmica

	Aportació al creixement (punts percentuals)		% sobre el total	
	2013-2015	2009-2015	2009	2015
Béns de consum	67,5	34,4	31,9	32,5
Béns de capital	13,0	2,9	8,2	6,8
Béns intermedis	19,6	62,8	60,0	60,7

Font: Idescat i AEAT.

Les exportacions de vehicles han estat el factor més important en el creixement de les exportacions dels darrers sis anys

Quan es desagrega la informació sectorial per analitzar de forma més específica les exportacions, es comprova la importància tant del pes de les exportacions de vehicles automòbils (16,9 % el 2015) com del creixement experimentat per aquestes exportacions el 2015 (11 %). De fet, en el conjunt dels darrers sis anys, el 19,1 % del creixement de les exportacions totals es deu als vehicles automòbils. Dins del rànquing dels deu productes amb pes en les exportacions catalanes (a dos dígits

de la TARIC), el 2015 també va destacar el creixement experimentat pels productes químics orgànics (7,2 %) i per la maquinària i el material elèctric (5,7 %).

Evolució de les principals exportacions

(% de variació i contribució)

Productes TARIC	% de variació		Aportació al	Pes sobre el total	
	Any 2015	2009-2015	creixement 2009-2015	2009	2015
87 Vehicles automòbils	11,0	65,9	10,3	15,7	16,9
39 Matèries plàstiques i manufactures	0,6	50,7	3,7	7,4	7,2
84 Maquinària i aparells mecànics	5,4	41,9	3,0	7,2	6,7
85 Maquinària i material elèctric	5,7	18,4	1,5	8,3	6,4
30 Productes farmacèutics	3,0	61,7	3,6	5,9	6,2
2 Carns i despulls comestibles	4,9	59,1	2,2	3,7	3,8
29 Productes químics orgànics	7,2	54,9	2,0	3,7	3,7
27 Combustibles minerals i derivats	-6,2	72,0	1,9	2,6	2,9
62 Peces i complements de vestir	-0,9	119,7	2,3	1,9	2,8
33 Essències i perfumeria	4,8	99,2	2,1	2,1	2,7
Total	6,1	54,0	54,0	100,0	100,0

Font: Idescat i AEAT.

L'automoció i la química orgànica són les importacions que més han crescut en termes absoluts els darrers anys

Entre les principals importacions, les que van presentar el creixement relatiu més alt el 2015 van ser les de vehicles automòbils (26,1 %) i de

Evolució de les principals importacions

(% de variació i contribució)

Productes TARIC	% de variació		Aportació al	Pes sobre el total	
	Any 2015	2009-2015	creixement 2009-2015	2009	2015
87 Vehicles automòbils	26,1	74,7	7,2	9,7	12,7
84 Maquinària i aparells mecànics	11,3	19,8	1,9	9,4	8,5
27 Combustibles minerals i derivats	-27,5	-6,6	-0,8	11,9	8,3
85 Maquinària i material elèctric	11,4	15,6	1,4	9,2	8,0
29 Productes químics orgànics	-1,3	62,9	3,2	5,1	6,2
39 Matèries plàstiques i manufactures	3,6	40,4	1,9	4,8	5,0
30 Productes farmacèutics	4,8	24,8	1,1	4,5	4,2
61 Peces i complements de vestir, excepte els de punt	20,2	69,2	2,0	3,0	3,8
62 Peces i complements de vestir, de punt	11,2	44,1	1,3	2,9	3,1
90 Instruments i aparells d'òptica, precisió i medicoquirúrgics	12,5	41,4	1,2	2,8	3,0
Total	5,9	33,3	33,3	100,0	100,0

Font: Idescat i AEAT.

peces i complements de vestir (20,2%). Pel seu pes sobre el total, destaquen les importacions de vehicles (12,7 %), maquinària i aparells mecànics (8,5 %), i combustible (8,3 %).

El 2015 les exportacions industrials que més van créixer van ser les d'alt contingut tecnològic

Les exportacions industrials que incorporen més contingut tecnològic van ser les que van experimentar el creixement més elevat el 2015 (10,5%). En el cas de les importacions, les que van créixer més van ser les de contingut tecnològic mitjà alt (11,6 %). La perspectiva dels darrers sis anys permet obtenir una visió més àmplia del comportament tecnològic que incorporen els fluxos comercials. Així, en el cas de les exportacions, es pot observar que l'aportació més elevada va recaure en els productes de contingut tecnològic mitjà alt (29,6 punts percentuals del creixement total, del 54,7 %). En el cas de les importacions, l'aportació més elevada també es va produir dins d'aquesta mateixa categoria tecnològica de productes.

Exportacions i importacions per contingut tecnològic i grups de productes (% de variació i contribució)

	Exportacions			Importacions		
	% de variació		Aportació al creixement	% de variació		Aportació al creixement
	Any 2015	2009-2015		Any 2015	2009-2015	
Nivell tecnològic alt	10,5	28,9	3,5	10,2	7,9	1,2
Productes farmacèutics	7,3	56,0	4,1	8,5	33,4	2,1
Productes informàtics, electrònics i òptics	20,1	-10,0	-0,5	12,8	-8,5	-0,8
Altres	27,3	-63,8	-0,1	-56,1	-38,6	0,0
Nivell tecnològic mitjà alt	6,2	62,9	29,6	11,6	53,1	22,4
Productes químics	3,4	69,8	11,4	-0,2	49,9	7,5
Materials i equips elèctrics; maquinària i vehicles	8,7	62,9	18,0	20,4	62,0	14,9
Altres	-7,6	7,2	0,1	4,7	-0,9	0,0
Nivell tecnològic mitjà baix	2,7	46,3	6,6	-0,6	21,8	3,6
Cautxú i matèries plàstiques, minerals no metàl·lics i metal·lúrgia	4,7	39,3	3,6	9,0	38,2	3,1
Productes metàl·lics	5,9	57,8	1,6	9,6	17,3	0,5
Altres	-7,5	61,5	1,3	-19,7	-0,2	0,0
Nivell tecnològic baix	6,7	56,8	15,0	10,8	37,9	9,8
Alimentació, tèxtil, cuir, calçat, fusta i paper	5,6	58,7	14,1	9,9	37,9	8,7
Altres	20,2	37,8	0,9	17,6	37,6	1,1
Total de productes industrials	6,2	54,7	54,7	9,3	37,0	37,0

Font: Idescat i AEAT.

Requadre 3. La inversió estrangera directa

Un dels fenòmens més destacats de l'economia internacional les dues últimes dècades ha estat el creixement espectacular de la inversió estrangera directa (IED).

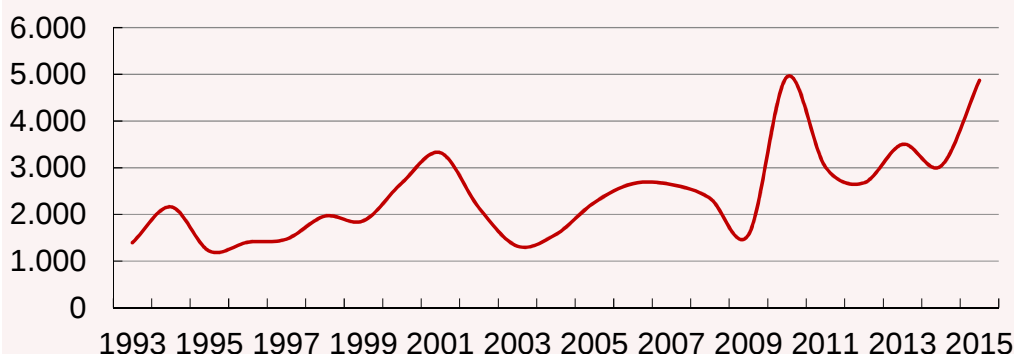
La Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament (UNCTAD) ha publicat recentment el *World Investment Report 2016*. Aquest informe parteix dels fluxos d'inversió que inclouen les balances de pagaments, fixats en aquests moments pel VI Manual de l'FMI). Segons aquestes dades, els fluxos nets acumulats mostren que l'estoc d'inversió rebuda a escala global s'ha multiplicat per onze des del 1990, amb un creixement molt superior al registrat per altres variables econòmiques, com el comerç de béns i serveis o el PIB. El 2015, els fluxos d'IED a escala mundial van créixer un 38 %, fins a assolir els 1.760 milers de milions de dòlars, el nivell més alt des de l'inici de la crisi. La principal aportació a aquest creixement prové de les operacions de fusions i adquisicions transfrontereres, però la inversió *greenfield* (que és la que genera nova capacitat productiva, ja sigui per nova inversió o per ampliació) es manté el 2015 com a primera tipologia d'inversió, amb una variació més estable. Trobem altres fonts que palesen aquest fort creixement de la IED a nivell mundial el 2015 a l'FDI Report 2016 del *Financial Times*, que situa el creixement de la inversió *greenfield* del 2015 en un 8,6 %.

A Catalunya, les dades oficials disponibles provenen del Registre d'Inversions Exteriors del Ministeri d'Economia i Competitivitat. Aquestes dades, tot i que no contemplen tots els fluxos recollits en la metodologia de les balances de pagaments, segueixen la línia del fort creixement de la IED a nivell mundial. El 2015 Catalunya va rebre 4.874 milions d'euros (un 60,4 % més que l'any anterior), un dels volums d'IED bruta més importants dels darrers anys. A l'Estat espanyol l'IED es va incrementar en un 17,8%. D'aquesta manera, l'entrada de fluxos d'inversió estrangera directa a Catalunya va representar el 2015 una participació del 20,8 % del total estatal, un percentatge força alt tenint en compte el biaix negatiu causat per l'efecte de la capitalitat en les inversions registrades a Espanya. Val a dir que les dades de fluxos d'IED presenten força variabilitat, per la qual cosa és convenient analitzar-los en terminis més llargs .

Uns dels indicadors més representatius del poder d'atracció d'inversió de Catalunya és l'estoc d'inversió estrangera directa. En aquest sentit, val a dir que el percentatge de llocs de treball que genera l'estoc d'IED a Catalunya va representar, el 2013, el 24,5 % del total d'IED a Espanya; d'altra banda, el pes de l'immobilitzat material a Catalunya va representar un 23,4 % del total.

Inversió estrangera directa bruta a Catalunya

(milions d'euros)

Nota: no inclou inversió en ETVE.

Font: Registre d'Inversions Estrangeres (Ministeri d'Economia i Competitivitat).

Pel que fa a l'origen de la IED a Catalunya, els principals països inversors són els Països Baixos i Luxemburg (20,4 % i 15,1 % del total, respectivament), en part, per les seves característiques fiscals, cosa que fa que moltes empreses vehiculin la seva inversió des d'aquests països.

Principals països inversors a Catalunya

(2015, dades brutes)

	milions d'euros	% sobre el total
Països Baixos	993,8	20,4
França	758,9	15,6
Luxemburg	737,5	15,1
Alemanya	513,6	10,5
Regne Unit	274,5	5,6
Mèxic	236,9	4,9
Irlanda	185,6	3,8
Suïssa	177,9	3,7
Estats Units d'Amèrica	148,6	3,0
Hong Kong	115,0	2,4

Nota: no inclou inversió en ETVE.

Font: Registre d'Inversions Estrangeres (Ministeri d'Economia i Competitivitat).

¹ Per a una anàlisi recent dels fluxos d'IED a Catalunya, vegeu C. Amarello, P. Vilalta i I. Rodríguez (2016), "L'atracció d'inversió estrangera a Catalunya", Generalitat de Catalunya, *Papers de treball*, Sèrie "Sector Exterior", núm. 1/2016.

D'altra banda, destaquen França, Alemanya i el Regne Unit (15,6 %, 10,5 % i 5,6 %, respectivament), que han estat inversors importants a Catalunya tradicionalment. En els darrers anys, també destaca el creixement de la IED provinent de Mèxic, que va assolir un pes del 4,9 % l'any 2015.

Per sectors, la indústria manufacturera va rebre el 2015 un 26,5 % de la inversió total, per sobre del seu valor afegit en l'economia, i la construcció també va rebre un percentatge d'IED superior al seu pes econòmic a Catalunya. Malgrat tot, en termes absoluts, els serveis són els que concentren el major volum d'IED. Per branques, les activitats auxiliars als serveis financers, la construcció d'edificis i la indústria alimentària van ser els tres primers destinataris d'IED, ja que van superar el 14 % del total.

Inversió estrangera directa per sectors a Catalunya (2015, dades brutes)

	milions d'euros	% sobre el total
Agricultura	10,0	0,2
Indústria	1.295,1	26,6
<i>Manufactura</i>	1.290,5	26,5
Construcció	699,3	14,3
Serveis	2.869,4	58,9
Total	4.873,8	100,0

Nota: no inclou inversió en ETVE

Font: Registre d'Inversions Estrangeres (Ministeri d'Economia i Competitivitat).

Rànquing de regions europees per projectes d'inversió estrangera 2015

		Nombre de projectes	Volum d'inversió (milions d'euros)	Llocs de treball creats
1	Sud-est Regne Unit	422	10.790	20.215
2	Escòcia	119	10.426	9.497
3	Moscou CFD	72	5.351	15.217
4	Catalunya	116	5.224	7.465
5	Turquia	153	5.220	13.851
6	Irlanda	177	4.757	12.361
7	Polònia	189	4.664	34.915
8	Oest d'Holanda	112	3.627	6.165
9	Sèrbia	37	3.483	13.097
10	Romania	112	3.165	34.454

Nota: Londres s'inclou a la regió Sud-est del Regne Unit.

Font: FDI Markets.

A banda de les dades oficials, també existeixen altres fonts d'informació elaborades per institucions privades, com ara el *Financial Times*. En la seva base de dades, FDI Markets, la inversió estrangera directa atribuïda a Catalunya el 2015 és de 5.224 milions d'euros, amb un creixement interanual del 179,5 %. Segons aquestes dades, Catalunya va ser la quarta regió d'Europa amb més IED, només per darrere de Londres, Escòcia i Moscou. Les dades d'FDI Markets per a Catalunya el 2015 comptabilitzen 113 projectes d'inversió de tipus *greenfield*, amb una creació de 7.465 llocs de treball (un 11,1 % més que el 2014).

Catalunya és la regió més atractiva del sud d'Europa en termes d'inversió estrangera pel 2016 i 2017, segons l'informe *fDi European Cities and Regions of the Future 2016/2017* elaborat pel *Financial Times*. A més, l'estudi situa Barcelona en el número 1 del rànquing de ciutats amb la millor estratègia de captació d'inversions estrangeres, subratllant l'aposta per les infraestructures i la seva presència digital.

Requadre 4. El tràfic marítim als ports de Barcelona i Tarragona l'any 2015

El 2015 l'activitat portuària a Catalunya va presentar un fort dinamisme. En aquest requadre s'analitzen les principals estadístiques de trànsit als ports de Barcelona i Tarragona. La Mediterrània ha esdevingut un punt clau del comerç internacional entre Àsia i Europa, i això obre moltes oportunitats de negoci als ports mediterranis enfront dels grans centres portuaris del nord europeu. La posició estratègica de Catalunya, el seu teixit productiu, i les seves infraestructures portuàries i intermodals dibuixen un panorama de gran potencialitat com a centre logístic del sud d'Europa.

Principals indicadors de tràfic marítim, 2015

		Port de Barcelona		Port de Tarragona	
		% de variació		% de variació	
		2015	interanual	2015	interanual
Tràfic total	milers de tones	47,0	1,5	33,0	3,8
Líquids a doll		12,1	-6,8	22,3	15,1
Sòlids a lloure		4,4	-7,1	8,4	-13,8
Contenitzat		18,7	5,1	0,9	-41,9
No contenitzat		10,7	9,4	1,3	20,9
Contenidors	milers de TEU	1.965,2	3,8	89,9	-39,5
Plens sense trànsits		1.251,3	7,9	65,3	-24,7
Passatgers	milers	3.707,8	7,2	12,3	547,9
Creueristes		2.540,3	7,4	-	-
Automòbils	milers	881,9	17,8	-	-10,3 ¹
Vaixells	unitats	8.025	2,5	2.750	2,8

¹ Variació del tonatge.

Font: Port de Barcelona i Port de Tarragona.

El Port de Barcelona va presentar el 2015 un comportament positiu en les principals magnituds de moviment portuari: el tràfic total va augmentar un 1,5 %, el de contenidors (TEU) un 3,8 %, el nombre de vaixells un 2,5 %, el de tràfic d'automòbils un 17,8 % i el de passatgers un 7,2 %.

El tràfic va tenir un comportament diferent segons els tipus de mercaderies; en el cas de les càrregues a granel (que representen el 35,9 % de les tones totals), els líquids a doll es van reduir un 6,8 %, i els sòlids a lloure un 7,1 %.

mentre que els sòlids a lloure, un 7,1 %. En canvi, la càrrega en contenidors va créixer un 5,1 % i la no contenitzada, un 9,4 %.

Quan s'analitza el tràfic de mercaderies segons el tipus d'operació, es pot distingir entre operacions d'embarcament, de desembarcament i de trànsit. Les operacions de trànsit són les que tenen un impacte més baix sobre el territori ja que generen molt poc valor afegit.

Precisament, al Port de Barcelona les operacions de trànsit es van reduir un 13 %, mentre que les d'embarcament i desembarcament es van incrementar un 4,9 % i un 4,7 %, respectivament. Val a dir que el volum de mercaderies embarcades i desembarcades va ser força similar, fet que indica que hi va haver una gestió molt eficient del trànsit. Pel que fa als contenidors, es va repetir el mateix patró, ja que les operacions de trànsit es van reduir un 9,8 %. De la mateixa manera, els contenidors poden ser embarcats o desembarcats, buits o plens; són precisament aquests últims, els contenidors plens, els que tenen un impacte més gran en l'economia. L'any 2015 el creixement del nombre de contenidors plens va ser d'un 6,5 %, mentre que el nombre de contenidors buits va caure un 3,6 %. Així doncs, aquesta estratègia d'optimització es va reflectir en la caiguda d'un 30,2 % del nombre de contenidors buits en operacions de trànsit.

El tràfic de contenidors plens i sense trànsit va augmentar un 7,9 %. Per origen i destí marítim, els principals destins d'exportació van ser els ports espanyols (12,2 % del total), la Xina (10,2 % del total) i els Emirats Àrabs (8,8 % del total). D'altra banda, els principals indrets d'origen dels contenidors desembarcats van ser la Xina (40,7 %) i, força per darrera, Corea del Sud (6,5 %) i Turquia (5,1 %).

Una altra dada que es veu reforçada quan s'analitza amb més detall és la del nombre de passatgers, que va augmentar, com s'ha indicat abans, un 7,2 %. Així, d'una banda, s'observa un creixement d'un 6,6 % de passatgers en ferris de línia regular i d'un 7,4 % en creuers turístics. Barcelona és el principal port de creuers de la Mediterrània, i cada vegada més és l'inici o final de les rutes (54 % dels passatgers), més que no pas un port d'escala (46 % dels passatgers). Val a dir que aquest tipus de turisme presenta unes dades molt més constants al llarg de l'any, en comparació amb els passatgers de línies regulars, que es concentren entre els mesos de juliol i agost.

Probablement, la dada més destacada del Port de Barcelona l'any 2015 és la del tràfic d'automòbils, tant d'exportació com d'importació i trànsit. L'exportació va suposar més del 60 % del total, però és la que menys va créixer (va assolir un 7,7 % de variació interanual), mentre que la importació i el trànsit va créixer gairebé a taxes del 40 %. Els

principals orígens o destinacions dels automòbils que van passar pel Port de Barcelona van ser els ports d'Itàlia (18,8 %), altres ports espanyols (18,6 %) i els ports del Regne Unit (16,4 %).

Tràfic de mercaderies segons tipus d'operació al Port de Barcelona, 2015

	2015	% de variació interanual
Càrrega	tones	
Embarcament	17.845	4,9
Desembarcament	19.523	4,7
Trànsit	7.676	-13,0
Contenidors	milers de TEU	
Embarcament	749	6,5
Desembarcament	724	6,4
Trànsit	282	-9,8
Automòbils	milers d'unitats	
Embarcament	543	7,7
Desembarcament	203	37,5
Trànsit	136	39,8

¹ Variació del tonatge.

Font: Port de Barcelona.

Principals orígens i destinacions del tràfic al Port de Barcelona, 2015

Total		Càrrega		Descàrrega	
País	% sobre el total	País	% sobre el total	País	% sobre el total
Contenidors plens sense trànsits					
Xina	22,3	Espanya	12,2	Xina	40,7
Espanya	9,0	Xina	10,2	Corea S.	6,5
EAU	5,6	EAU	8,8	Turquia	5,1
Turquia	4,9	Algèria	5,9	Espanya	4,1
EUA	4,5	EUA	5,3	Índia	4,1
Automòbils					
Itàlia	18,8	-	-	-	-
Espanya	18,4	-	-	-	-
Regne Unit	16,7	-	-	-	-

Font: Port de Barcelona.

Pel que fa al Port de Tarragona, el 2015 destaca l'increment d'un 3,8 % del tràfic total (malgrat la reducció del moviment de contenidors), i el d'un 2,8 % al nombre de vaixells. Un canvi específic que és va produir va ser el del transport de passatgers, que, tot i ser reduït en valor absolut, va fer un fort repunt, des dels 1.900 passatgers fins als 12.800.

La base de l'activitat del Port de Tarragona són les càrregues a granel, principalment de productes derivats del petroli. L'any 2015 el conjunt

de líquids a doll van augmentar un 15,1 % però els sòlids a lloure van reular un 13,8 %. D'altra banda, la càrrega contenitzada va disminuir un 41,9 % (en línia amb el descens del moviment de contenidors) i, en canvi, la càrrega general per altres mitjans es va incrementar un 20,9%.

Pel que fa al nombre de contenidors, les males dades del 2015 poden matisar-se lleugerament pel fet que, si bé el nombre total va presentar una caiguda del 39,5 %, el segment que contribueix més a aquesta caiguda és el dels contenidors en trànsit (-60,3 %), que són els que aporten menys valor afegit a l'economia de l'àrea d'influència del Port de Tarragona.

Per tipus de mercaderia, el cru descarregat al Port de Tarragona el 2015 provenia principalment d'Angola, Algèria i Nigèria, i el petroli ja refinat, d'Algèria, Rússia i altres ports d'Espanya. Entre els sòlids a lloure, els principals orígens van ser Ucraïna, Argentina i EUA. Pel que fa a les càrregues emeses des del Port de Tarragona, van destacar les de refinats de petroli, adreçades principalment a ports espanyols, Gibraltar i Algèria, i les de sòlides a lloure, adreçades a altres ports espanyols, Tunísia i els EUA.

Principals orígens i destinacions del tràfic al Port de Tarragona, 2015

	Càrrega		Descàrrega	
	País	Milers de tones	País	Milers de tones
Cru				
	-		- Angola	2.418
	-		- Algèria	1.354
	-		- Nigèria	1.045
Petrolis				
	Espanya	1.182	Algèria	1.724
	Gibraltar	493	Espanya	1.590
	Algèria	368	Rússia	1.020
Químics				
	EUA	235	Espanya	174
	Ucraïna	52	Aràbia Saudita	143
	Espanya	41	Trinidad i T.	93
Sòlids				
	Espanya	791	Ucraïna	1.188
	Tunísia	34	Argentina	620
	EUA	34	EUA	589

Font: Port de Tarragona.

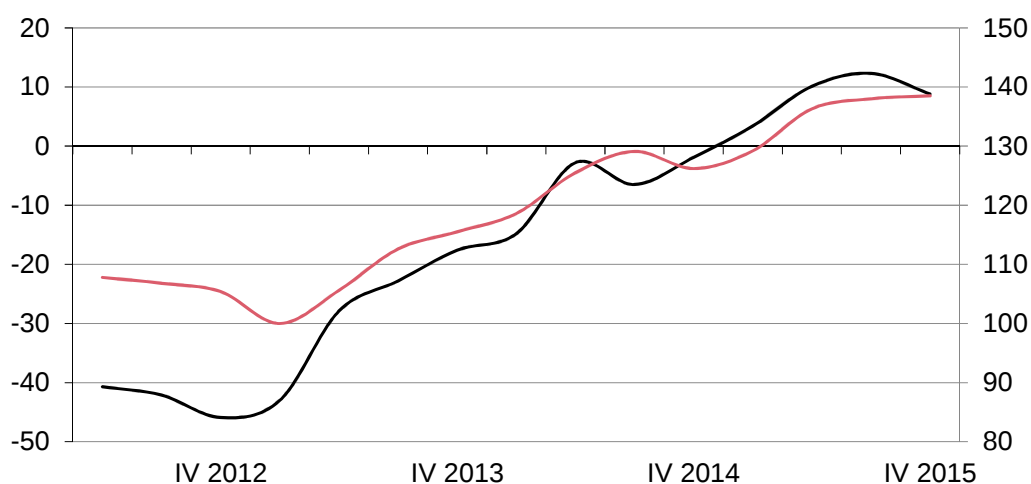
4.

La dinàmica empresarial

Durant el 2015 es va intensificar la recuperació de l'activitat i de la confiança empresarial

La millora de l'economia té una plasmació directa en la dinàmica de la confiança empresarial, que es recupera de forma continuada des del primer trimestre del 2013. Durant el 2015 aquesta recuperació es fa palesa especialment entre les empreses de comerç i construcció. Els indicadors del clima empresarial presenten, de la mateixa manera, una tendència favorable i prenen valors positius des del primer trimestre del 2015.

Evolució de la confiança empresarial i de l'indicador de clima empresarial

— Indicador de clima empresarial. Saldo de respostes (eix esquerre)*

— Índex de confiança empresarial harmonitzat. Base 1T2013 = 100 (eix dret)

*Diferència entre el percentatge de respostes favorables i desfavorables.

Font: Idescat, Cambra de Comerç de Barcelona i INE.

La millora de l'activitat i de la confiança empresarial té també la seva manifestació en la dinàmica dels procediments concursals, que, des del 2014, han anat a la baixa. El 2015 registra 974 empreses concursades, un 29,4 % menys que l'any anterior. La reducció d'aquests procediments en els dos darrers anys està molt relacionada amb la millora de l'economia, si bé també cal tenir present que la Llei concursal ha incorporat diferents reformes els darrers anys, i que no

totes les insolvències empresarials es resolen per aquesta via judicial. De fet, el nivell d'utilització d'aquests procediments a Catalunya (i a Espanya) és molt inferior al del conjunt de la UE.

L'any 2015 l'activitat empresarial va rebre l'impuls de la forta represa del consum privat, que va accentuar la dinàmica positiva que havia iniciat el 2014. Així, durant el 2015 va confluïr una acceleració de la demanda interna i una dinàmica també expansiva de les exportacions. D'altra banda, els comptes de resultats es van beneficiar d'uns costos energètics i financers més baixos; tot plegat va permetre millorar l'estalvi de les empreses, cosa que va fer arribar la seva capacitat financera al 2,4 % del PIB el 2015, segons que es desprèn de la comptabilitat del subsector institucional de les societats no financeres a escala estatal.

D'altra banda, les facilitats monetàries incorporades pel Banc Central Europeu van reduir els tipus d'interès al mateix temps que el nou crèdit bancari va començar a fluir. Per això, les empreses més grans van optar per finançar-se directament als mercats aprofitant les condicions financeres més favorables, mentre que el crèdit bancari es va mostrar especialment actiu entre les pimes. Tot i aquest augment dels nous fluxos d'endeutament, van predominar el fluxos de desendeutament, fet que explica la reducció que experimenten els indicadors d'estoc de crèdit viu de les entitats bancàries i financeres en general.

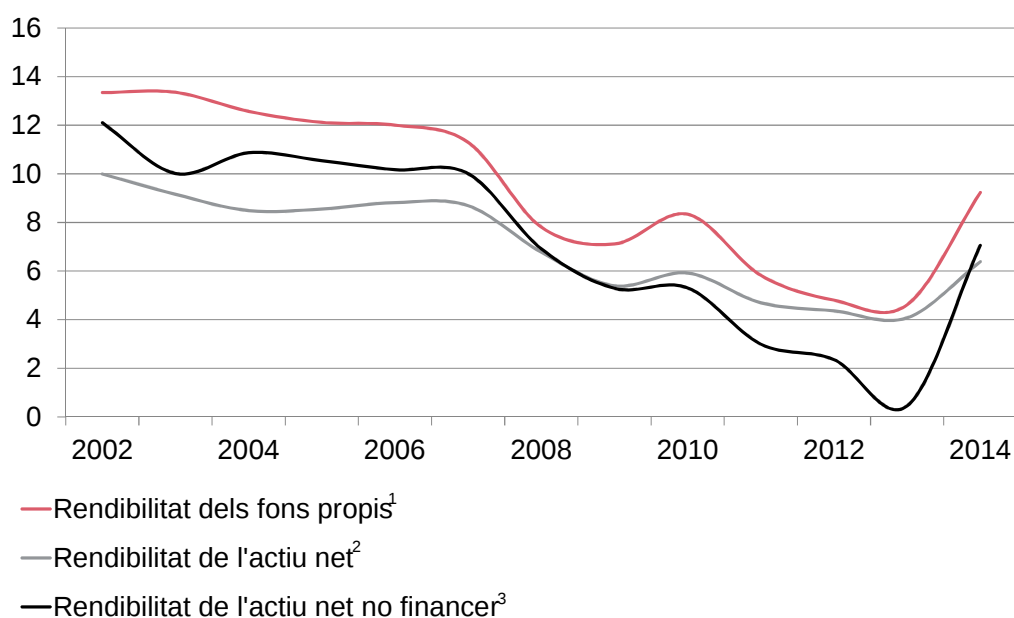
Milloren els indicadors de rendibilitat de l'empresa catalana i augmenta la inversió

Fins al 2013, els indicadors de rendibilitat empresarial a Catalunya, que mostraven les dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya, van anar a la baixa, afectats per la caiguda de l'activitat econòmica. Les darreres dades anuals disponibles fan referència al 2014 ¹ i mostren un canvi de tendència en positiu, amb una recuperació de tots els indicadors principals de rendibilitat: dels fons propis, de l'actiu net i de l'actiu net no financer. Les dades disponibles del 2015 són dades trimestrals de la mateixa Central de Balanços i, malgrat que no són totalment comparables amb les dades anuals, fan palès que durant el 2015 la rendibilitat empresarial va continuar millorant, fet que concorda, d'altra banda, amb les dades comptables estatals comentades anteriorment i amb la dinàmica de l'economia.

¹ Una anàlisi més àmplia d'aquestes dades es pot consultar a la *Memòria Econòmica de Catalunya* del Consell General de Cambres de Catalunya.

La millora de la rendibilitat empresarial i de les expectatives econòmiques explica la reactivació de la inversió, especialment després d'anys de reducció. Així, el 2013 el volum del flux anual d'inversió en béns d'equipament del conjunt de l'economia catalana va ser un 17 % inferior al del 2008. La recuperació de la inversió els anys 2014 i 2015 va permetre recuperar bona part d'aquesta disminució, tot i que el volum del 2015 encara estava per sota del 2008. No obstant això, les previsions econòmiques per al 2016 i la marxa de l'economia durant els primers mesos d'aquest any són positives pel que fa a la continuïtat del creixement de la inversió. D'altra banda, la forta recuperació de la inversió directa estrangera rebuda el 2015 (vegeu el requadre número3) és també una manifestació de la millora de les expectatives dipositades en la potencialitat de l'economia catalana.

Rendibilitat de l'empresa catalana (%)

¹ Patrimoni net sobre el passiu remunerat (%)

² Resultat ordinari net sobre el patrimoni net (%)

³ Benefici net d'explotació sobre l'actiu no financer (%)

Font: Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, a partir de les dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya.

Es recupera el creixement del nombre d'empreses actives a Catalunya

Un dels efectes de la crisi dels darrers anys ha estat la destrucció significativa del teixit empresarial. Entre principis del 2009 i del 2014, es van destruir 43.000 empreses en termes nets, 25.800 de les quals tenien assalariats contractats. La recuperació de l'economia iniciada el 2014 senyala un canvi de tendència, que s'inicia amb una creació neta d'empreses. Les darreres dades disponibles sobre el nombre

d'empreses del Directori central d'empreses (DIRCE) corresponen a l'1 de gener del 2015, però recullen l'evolució durant el 2014. És molt probable que les properes dades del DIRCE (que recolliran els resultats del conjunt del 2015) ofereixin uns resultats més favorables, com apunten, en general, els indicadors d'activitat i de resultats empresarials d'aquest any. Segons les dades de l'1 de gener de 2015, a Catalunya hi havia 584.369 empreses amb seu social, un 43,5 % de les quals eren empreses amb assalariats i el 56,5 % restant, sense assalariats. En relació amb l'any anterior, això indica una creació neta de 7.804 empreses, i un increment d'un 1,4 %. En termes absoluts cal destacar la creació neta de 10.515 empreses sense assalariats i la disminució de 3.125 microempreses (empreses d'1 a 9 treballadors). Cal esmentar, també, la creació de 248 empreses de 10 a 49 treballadors, de 163 empreses de 50 a 249 treballadors i de 3 empreses de més de 250 treballadors. De fet, les empreses d'aquesta última dimensió van créixer els tres darrers anys de forma continuada. En termes relatius, però, hem de ressaltar l'augment d'un 4,1 % del nombre d'empreses del segment de 50 a 249 treballadors.

En relació amb la dinàmica demogràfica estatal, el pes de Catalunya s'ha mantingut estable fins al 2014. Les dades del 2015 mostren que, a escala estatal, han augmentat més les empreses sense assalariats i les empreses de 10 a 49 treballadors. En canvi, a Catalunya han augmentat més les empreses de dimensions més grans.

Evolució del nombre d'empreses amb seu social a Catalunya segons el nombre d'assalariats

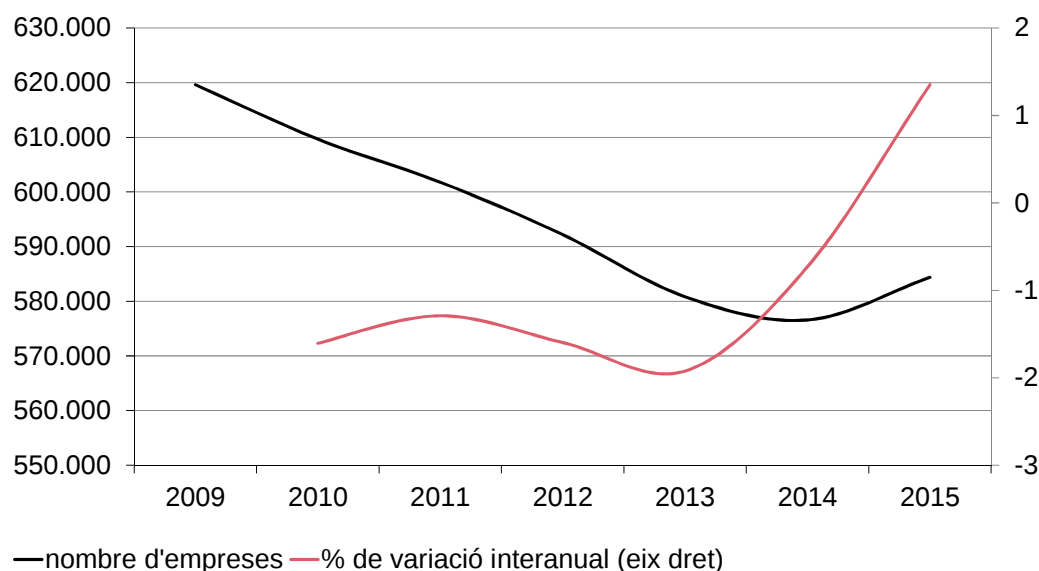
	1-9	10-49	50-249	≥ 250	Total amb assalariats	Sense assalariats	Total
Nombre d'empreses*							
2009	246.514	30.519	5.006	871	282.910	336.714	619.624
2010	237.872	26.683	4.593	833	269.981	339.689	609.670
2011	228.286	25.615	4.504	827	259.232	342.569	601.801
2012	227.268	23.970	4.325	803	256.366	335.826	592.192
2013	233.826	22.564	4.131	818	261.339	319.465	580.804
2014	230.797	21.592	3.928	820	257.137	319.428	576.565
2015	227.672	21.840	4.091	823	254.426	329.943	584.369
Variació absoluta							
2015	-3.125	248	163	3	-2.711	10.515	7.804
Variació relativa (%)							
2015	-1,4	1,1	4,1	0,4	-1,1	3,3	1,4

* A 1 de gener de cada any.

Font: Idescat, a partir del Directori central d'empreses (DIRCE) de l'INE, que cobreix totes les activitats econòmiques, excepte la producció agrària i pesquera, els serveis administratius de l'Administració central, autonòmica i local (inclosa la Seguretat Social), les activitats de les comunitats de propietaris i el servei domèstic.

Les empreses amb seu social a Catalunya representen el 18,3 % del conjunt estatal l'any 2015. Aquest percentatge puja fins al 18,7 % si es consideren també les empreses que, tot i no tenir-hi la seu social (perquè la tenen en una altra comunitat autònoma), disposen d'establiments productius o comercials a Catalunya. Si també es tenen en compte aquestes empreses, el nombre total d'empreses a Catalunya a principis del 2015 se situa en 594.498, 37.208 de les quals pertanyen al sector industrial, 73.837 al de la construcció i 483.453 al dels serveis.

Evolució de les empreses amb seu social a Catalunya*

* A 1 de gener de cada any.

Font: Idescat, a partir del Directori central d'empreses (DIRCE) de l'INE.

L'anàlisi per sectors d'activitat posa de manifest que la creació neta d'empreses el 2015 només té lloc en el sector serveis, en el qual es van crear 9.865 empreses, la qual cosa significa un increment del 2,1 %. En canvi, el nombre d'empreses del sector de la indústria i la construcció va continuar retrocedint, tot i que amb menys intensitat que els darrers anys.

Un indicador que permet avançar la millora prevista durant el 2015 de la demografia empresarial a Catalunya, a la qual es feia referència anteriorment, és l'evolució que experimenten les empreses inscrites al Registre Mercantil Central, que mostra un creixement del 5,2 % a Catalunya, al mateix temps que retrocedeix un 0,4 % a escala estatal. El 2015 també millora el capital associat a les noves empreses registrades i disminueix el nombre de societats dissoltes. De fet, en el període 2010-2015 la creació de societats mercantils és més intensa a Catalunya que al conjunt de l'Estat. El pes de Catalunya en la creació de societats mercantils va ser del 19,8 % l'any 2015, superior al PIB (18,9 %) i a la població (15,9 %).

Evolució del nombre d'empreses amb establiments a Catalunya segons el sector d'activitat econòmica

	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Nombre d'empreses*				
2009	48.510	106.410	474.442	629.362
2010	44.776	97.019	477.883	619.678
2011	42.584	91.087	478.080	611.751
2012	41.152	86.094	474.915	602.161
2013	38.962	78.180	473.487	590.629
2014	37.977	74.908	473.558	586.443
2015	37.208	73.837	483.453	594.498
Variació absoluta				
2015	-769	-1.071	9.895	8.055
Variació relativa (%)				
2015	-2,0	-1,4	2,1	1,4

* A 1 de gener de cada any.

Font: Idescat, a partir del Directori central d'empreses (DIRCE) de l'INE, que cobreix totes les activitats econòmiques, excepte la producció agrària i pesquera, els serveis administratius de l'Administració central, autonòmica i local (inclosa la Seguretat Social), les activitats de les comunitats de propietaris i el servei domèstic.

L'anàlisi per sectors d'activitat posa de manifest que la creació neta d'empreses el 2015 només té lloc en el sector serveis, en el qual es van crear 9.865 empreses, la qual cosa significa un increment del 2,1 %. En canvi, el nombre d'empreses del sector de la indústria i la construcció va continuar retrocedint, tot i que amb menys intensitat que els darrers anys.

Un indicador que permet avançar la millora prevista durant el 2015 de la demografia empresarial a Catalunya, a la qual es feia referència anteriorment, és l'evolució que experimenten les empreses inscrites al Registre Mercantil Central, que mostra un creixement del 5,2 % a Catalunya, al mateix temps que retrocedeix un 0,4 % a escala estatal. El 2015 també millora el capital associat a les noves empreses registrades i disminueix el nombre de societats dissoltes. De fet, en el període 2010-2015 la creació de societats mercantils és més intensa a Catalunya que al conjunt de l'Estat. El pes de Catalunya en la creació de societats mercantils va ser del 19,8 % l'any 2015, superior al PIB (18,9 %) i a la població (15,9 %).

Pel que fa a les dades dels primers sis mesos del 2016, aquest pes se situa en el 20,5 %. El nombre de societats mercantils creades el primer semestre del 2016 augmenta amb molta més intensitat a Catalunya (19,3 %) respecte del creixement a Espanya (12,3 %). Aquestes xifres, junt amb els bons resultats en captació d'inversió estrangera (amb un increment d'un 60 % el 2015) i en capital risc internacional, demostren

que Catalunya no està patint una fuga d'empreses sinó que, ben al contrari, s'està posicionant com un pol d'atracció econòmica a nivell internacional i, particularment, al sud d'Europa.

Catalunya concentra la major part del capital risc internacional invertit a l'Estat

Segons dades de l'Associació Espanyola de Capital, Creixement i Inversió (ASCRI), les empreses catalanes han concentrat el 71 % del capital risc internacional invertit a l'Estat el 2015. Concretament, Catalunya va captar 277,2 milions d'euros d'entitats de capital risc internacional l'any passat, més del doble que l'any anterior i molt per sobre de Madrid, la segona comunitat autònoma que més capital estranger va atraure (89,7 milions d'euros).

Milloren els indicadors de la qualitat de l'emprenedoria

Un dels indicadors per analitzar la dinàmica empresarial és la taxa d'activitat emprenedora (TEA). L'informe del *Global Entrepreneurship Monitor* calcula aquest indicador a partir del percentatge de població adulta (de 18 a 64 anys) involucrada en activitats emprenedores en fase inicial i que està en possessió, com a mínim, d'una part del capital del negoci. La taxa d'emprenedoria a Catalunya va ser del 6,4 % l'any 2015, un registre que està per sobre de la mitjana espanyola (5,7 %), però per sota de la mitjana europea (7,6 %). El 2015 la TEA va disminuir lleugerament a Catalunya, però això es va produir per la reducció de la denominada emprenedoria per necessitat (generalment derivada de la pèrdua del treball assalariat), mentre l'emprenedoria en recerca d'oportunitat de negoci guanyava terreny. D'aquesta manera, la ràtio que mesura els dos tipus d'emprenedoria (la d'oportunitat sobre la de necessitat), que és un indicador de la qualitat de l'emprenedoria, va millorar respecte de l'any anterior fins a situar-se per sobre de la mitjana europea i en línia amb les economies basades en la innovació.

Catalunya té una elevada densitat empresarial, però amb un fort pes d'empreses de dimensió petita

A més d'uns bons registres d'activitat emprenedora, Catalunya compta amb una elevada densitat empresarial (al voltant de 85 empreses per cada 1.000 persones), xifra força superior a la de les economies del seu entorn. A l'Estat espanyol, la densitat empresarial es troba al voltant de 73 empreses per cada 1.000 persones. Tanmateix, aquesta elevada densitat es deu, en part, a un volum relatiu més significatiu d'empreses de dimensió petita. Aquesta àmplia presència d'empreses petites és

comuna al conjunt de l'Estat i pot tenir el seu origen, en part, en una regulació que desincentiva el fet d'augmentar-ne la dimensió. Un altre tret que defineix la dinàmica empresarial a Catalunya és l'existència d'una taxa de creació i destrucció d'empreses superior a la d'Espanya i de les economies del seu entorn. És a dir, és creen més empreses, però també se'n destrueixen més. Aquesta dinàmica empresarial més flexible pot haver facilitat una reassignació més ràpida de recursos productius entre sectors i empreses a Catalunya durant els últims anys. En efecte, segons el Banc d'Espanya, la productivitat de les empreses creades durant la crisi a Espanya era lleugerament més positiva que la de les empreses creades durant l'anterior etapa expansiva, i a la inversa pel que fa a les empreses que van desaparèixer. Aquesta dinàmica podria explicar, en part, el rellançament de la productivitat total dels factors (PTF) des del 2010 a Catalunya (vegeu el requadre número 1). Amb tot, la dimensió i la taxa de supervivència de les empreses de nova creació a Espanya (i molt probablement a Catalunya) són inferiors a les d'altres països del nostre entorn. Aquesta tendència pot incrementar encara més el pes que tenen les empreses de dimensió molt petita en l'estructura empresarial catalana (i espanyola). Tot i que no es pot fer extensiu a tots els tipus d'empresa, en general, una gran presència d'empreses petites incideix en una productivitat agregada de l'economia més baixa. Augmentar la productivitat és, per tant, un dels reptes bàsics de l'economia catalana. En aquest sentit, el guany de dimensió empresarial esdevé un factor necessari per assolir una estructura empresarial més equilibrada i en línia amb els nivells de productivitat del nostre entorn europeu. Entre aquests objectius, caldria situar-hi mesures com ara la millora de l'accés al finançament, l'elaboració d'una regulació adient, la

Taxa d'activitat emprenedora i densitat empresarial a Catalunya i al seu entorn

	Alemanya	França	Itàlia	Països Baixos	Espanya	Catalunya
Taxa d'activitat emprenedora (2015)	4,7	5,3*	4,9	7,2	5,7	6,4
Empreses per cada 1.000 persones (2013)	44,1	61,9	73,6	84,2	73,4	85,1
Taxa de naixements d'empreses (2013)	7,3	9,5	7,2	10,5	8,6	9,2
Taxa de morts d'empreses (2013)	7,8	5,1	8,3	8,0	9,3	9,7

* Dades del 2013.

Font: *Global Entrepreneurship Monitor*, INE i Eurostat.

disponibilitat de capital humà (tant de treballadors com d'empresaris), i la capacitat d'innovació. Tots ells són factors fonamentals per afavorir una dinàmica empresarial que apuntali la recuperació i faci possible un model de creixement més productiu.

Requadre 5. L'empresa exportadora

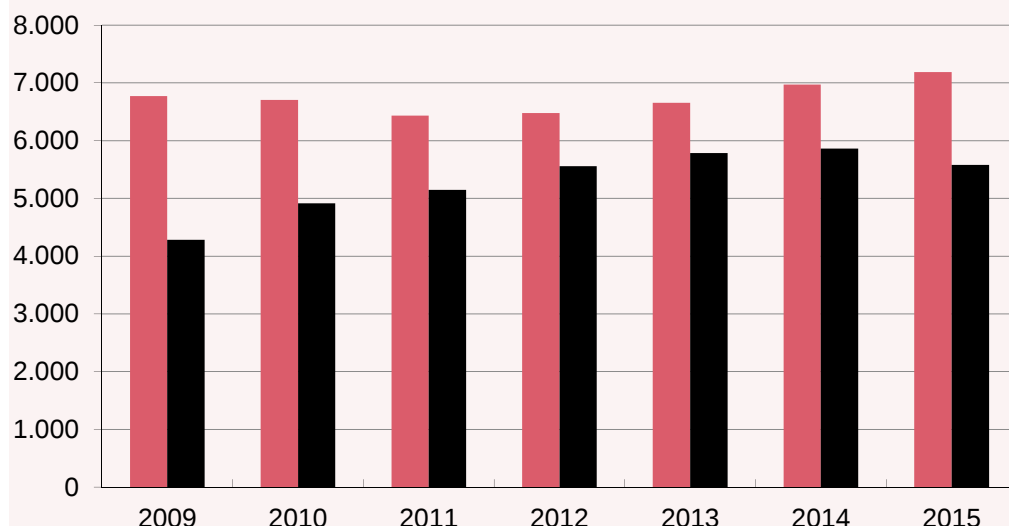
Des del 2010 les exportacions catalanes de béns presenten un comportament molt dinàmic, amb un creixement anual mitjà al voltant del 9 %. Aquesta dinàmica exportadora mostra l'esforç del teixit empresarial per guanyar mercats a l'exterior, amb l'adopció d'estratègies cada cop més orientades a la internacionalització i la innovació. En aquest sentit, la recuperació de la competitivitat exterior ha esdevingut un factor clau per impulsar aquest dinamisme exportador. L'ajust dels costos laborals de l'economia catalana des del 2010 i la millora de les condicions de finançament han afavorit un procés de devaluació interna que ha millorat la posició competitiva de les empreses catalanes. És aquest el context en què cal ubicar el comportament favorable de les vendes a l'exterior, que es concreta en un eixamplament de la base exportadora (marge extensiu) i en un increment del valor mitjà exportat (marge intensiu).

Segons les dades de l'Institut Espanyol de Comerç Exterior (ICEX), durant el període 2009-2015 el marge extensiu de les exportacions (és a dir, el nombre d'empreses exportadores) a Catalunya ha augmentat un 15,4 %, però encara ho ha fet més el marge intensiu (33,6 %). Les empreses que exporten regularment (les que han exportat en els darrers quatre anys de manera consecutiva) són les que concentren l'augment del valor mitjà exportat (marge intensiu). L'any 2015 a Catalunya hi havia 47.409 empreses exportadores, 12.764 de les quals exportaven un volum superior a 50.000 euros. D'aquestes darreres, 7.185 exportaven regularment.

El factor més rellevant a l'hora d'explicar la dinàmica de les exportacions durant els anys 2009-2012 és l'increment del valor mitjà exportat (marge intensiu) de les empreses exportadores regulars; en canvi, en el període 2013-2015 té més importància l'augment del nombre d'empreses exportadores regulars. De tota manera, la contribució del marge intensiu de les empreses exportadores regulars torna a prendre rellevància el 2015, i, per primera vegada des del 2010, també destaca l'aportació positiva del marge intensiu de les empreses

¹ No s'inclouen a l'anàlisi les dades de les empreses que exporten menys de 50.000 euros. L'any 2015 aquestes empreses constitueixen el 73,1 % de les empreses exportadores, però en termes de volum exportat només representen el 0,4 %.

Nombre d'empreses exportadores regulars i no regulars*

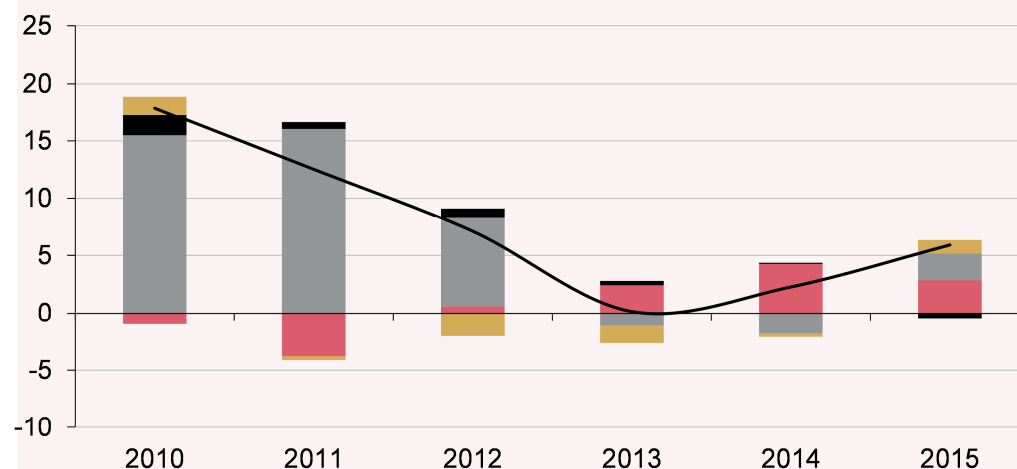
■ Nombre d'empreses exportadores regulars

■ Nombre d'empreses exportadores no regulars

*No s'inclouen les dades de les empreses exportadores de menys de 50.000 euros.

Font: ICEX.

Contribució al creixement de les exportacions de béns¹ (en punts percentuals, llevat de la variació interanual)

■ Marge intensiu. Empreses exportadores no regulars²

■ Marge extensiu. Empreses exportadores no regulars³

■ Marge intensiu. Empreses exportadores regulars²

■ Marge extensiu. Empreses exportadores regulars³

— Variació interanual de les exportacions de béns (%)

¹ No s'inclouen les dades de les empreses que exporten menys de 50.000 euros.

² Contribució a la variació de les exportacions de béns derivada de la variació del nombre d'empreses exportadores.

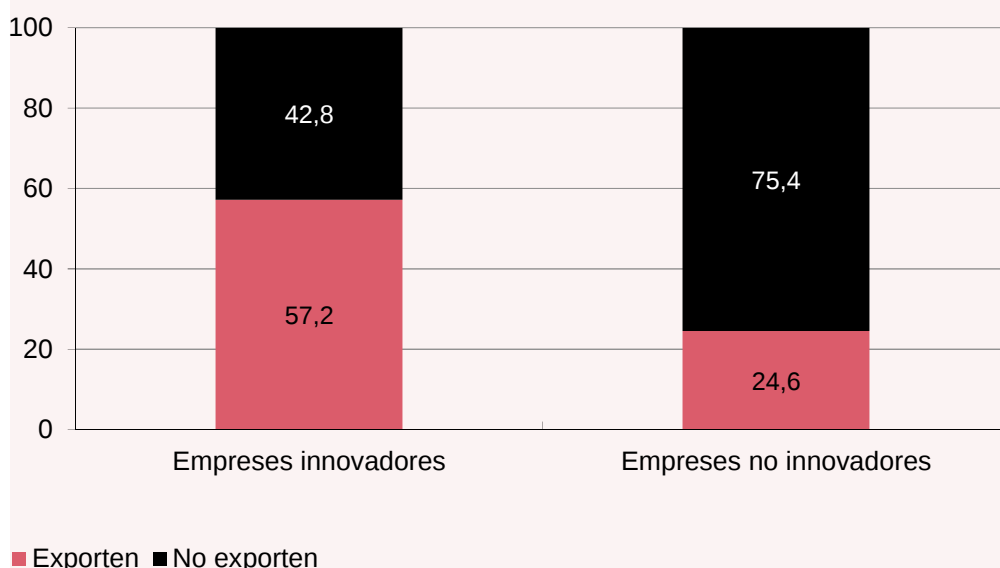
³ Contribució a la variació de les exportacions de béns derivada de la variació del valor mitjà exportat.

Font: elaboració a partir de dades de l'ICEX.

exportadores no regulars. És a dir, les dades del 2015 mostren una composició del creixement de les exportacions més equilibrada, tot i la reducció de l'aportació del nombre d'empreses no regulars, probablement pel fort creixement de la demanda interna.

D'altra banda, els resultats del Baròmetre de la innovació a Catalunya del 2015 van seguir manifestant la clara vinculació entre internacionalització i innovació. Així, el 57,2 % de les empreses innovadores exporten, en contrast amb el 24,6 % de les empreses no innovadores. Cal dir que aquest binomi és encara més evident en el sector industrial, en el qual el percentatge d'empreses innovadores que exporta arriba al 89,9 %. A més, el Baròmetre del 2015 també assenyalava un augment dels recursos destinats a la innovació respecte del 2014, així com un avenç de l'activitat d'R+D, especialment en el sector industrial.

Perfils exportadors de les empreses innovadores i de les empreses no innovadores (%)

Font: Baròmetre de la innovació a Catalunya 2015. Generalitat de Catalunya.

5.

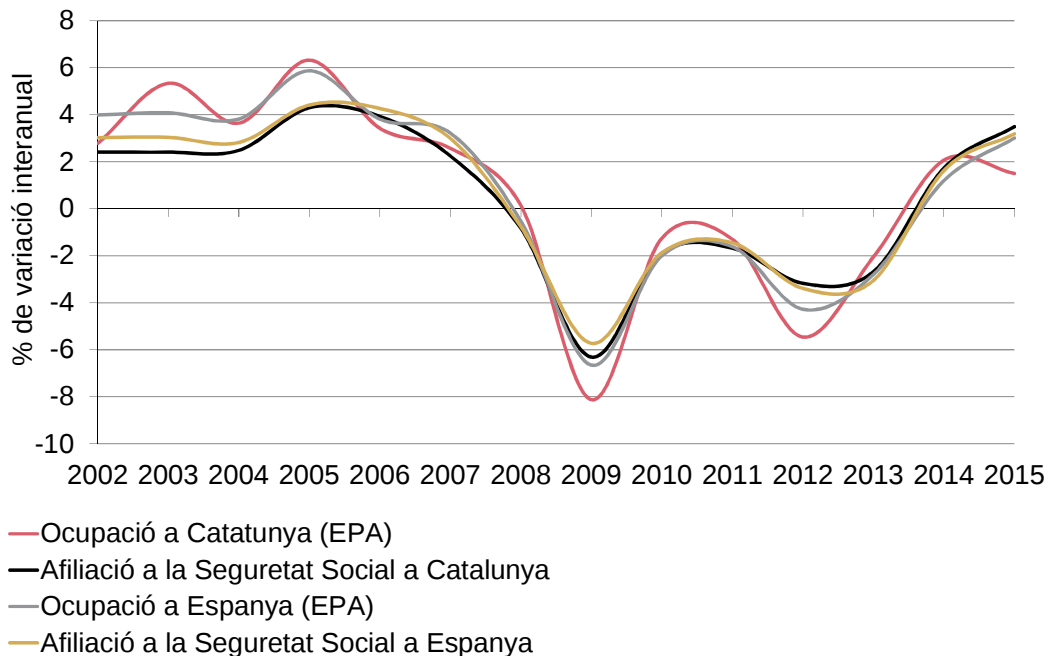
Mercat de treball

L'any 2015 el mercat de treball va continuar amb una evolució positiva, per segon any consecutiu

Després del fort ajust derivat de la crisi, a finals del 2013 l'economia catalana va començar a generar ocupació neta, però no va ser fins al 2014 que els creixement anual de l'ocupació va començar a ser positiu. Els resultats obtinguts el 2015 mostren una consolidació d'aquesta trajectòria, per bé que la magnitud del creixement de l'ocupació durant el 2015 varia segons la font utilitzada.

D'una banda, l'afiliació a la Seguretat Social va augmentar un 3,5 %, enfront de l'1,7 % del 2014 (cal recordar que durant el període 2008-2013 el nombre d'afiliats havia caigut a un ritme mitjà acumulatiu d'un 3,2 % anual). En termes absoluts, el 2015 el nombre d'afiliats va créixer en 102.195 persones.

Dinàmica de l'ocupació

Font: Idescat, INE i Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

D'altra banda, l'Enquesta de població activa mostra un creixement de l'ocupació d'un 1,5 % en mitjana anual (per sota del creixement de 2014, que va ser d'un 2,1 %). Per tant, a diferència de l'EPA, la

informació dels afiliats apunta que la creació d'ocupació va ser més intensa el 2015 que no pas el 2014, en sintonia amb l'acceleració interanual registrada pel PIB l'any 2015.

Les dues fonts comptables de síntesi mostren en tots dos casos un creixement de l'ocupació més alt el 2015 que el 2014: segons els comptes econòmics de l'Idescat, el 2015 el nombre de llocs de treball va augmentar un 2,3 % (enfront d'un augment d'un 1,6 % el 2014), i, segons la comptabilitat regional de l'INE, el nombre de persones ocupades va créixer un 2,9 % (enfront d'un creixement de l'1,6 % el 2014).

Al conjunt de l'Estat el mercat de treball també va millorar al llarg de 2015. L'afiliació a la Seguretat Social es va incrementar un 3,2 % en el conjunt de l'any, mentre que l'ocupació segons l'EPA va avançar un 3 % (amb una acceleració notable respecte del 2014, quan l'ocupació s'havia incrementat un 1,2 %).

La informació més recent del 2016 mostra que la trajectòria de l'ocupació s'ha mantingut robusta, amb un creixement mitjà del nombre d'afiliats a la Seguretat Social d'un 3,5 % interanual durant els primers cinc mesos de l'any. Al mateix temps, segons l'EPA l'ocupació va créixer un 3,5 % interanual el primer trimestre del 2016.

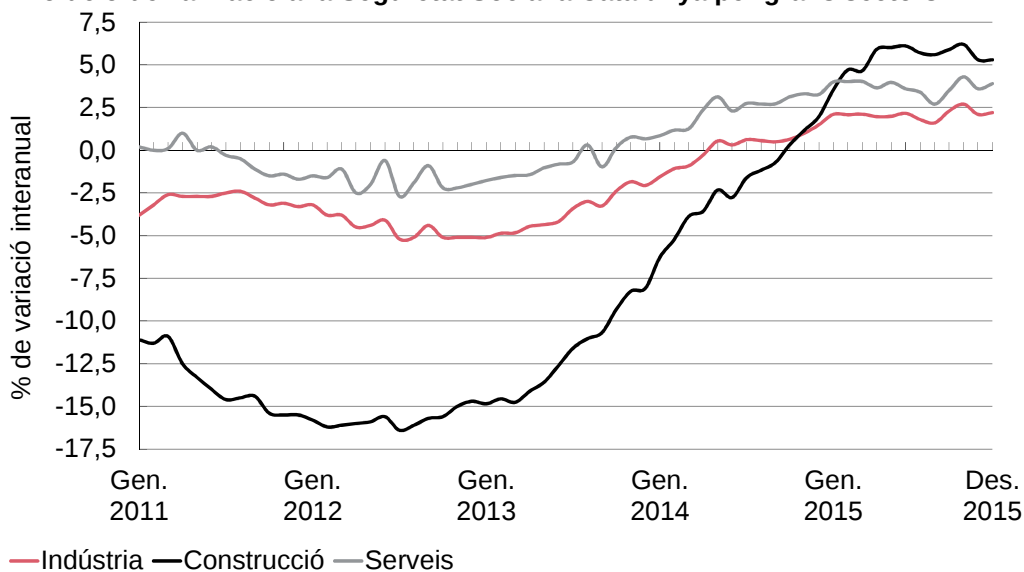
El sector de la construcció és el que experimenta el major creixement relatiu d'afiliats a la Seguretat Social el 2015, i el sector de serveis, el major creixement absolut

La informació per sectors de l'afiliació a la Seguretat Social mostra que l'any 2015 el comportament de l'ocupació va ser força positiu a tots els grans sectors d'activitat. El sector amb un creixement més gran de l'afiliació en termes relatius va ser la construcció, que va avançar un 5,4 % anual, després de l'enfonsament que havia registrat durant la crisi. Els serveis també van anotar un creixement molt significatiu, d'un 3,7 %, més alt que el del 2014, i van ser el sector amb un augment en termes absoluts més gran (amb 84.400 noves afiliacions en comparació amb l'any anterior). L'afiliació a la indústria també va millorar l'any 2015, amb un increment d'un 2,1 %, i a l'agricultura l'afiliació va créixer un 0,7 %. Les dades sectorials de l'EPA de 2015 semblen poc coherents amb l'evolució de l'activitat econòmica, ja que, segons l'Enquesta, l'ocupació va créixer a un ritme feble a la construcció i als serveis (per sota de l'1 % anual), mentre que el sector amb un augment més significatiu de l'ocupació va ser la indústria.

A un nivell més desagregat, les dades de l'afiliació a la Seguretat Social permeten observar que el 2015 es va generar ocupació a la majoria de branques industrials i de serveis. Entre les primeres, les activitats

industrials que van registrar un creixement relatiu més intens van ser la fabricació i reparació de maquinària, les altres indústries manufactureres i el productes farmacèutics, mentre que en termes absoluts l'ocupació va créixer especialment en la indústria alimentària i els productes metàl·lics. Pel que fa al sector de serveis, en algunes branques, com ara la programació i consultoria informàtica, les activitats científiques i tècniques, les activitats administratives d'oficines i les activitats de seus centrals i consultoria empresarial, els creixements relatius van superar el 10 %. Però l'epígraf dels serveis que va anotar el creixement més intens (d'un 16,4 %) va ser el de les activitats relacionades amb l'ocupació, que inclou les persones que treballen per a empreses de treball temporal i que poden estar contractades en qualsevol altre sector d'activitat. En termes absoluts, l'afiliació en el sector de serveis que més va augmentar el 2015 va ser la restauració (que correspon a l'epígraf anomenat serveis de menjar i beure) i en el comerç al detall. Els serveis més relacionats amb l'ensenyament i la sanitat també van experimentar un comportament força positiu, amb un creixement a l'entorn d'un 3 % anual. En l'altre extrem, entre les poques activitats dels serveis que van reduir l'afiliació l'any 2015, cal destacar els serveis financers i assegurances, les activitats de lloguer i l'edició.

Evolució de l'afiliació a la Seguretat Social a Catalunya per grans sectors

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

El nombre de treballadors a jornada completa va créixer un 3,2 %

La informació de l'EPA mostra que l'any 2015 a Catalunya es va generar tant ocupació assalariada com no assalariada, amb creixements d'un 1,4 % i d'un 2,1 % anual, respectivament. Les dades d'afiliació a la Seguretat Social apunten a un dinamisme més intens en l'ocupació assalariada que en el cas de l'EPA, ja que l'afiliació al règim

general va avançar un 4 %, molt per sobre de l'1,8 % de l'any anterior. Al mateix temps, l'afiliació al règim d'autònoms va mantenir un creixement d'un 1,9 %, igual que el de l'any 2014. D'altra banda, segons l'EPA, l'ocupació a jornada completa es va incrementar un 3,2 % mentre que el treball a temps parcial (que va caure un 7,8 %) va patir un fort retrocés, després que hagués crescut els anys 2013 i 2014. No obstant això, no es descarta que les dades de l'Enquesta puguin estar sobreestimant la caiguda de l'ocupació a temps parcial a Catalunya, ja que en el cas espanyol la creació de llocs a temps parcial continua amb un creixement positiu (d'un 1,9 % anual), i es fa difícil pensar que la tendència entre tots dos territoris pugui ser tan diferent.

La creació d'ocupació es va concentrar en el sector privat i en l'ocupació temporal

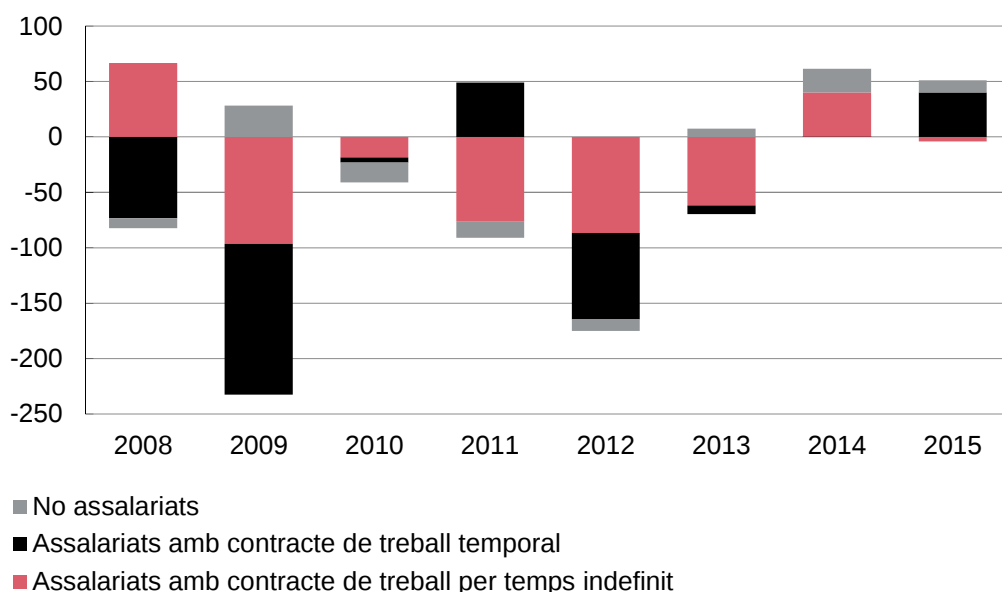
Segons l'EPA, l'any 2015 el creixement de l'ocupació es va produir sobretot en el sector privat, amb un increment d'un 2,3 %, mentre que al sector públic el nombre de treballadors va disminuir. L'ocupació temporal, de fet, concentra la creació d'ocupació, la qual cosa ha fet augmentar la temporalitat en el mercat de treball. Així, el 2015 el nombre d'assalariats amb contracte temporal va augmentar un 8,7 % a Catalunya, mentre que el nombre de treballadors amb contracte indefinit fins i tot es va reduir una mica (va retrocedir un 0,2 %, tot i que a la part final de l'any va començar a recuperar el creixement interanual positiu). La taxa de temporalitat es va situar en el 19,6 % i va superar la de l'any 2014 (18,3 %). Si es compara la situació de l'any 2015 amb la prèvia a la crisi, s'observa que, en termes absoluts, s'ha produït una caiguda de l'ocupació indefinida especialment intensa (s'han perdut 303.900 treballadors indefinits en comparació amb el 2008), mentre que la reducció en els ocupats temporals ha estat més moderada (s'han perdut 137.500 treballadors). En aquest sentit, cal destacar que al conjunt de l'Estat l'any 2015 l'ocupació temporal també va créixer el 2015 amb intensitat (8,3%), però l'ocupació amb contracte indefinit també va avançar, a un ritme d'un 1,9 % anual, la qual cosa marca una lleu diferència de la tendència que aquesta dada va apuntar a Catalunya. La taxa de temporalitat espanyola es va situar en el 25,1%, la més alta des del 2011.

Rotació elevada entre els contractes temporals

Les dades de les oficines de treball de la Generalitat (OTG) relatives als contractes registrats mostren que durant l'any 2015 van signar-se un 11,6 % més de contractes temporals i un 14,1 % més de contractes indefinits que l'any 2014. En aquest sentit, cal tenir en compte que un increment en el nombre de contractes indefinits no té per què traduir-

se en un augment dels treballadors indefinits (ja que pot existir un flux més gran de destrucció que de creació d'ocupació indefinida). D'altra banda, l'informe sobre contractació durant l'any 2015 que ha publicat el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies apunta que la rotació entre els treballadors temporals continua sent molt elevada: més de la meitat dels contractes temporals signats durant el 2015 van tenir una durada màxima de 3 mesos. Així mateix, la contractació mitjançant empreses de treball temporal (ETT) va créixer un 15 %, de manera que la proporció de contractes temporals que s'han realitzat a través d'aquestes empreses representa ja el 19,7 % del total de la contractació temporal, la xifra més alta dels darrers set anys.

Variació del nombre d'ocupats (milers de persones)

Font: Idescat.

La població en edat de treballar va moderar la seva caiguda, alhora que la taxa d'activitat es va mantenir en valors molt alts

El deteriorament econòmic causat per la crisi va frenar el creixement demogràfic a Catalunya i, a partir del 2013, la població va començar a retrocedir; no obstant això, les dades més recents (corresponents al padró de l'1 de gener de 2016) en mostren una lleu recuperació. Les dades de l'EPA reflecteixen també els efectes d'aquesta dinàmica poblacional. Així, des del 2012 la població de més de 16 anys va començar a disminuir per primera vegada des que es disposa de dades (a finals dels anys setanta del segle passat). La reducció de la població ha continuat els anys posteriors, si bé l'any 2015 la pèrdua de població de 16 anys i més es va suavitzar molt, amb una caiguda d'un 0,1 % (i d'un 0,6 % en l'estrat de 16 a 64 anys). En el cas particular de les

persones més grans de 16 anys nascudes a l'estranger, la disminució és més acusada que en la resta de població (un 0,9 % anual), tot i que és inferior a la dels anys anteriors.

Magnituds del mercat de treball a Catalunya i a Espanya

	2013	2014	2015	Quart trimestre del 2015
Catalunya				
Població activa (% de variació interanual)	-1,3	-1,5	-0,6	-0,9
Població ocupada (% de variació interanual)	-2,0	2,1	1,5	1,8
Assalariats amb contracte de treball indefinit	-3,0	2,0	-0,2	-1,8
Assalariats amb contracte de treball temporal	-1,7	0,0	8,7	15,5
Població en atur	1,4	-13,4	-9,1	-11,6
Taxa d'activitat de la població de 16 a 64 anys (%)	79,1	79,0	78,9	78,7
Taxa d'ocupació de la població de 16 a 64 anys (%)	60,7	62,9	64,2	64,7
Taxa d'atur (%)	23,1	20,3	18,6	17,7
Homes	23,7	20,6	17,8	16,5
Dones	22,4	20,0	19,4	19,1
Població de 16 a 24 anys	50,2	47,1	42,3	39,0
Taxa de temporalitat (%)	18,6	18,3	19,6	20,3
Proporció d'ocupació a temps parcial (%)	15,3	15,3	13,9	14,3
Espanya				
Població activa (% de variació interanual)	-1,1	-1,0	-0,1	-0,7
Població ocupada (% de variació interanual)	-2,8	1,2	3,0	3,0
Població en atur (% de variació interanual)	4,1	-7,3	-9,9	-12,4
Taxa d'activitat de la població de 16 a 64 anys (%)	75,3	75,3	75,5	75,4
Taxa d'ocupació de la població de 16 a 64 anys (%)	55,6	56,8	58,7	59,5
Taxa d'atur (%)	26,1	24,4	22,1	20,9

Font: Enquesta de població activa (EPA), de l'INE.

D'altra banda, el 2015 la població activa va retrocedir un 0,6 % per quart any consecutiu, si bé va caure menys que els tres anys anteriors. La caiguda s'explica sobretot pel descens de població, ja que la taxa d'activitat de 16 a 64 anys es va mantenir en valors molt elevats (en el 78,9 %, només una dècima inferior a l'any 2014 i amb un valor proper al màxim històric).

Per gènere, la població activa va baixar més en el cas de les dones i la taxa d'activitat de 16 a 64 anys d'aquest col·lectiu es va situar en el 74,3%, quatre dècimes menys que el màxim històric de l'any 2014. Al

mateix temps, la taxa d'activitat dels homes es va incrementar dues dècimes, fins al 83,5 %. Per grups d'edat, destaca la disminució de la taxa d'activitat de la població de 16 a 24 anys (des del 45,8 % al 43,8%), i el lleu descens de la taxa en els grups d'edats centrals. En canvi, la taxa d'activitat de la població de 55 a 64 anys (62,4 %) va augmentar de manera significativa.

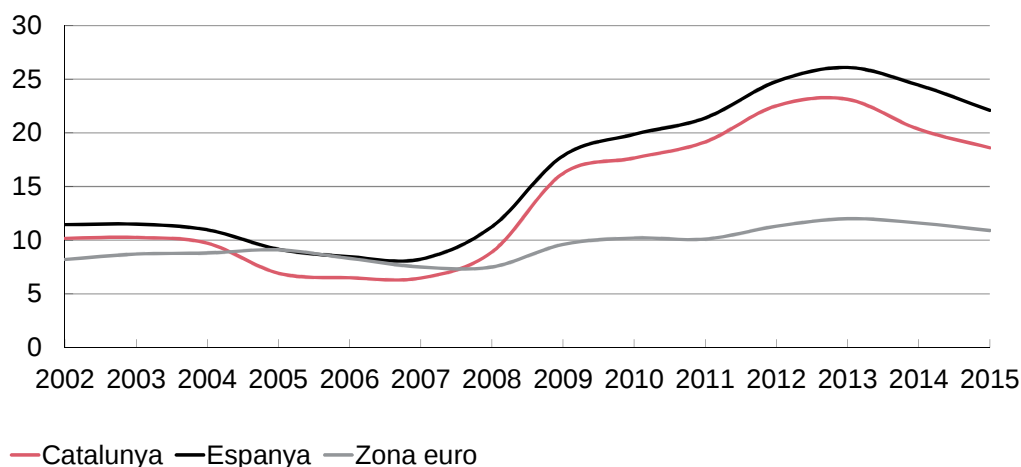
La taxa d'ocupació de 16 a 64 anys va pujar fins a un 64,2 %, el nivell més alt des del 2010, amb un comportament molt favorable de l'ocupació masculina

L'evolució positiva del mercat de treball l'any 2015 va traduir-se en un increment de la taxa d'ocupació de 16 a 64 anys, fins al 64,2 % (el 2014 havia estat del 62,9 %). El 2015 va ser el segon any consecutiu de millora en la taxa d'ocupació, que va assolir el valor més alt des del 2010. La millora de l'ocupació va beneficiar especialment els homes, ja que la seva taxa d'ocupació es va incrementar en 2,5 punts percentuals, fins al 68,5 %, mentre que la de les dones (59,8%) pràcticament no va millorar. Cal destacar que, si considerem la taxa d'ocupació de 15 a 64 anys (que és la comparable amb la UE), el 2015 va assolir el 63,1 % a Catalunya, només 1,4 punts per sota de la mitjana de la UEM, que va ser del 64,5 %. De tota manera, tot i la millora registrada, la taxa d'ocupació encara es van mantenir en valors molt inferiors als previs a la crisi, quan aquesta taxa superava el 70 %.

La taxa d'atur va baixar fins al 18,6 %, la més baixa en cinc anys

Segons l'EPA, el 2015 la població en atur a Catalunya va ser, en mitjana de l'any, de 703,1 milers de persones. En comparació amb l'any anterior, va reduir-se un 9,1%; en termes absoluts la disminució va ser

Evolució de la taxa d'atur (% d'aturats / població activa)

Font: Idescat, INE i Eurostat.

de 70,2 milers de persones, gràcies a l'augment de 46,8 milers de nous ocupats i al descens de 23,3 milers d'actius. La taxa d'atur es va reduir fins al 18,6 %, la qual cosa encara representa una xifra taxa força elevada, però ja allunyada de la taxa màxima que es va registrar l'any 2013 (23,1 %). De fet, la taxa d'atur del 2015 és la més baixa des de l'any 2010.

El primer trimestre del 2016, la taxa d'atur ha seguit evolucionant a la baixa a Catalunya, i arriba al 17,4%

La taxa d'atur masculina (17,8 %) va caure per sota de la femenina (19,4 %), fet que no es donava des del 2007

Pel que fa a la taxa d'atur per gènere, el bon comportament de l'ocupació masculina va propiciar que la taxa d'atur d'aquest col·lectiu baixés de manera significativa. Va situar-se en el 17,8 %, per sota de la taxa d'atur de les dones (19,4%), que va reduir-se menys. Cal recordar que des de l'any 2007 la taxa d'atur femenina s'havia situat sistemàticament per sota de la masculina, ja que aquest últim col·lectiu va resultar més castigat per la pèrdua d'ocupació derivada de la recessió econòmica. No obstant això, la recuperació econòmica a partir del 2013 també està beneficiant els homes amb més intensitat.

Per grups d'edat, la taxa d'atur dels joves de 16 a 24 anys va baixar des del 47,1 % l'any 2014 fins al 42,3 % el 2015. Bona part d'aquesta reducció s'explica per un descens en la taxa d'activitat d'aquest col·lectiu. Tot i això, encara continua en valors molt alts. La resta de grups d'edat van mostrar de nou una taxa d'atur molt més reduïda que la dels joves: la taxa d'atur de 25 a 54 anys va ser del 16,5 % i la del grup de 55 a 64 anys, del 18,9 %. La taxa d'atur de la població estrangera, que va baixar del 34,9 % al 31,6 %, també es va mantenir molt elevada.

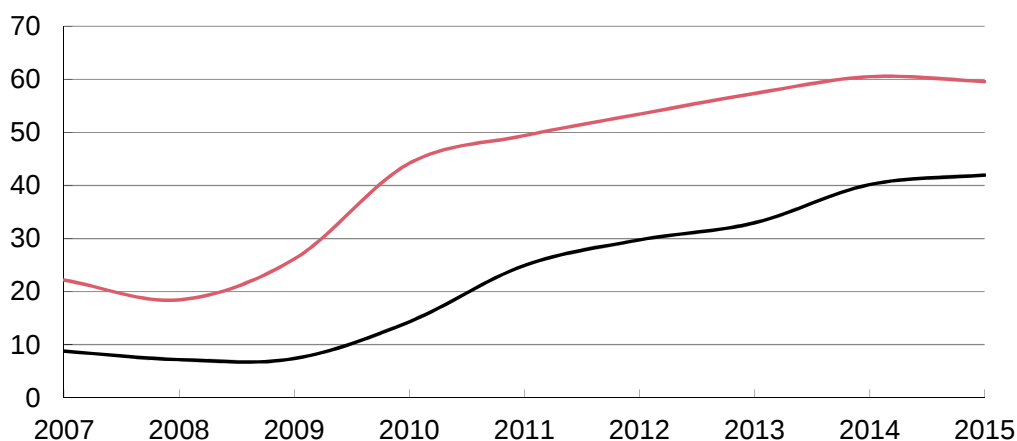
Per nivell d'estudis, la taxa d'atur de les persones que tenen estudis superiors va ser d'un 10,4 %, molt inferior a la mitjana (18,6 %), mentre que entre les persones que com a màxim han cursat l'educació secundària obligatòria l'atur va ser força superior que en el cas anterior (26,9 %).

L'atur de llarga durada va seguir en valors molt alts (59,6 %), però va començar a reduir-se

Una de les dades més negatives del mercat de treball català és l'atur de llarga durada. Segons les dades de l'EPA, la proporció (sobre el total d'aturats) de persones en atur que busquen feina des de fa més d'un any va registrar un creixement continu des de l'any 2008 fins al 2014,

i, tot i que el 2015 es va reduir, ho va fer de forma molt lleu (0,9 punts percentuals), fins al 59,6 % del total d'aturats. D'aquesta evolució es dedueix que la creació d'ocupació dels últims dos anys ha beneficiat especialment els aturats de més curta durada, mentre que aquells que acumulen més temps a l'atur tenen dificultats significatives per sortir d'aquesta situació. Això es fa encara més evident entre les persones que busquen feina des de fa més de dos anys (que van continuar augmentant el seu pes el 2015, fins al 42 %).

Atur de llarga durada (% sobre el total d'aturats)

— Atur de llarga durada (persones que cerquen feina des de fa més d'un any)

— Atur de molt llarga durada (persones que cerquen feina des de fa més de dos anys)

Font: Idescat i INE.

Paral·lelament, l'EPA assenyalava que la cobertura de les prestacions per atur va continuar disminuint l'any 2015, de manera que el percentatge d'aturats que van percebre alguna prestació o subsidi per atur va ser del 27,9 %. No se'n registrava un percentatge tan reduït des de l'any 2006, quan el perfil de la població aturada era molt diferent, ja que hi havia un predomini molt més gran d'aturats de curta durada.

La taxa d'atur estatal va baixar fins al 22,1 % i la de la zona euro fins al 10,9 %

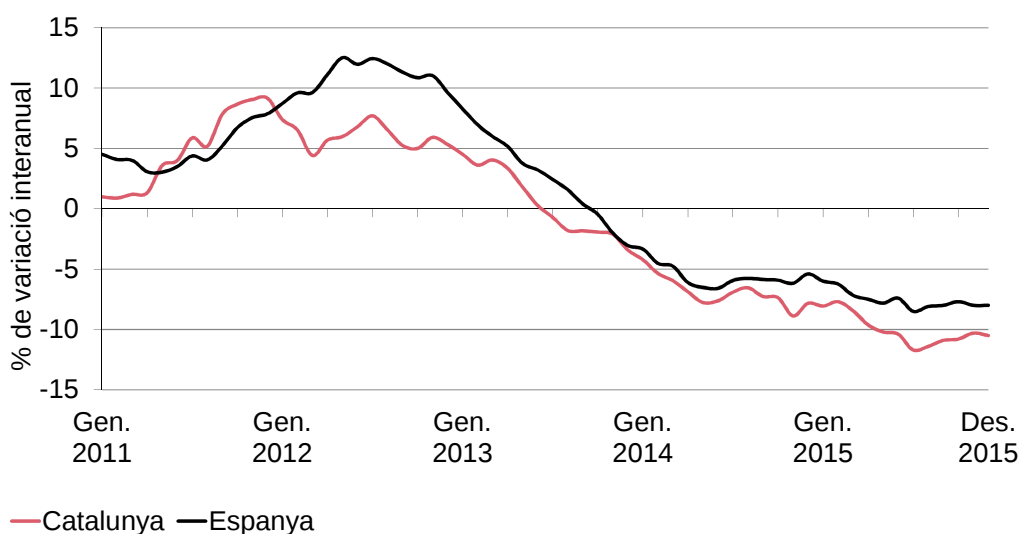
Al conjunt de l'Estat, l'atur també va evolucionar a la baixa gràcies a la creació d'ocupació. La taxa d'atur espanyola va reduir-se fins al 22,1 %, 3,5 punts percentual superior a la taxa d'atur a Catalunya. Per comunitats autònomes, les taxes d'atur més reduïdes van correspondre a Navarra (13,8 %) i el País Basc (14,8 %), mentre que les més altes van ser la d'Andalusia (31,5 %), i les de Canàries i Extremadura (29,1 % en tots dos casos). Pel que fa a la zona euro, la taxa d'atur va retrocedir des de l'11,6 % (l'any 2014) fins al 10,9 %, la taxa més baixa des del 2011. L'evolució va ser favorable a la major part de països de la UEM.

Els dos únics estats membres amb taxes d'atur superiors al 20 % van continuar sent Grècia (24,9 %) i Espanya (22,1 %); per contra, les taxes d'atur més baixes van ser les d'Alemanya (4,6 %) i les de Malta (5,4 %). A la resta de la UE destaca la baixa taxa d'atur al Regne Unit (va reduir-se fins al 5,3 %, és a dir, fins als nivells previs a la crisi).

L'atur registrat es va reduir un 6,9 %

Des de mitjan 2013 l'atur registrat a Catalunya va començar una tendència de descens, especialment els anys 2014 i 2015. En el conjunt del 2015, el nombre de persones aturades inscrites va disminuir un 10% anual (l'any anterior s'havia reduït un 6,7 %), i el ritme de reducció va ser força estable durant la segona meitat de l'any. Cal recordar que aquesta font d'informació només inclou les persones aturades que s'inscriuen voluntàriament a les oficines de les OTG. A Espanya, l'atur registrat va presentar una tendència de descens, però menys marcada que en el cas català, ja que en el conjunt del 2015 el nombre d'aturats va reduir-se un 7,5 %.

Evolució de l'atur registrat

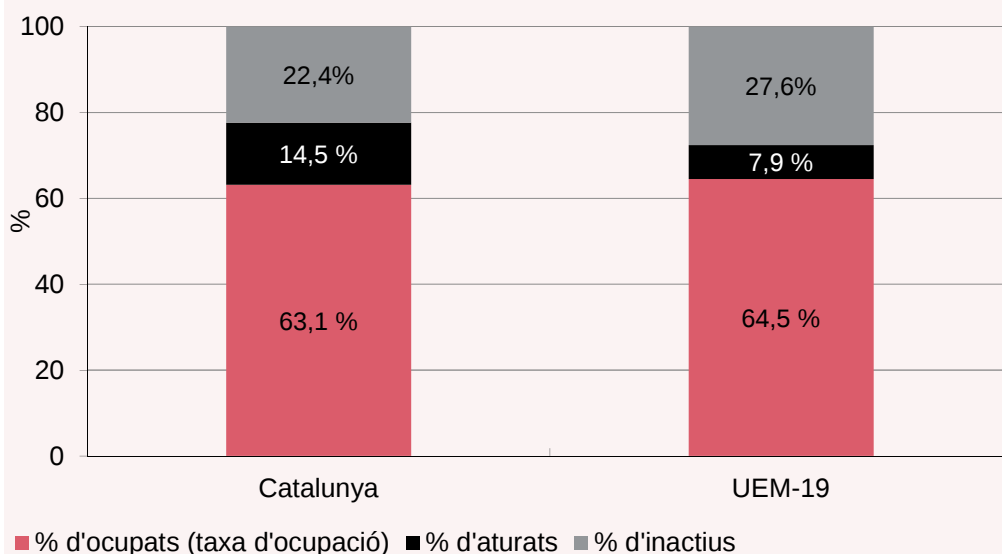
Font: oficines de treball de la Generalitat i Servei Públic Estatal d'Ocupació.

Requadre 6. Participació laboral, ocupació i atur a Catalunya i a la UEM

La taxa d'ocupació és un dels indicadors més representatius del mercat laboral, atès que mesura el percentatge de població que treballa sobre el total de població en edat de treballar (Eurostat considera la població de 15 a 64 anys).

A Catalunya, durant els anys d'expansió econòmica previs a la crisi, l'ocupació va créixer molt i el 2007 la taxa d'ocupació va assolir el màxim històric del 71,5 %; és a dir, que de cada 100 persones en edat de treballar, n'hi havia 71,5 que treballaven. Aquests valors superaven amb escreix la mitjana de la zona euro en tots els col·lectius considerats (homes, dones, joves...). Amb la recessió, la taxa d'ocupació va caure de manera significativa, especialment en el cas dels homes, mentre que la taxa d'ocupació femenina va resistir prou bé (en bona part, per la presència més baixa de dones en els sectors més castigats per la crisi). Els col·lectius que van registrar les caigudes més fortes en la taxa d'ocupació van ser el dels estrangers i sobretot el dels joves entre 16 i 24 anys .

Distribució percentual de la població de 15 a 64 anys en edat de treballar
(Any 2015)

Font: elaboració a partir de dades de l'Eurostat i l'Idescat.

La recent reactivació de l'economia ha permès recuperar part del terreny perdut, de manera que la taxa d'ocupació del 2015 se situa en el 63,1 %, una taxa molt similar a la de la mitjana de la UEM (64,5 %). Aquestes taxes d'ocupació tan similars impliquen també unes taxes molt similars de població que no treballa (inactius i aturats). En efecte, a Catalunya la població en edat de treballar que no treballa representa el 36,9 % del total i a la UEM, el 35,5 %.

No obstant això, tot i que el percentatge de població que no treballa és similar a Catalunya i a la UEM, hi ha una diferència substancial que repercuteix en els altres indicadors principals del mercat laboral. Es tracta del fet que a Catalunya hi ha una proporció de població que declara que voldria treballar (14,5 %) més alta que a la UEM (7,9 %), i, en canvi, una proporció més baixa que es declara inactiva (el 22,4 % i el 27,6 %, respectivament).

La taxa de participació laboral, o taxa d'activitat, mesura la proporció de persones en edat de treballar (de 15 a 64 anys) que estan actives, és a dir, que tenen una ocupació o bé que cerquen feina (aturats). Atès que el percentatge de població que treballa és similar, la diferència en la taxa d'activitat entre Catalunya i la mitjana de la UEM recau en el percentatge de població que cerca feina, que és més alt a Catalunya. És per això que la taxa d'activitat catalana és més elevada (del 77,6 %, enfront del 72,4 % a la UEM) i aquest fet també contribueix a explicar que la taxa d'atur (percentatge d'aturats sobre la població activa) sigui més alta (del 18,7 % i de l'11 %, respectivament).

Població de 15 a 64 anys segons situació laboral. Any 2015.

Milers de persones	Catalunya	Catalunya*	UEM-19
(1) Població en edat de treballar (6+5)	4.833,8	4.833,8	218.164,6
(2) Població ocupada	3.051,4	3.051,4	140.627,3
(3) Població que no treballa	1.782,4	1.782,4	77.537,3
(4) Població en atur	701,5	448,3	17.381,9
(5) Població inactiva	1.080,9	1.334,1	60.155,4
(6) Població activa (2+4)	3.752,9	3.499,7	158.009,2
Taxes (%)			
Taxa d'ocupació de 15 a 64 anys (2/1)	63,1	63,1	64,5
Proporció de població que no treballa (3/1)	36,9	36,9	35,5
% de persones en atur / població (4/1)	14,5	9,3	8,0
Taxa d'inactivitat (5/1)	22,4	27,6	27,6
Taxa d'activitat (6/1)	77,6	72,4	72,4
Taxa d'atur (4/6)	18,7	12,8	11,0

* Dades de Catalunya en el supòsit que la taxa d'activitat fos la mateixa que la de la zona euro.

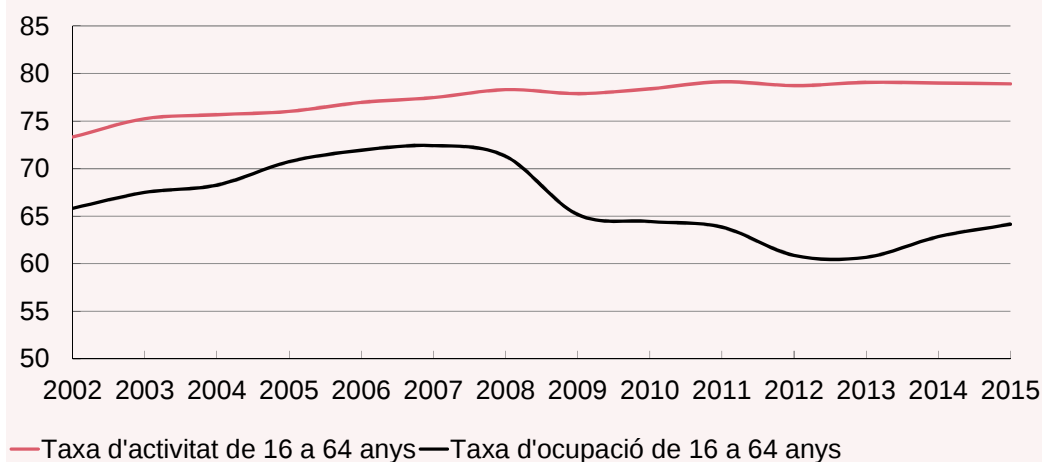
Font: Idescat, INE i Eurostat.

Per veure com afecta aquesta taxa de participació de Catalunya en la seva taxa d'atur, es pot fer un senzill exercici comparatiu que consisteix a suposar, com a hipòtesi de treball, que Catalunya tingués la mateixa taxa d'activitat que la mitjana de la zona euro (tot mantenir la mateixa taxa d'ocupació) i comprovar quina taxa d'atur li correspondria. El resultat mostra que, en aquesta situació hipotètica, la taxa d'atur de Catalunya, en comptes del 18,7 %, hauria estat del 12,8 % el 2015, només una mica més alta que la taxa d'atur de la zona euro (11 %). Per tant, el fet que la taxa d'atur sigui més alta a Catalunya es deu, fonamentalment, a una participació més elevada en el mercat laboral, atès que la taxa d'ocupació actualment és molt similar en tots dos àmbits.

Les darreres dècades, la taxa d'activitat ha crescut a Catalunya de manera gairebé constant (sobretot per l'increment de la taxa femenina) i s'ha mantingut en nivells elevats, sense gaires canvis durant la crisi. Des de mitjan anys noranta del segle passat, la taxa d'activitat a Catalunya supera la de la zona euro en tots els col·lectius: homes, dones i quasi totes les franges d'edat. Aquesta diferència és destacable si es té en compte, a més, que la presència del treball a temps parcial a Catalunya és molt inferior a la de la UEM. D'altra banda, hi ha menys fórmules flexibles de treball que permetin, per exemple, compatibilitzar un lloc de treball amb formació o amb la conciliació familiar.

Per gènere, l'any 2015 la taxa d'activitat dels homes era gairebé 4 punts més alta a Catalunya que a la zona euro, i la de les dones era 6,5 punts superior. El diferencial en el cas de les dones és especialment alt en la franja d'edat de 25 a 34 anys (amb una taxa d'activitat 8,7 punts percentuals més alta a Catalunya que a la UEM) i en el grup de 35 a 44 anys (amb un diferencial de 6,1 punts).

Taxa d'activitat i taxa d'ocupació (% de població de 16 a 64 anys)

Font: Idescat i INE.

6.

L'evolució dels preus i dels salaris

6.1. L'evolució dels preus

L'any 2015 la inflació catalana va registrar una taxa mitjana negativa (-0,2 %), que va marcar un mínim històric

Des de final del 2013, els preus de consum han registrat una forta contenció, que es va aguditzar a principis del 2015 quan la inflació va registrar taxes interanuals negatives durant diversos mesos. Tot i que durant l'any aquest descens es va moderar (la inflació va tancar el desembre del 2015 al 0,3 %), en taxa mitjana de l'any els preus de consum van disminuir un 0,2 %, la qual cosa va suposar la taxa

Evolució de l'IPC per grups de despesa (% de variació interanual)

	General	Aliments	Begudes, alcohol i tabac	Vestit	Habitatge	Parament de la llar	Medicina	Transports	Comunicacions	Lleure i cultura	Ensenyament	Hotels, cafès i restaurants	Altres
Catalunya													
2011	3,3	2,1	9,6	0,4	6,6	1,3	-0,9	8,0	-0,8	0,1	3,2	1,8	3,4
2012	2,9	2,5	5,9	0,4	4,9	1,5	7,3	5,1	-3,4	1,1	6,6	1,5	2,7
2013	1,7	0,0	6,1	0,2	1,7	1,7	5,1	-0,1	-4,3	1,3	10,5	0,9	2,7
2014	0,1	0,1	1,2	0,2	1,7	-0,1	0,7	-1,1	-6,1	-0,7	0,9	0,5	1,6
2015	-0,2	1,8	1,1	0,4	-1,5	0,2	0,1	-4,5	-1,8	0,1	1,3	1,0	2,0
Desembre del 2015	0,3	2,1	1,1	0,5	-1,6	0,6	0,2	-2,7	0,4	0,7	1,1	0,9	2,0
Espanya													
2011	3,2	2,1	10,2	0,3	7,2	1,1	-1,3	8,0	-0,8	-0,1	2,4	1,6	2,9
2012	2,4	2,3	5,9	0,3	5,1	0,9	3,5	4,8	-3,4	0,7	4,8	0,9	2,3
2013	1,4	2,8	6,1	0,0	0,9	0,9	6,9	0,4	-4,2	0,7	8,1	0,5	2,1
2014	-0,2	-0,3	1,4	0,1	1,3	-0,5	0,1	-0,9	-6,1	-1,4	1,8	0,5	1,0
2015	-0,5	1,2	1,4	0,3	-2,1	-0,2	0,1	-4,5	-1,8	-0,4	1,1	0,8	1,6
Desembre del 2015	0,0	1,8	1,3	0,5	-2,3	0,1	0,5	-2,8	0,5	0,2	0,5	0,9	1,7

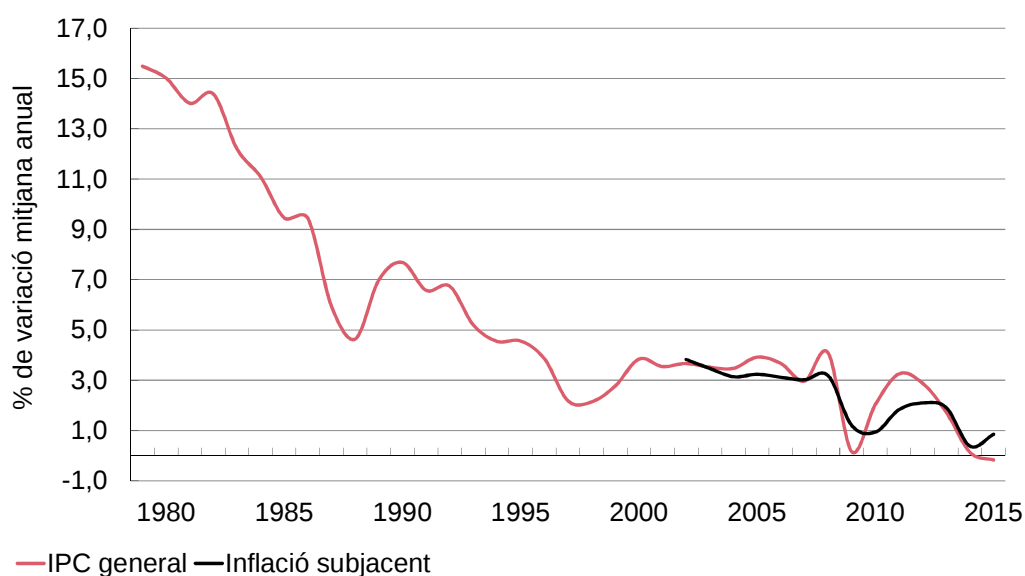
Font: elaboració a partir de les dades de l'INE

d'inflació més baixa de tota la sèrie de dades disponible, que comença l'any 1978. En els primers mesos del 2016, la inflació catalana ha tornat a registrar taxes negatives per l'efecte del baix preu de l'energia. Així, la inflació mitjana al període de gener a maig ha estat del -0,5 % interanual.

Els preus de consum es van reduir gràcies a la forta caiguda del preu del petroli.

L'enfonsament del preu del petroli és la raó que explica, fonamentalment, la reducció de la inflació el 2015. La cotització del barril de petroli Brent durant el 2015 va caure un 47,5 %, una reducció que s'afegeix al descens que ja va experimentar el 2014. D'aquesta manera, la cotització del petroli va passar dels 111 dòlars el desembre del 2013 als 38 dòlars a finals del 2015 (el valor més baix des de l'any 2004). L'impacte d'aquest descens té efectes directes i de segona ronda en la majoria de preus que conformen l'índex de preus de consum (IPC). L'any 2016 ha començat amb el preu del petroli situat en el valor més baix des del 2004 (el barril Brent va arribar a cotitzar per sota de la barrera dels 30 dòlars), però posteriorment la cotització del cru s'ha recuperat una mica (fins als 46 dòlars el mes de maig).

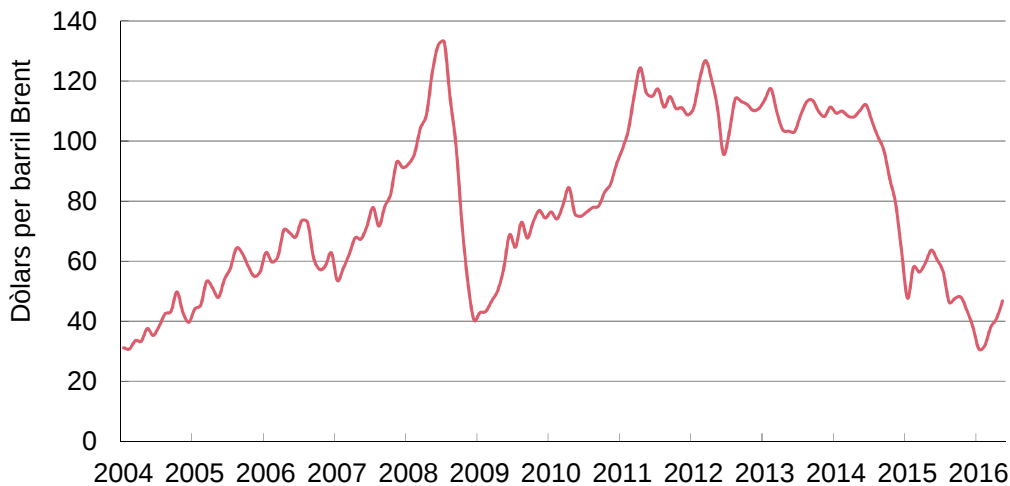
Evolució històrica de la inflació i de la inflació subjacent

Font: INE.

Un altre factor que també va contribuir a la moderació dels preus el 2015 van ser els costos laborals, que, si bé no es van reduir (com ho havien fet els anys 2013 i 2014), van evolucionar dins d'un perfil molt moderat (amb un augment d'un 0,7 % per treballador i mes, en el conjunt de l'any), cosa que va mantenir les expectatives inflacionàries ancorades en valors baixos.

Evolució de la cotització internacional del petroli

Font: Banc d'Espanya.

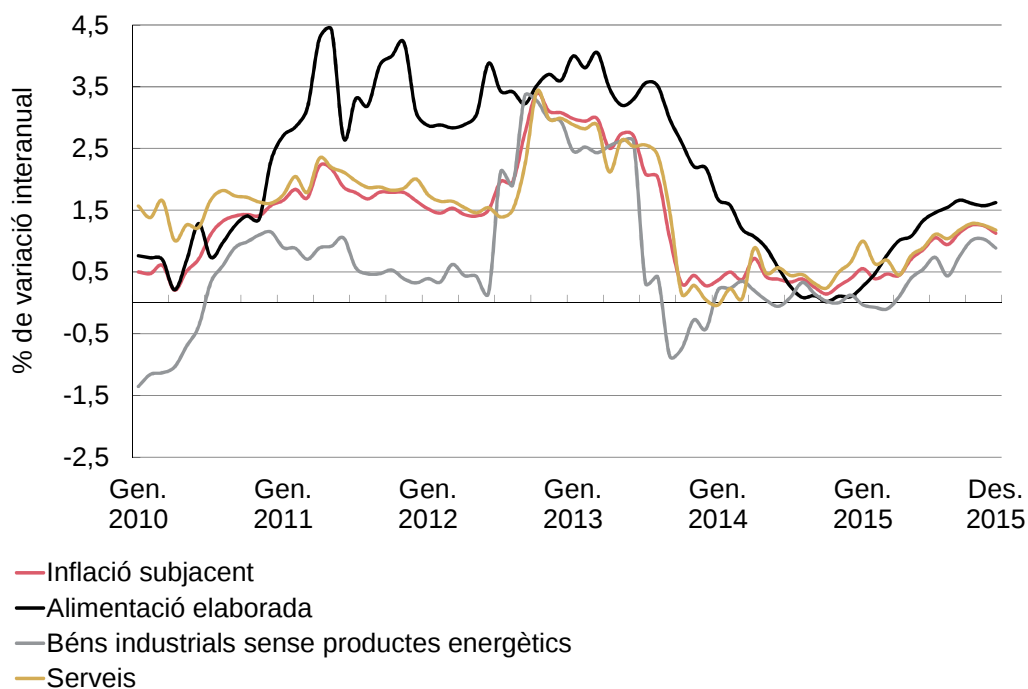
Els preus del transport, de les comunicacions i de les despeses d'habitatge van registrar una davallada significativa

En general, els diferents grups de despesa que formen part de l'IPC general van presentar una moderació de preus el 2015. En destaquen especialment les despeses de transport, en què els preus van caure un 4,5 %. D'altra banda, dels preus del grup de comunicacions van disminuir un 1,8 %, si bé en aquest cas el descens va ser molt més suau que el registrat en els tres anys anteriors. Finalment, també es van reduir els preus (un 1,5 %) de les despeses de consum associades a l'habitatge. Entre els grups que van experimentar un augment dels preus el 2015, el que més ho va fer és el d'altres despeses, que inclou despeses com ara les d'assegurances, i béns i serveis per a la cura personal, amb un augment de preus d'un 2 %. El segon grup amb un creixement dels preus més intens va ser el de l'alimentació (un 1,8 % anual), dins del qual cal destacar un encariment més gran en l'alimentació fresca (2,9 %) que en l'elaborada (1,2 %), si bé alguns aliments elaborats, com ara l'oli, van experimentar un creixement significatiu (d'un 15,3 % anual).

Malgrat que la inflació general va entrar en terreny negatiu, la inflació subjacent del 2015 (0,9 %) va ser superior a la del 2014 (0,5 %)

El 2015 la inflació subjacent es va situar al 0,9 % (per sobre de la del 2014, del 0,5 %). És a dir, una vegada excloses les despeses en què l'evolució dels preus és més volàtil, s'observa que la dinàmica de fons de la resta de preus va experimentar un augment el 2015, malgrat que la inflació general va ser negativa (-0,2 %). Dels dos components que la

Evolució de la inflació subjacent i dels seus components

Font: INE.

Evolució de l'IPC per grups especials (% de variació interanual)

	Índex sense aliments no elaborats ni productes energètics					
	Total	Serveis	Béns industrials sense productes energètics	Alimentació elaborada, begudes i tabac	Alimentació no elaborada	Productes energètics ¹
Catalunya						
2011	1,8	2,0	0,7	3,5	2,0	15,4
2012	2,1	2,0	1,6	3,3	2,1	9,0
2013	1,9	1,9	1,1	3,2	3,2	-0,3
2014	0,4	0,4	0,1	0,6	-0,7	-1,1
2015	0,9	1,0	0,5	1,2	2,9	-8,8
Desembre del 2015	1,1	1,2	0,9	1,6	2,7	-7,0
Espanya						
2011	1,7	1,8	0,6	0,6	1,8	15,7
2012	1,6	1,5	0,8	0,8	2,3	8,9
2013	1,4	1,4	0,6	0,6	3,6	0,0
2014	0,0	0,1	-0,4	0,4	-1,2	-0,8
2015	0,6	0,7	0,3	0,9	1,8	-9,0
Desembre del 2015	1,4	0,9	0,6	1,4	2,6	-7,5

¹Inclou els preus de carburants i combustibles i el d'altres productes energètics (electricitat, etc.).

Font: INE

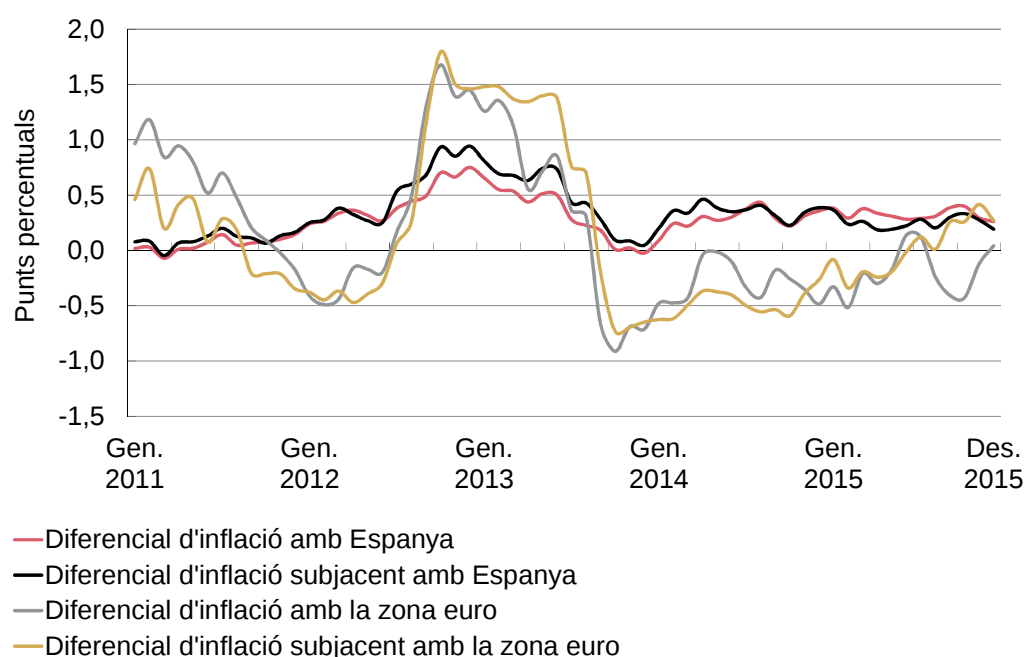
inflació subjacent exclou respecte de la inflació general, el que explica les diferències entre ambdues taxes és el de productes energètics, en el qual els preus van caure un 8,8 % el 2015, el descens més gran des de l'inici de la sèrie. En el segon component que no està inclòs a la inflació subjacent, el d'alimentació no elaborada, els preus van augmentar.

Els tres grups especials de despesa que formen part de la inflació subjacent van experimentar una acceleració el 2015 respecte de 2014. El creixement més alt dels preus va correspondre a l'alimentació elaborada (1,2 % anual), seguit dels serveis (1 %) i els béns industrials sense productes energètics (0,5 %). Aquest darrer component és el que acostuma a tenir un perfil menys inflacionista de manera estructural, ja que els preus dels béns industrials estan més sotmesos a la pressió competitiva internacional.

A Espanya, el 2015 els preus van registrar una davallada (-0,5 %) més forta que a Catalunya (-0,2 %)

El 2015, i per segon any consecutiu, la inflació a Espanya va ser negativa (-0,5 %), la taxa més baixa de tota la sèrie de dades, que comença l'any 1961. Pel que fa a la inflació subjacent, va experimentar una taxa moderada, del 0,9 % anual, però superior a la corresponent al 2014, que va ser del 0 %. Totes les comunitats autònomes van registrar una inflació anual negativa, si bé la més baixa va correspondre a

Evolució del diferencial d'inflació de Catalunya amb Espanya i amb la zona euro

Font: INE.

Castella-la Manxa (-1 %), mentre que les taxes menys negatives van correspondre a les Illes Balears (-0,1 %), Catalunya (-0,2 %) i el País Basc (-0,3 %).

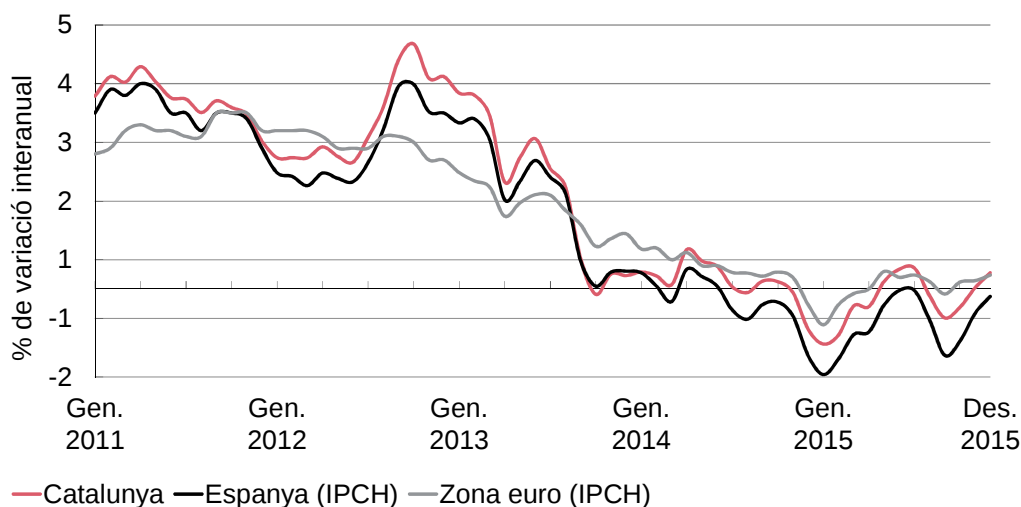
El diferencial d'inflació entre Catalunya i Espanya es va mantenir força estable durant el 2015. En mitjana de l'any, va ser de 0,3 punts percentuals; en altres paraules, la inflació mitjana va ser 0,3 punts més elevada a Catalunya. Les diferències més importants es van localitzar en els grups de despesa d'alimentació (amb un diferencial d'inflació de 0,6 punts percentuals, habitatge (amb un diferencial de 0,6 punts percentuals), i lleure i cultura (de 0,5 punts percentuals).

La persistència a la baixa de la inflació a la UEM causa preocupació i motiva l'actuació del BCE

La inflació va assolir cotes mínimes a la zona euro el 2015 i va continuar amb el descens de preus iniciat ja el 2013. La persistència a la baixa de la inflació va encendre les alarmes pel risc de registrar tensions deflacionistes. Això va dur el BCE a posar en marxa diverses mesures expansives de política monetària, per intentar controlar l'evolució dels preus, reactivar el crèdit i, en definitiva, refermar la recuperació.

La inflació va tocar fons a principis del 2015 (va arribar a una taxa del 0,6 % interanual), però va tornar a taxes positives (tot i que molt reduïdes) els mesos posteriors, i va acabar el mes de desembre amb un creixement interanual d'un 0,2%. En mitjana anual, la inflació a la UEM es va situar en el 0 %, la taxa més baixa de tota la sèrie de dades de l'IPC harmonitzat (que comença l'any 1996), i lluny dels objectius del BCE.

Evolució dels preus a Catalunya, a Espanya i a la zona euro

Font: INE.

La inflació subjacent de la zona euro també es va mantenir en valors baixos durant el 2015, tot i que no tan acusats com la inflació general. En el conjunt de l'any, va registrar una taxa del 0,8 % anual, una dècima inferior a la del 2014.

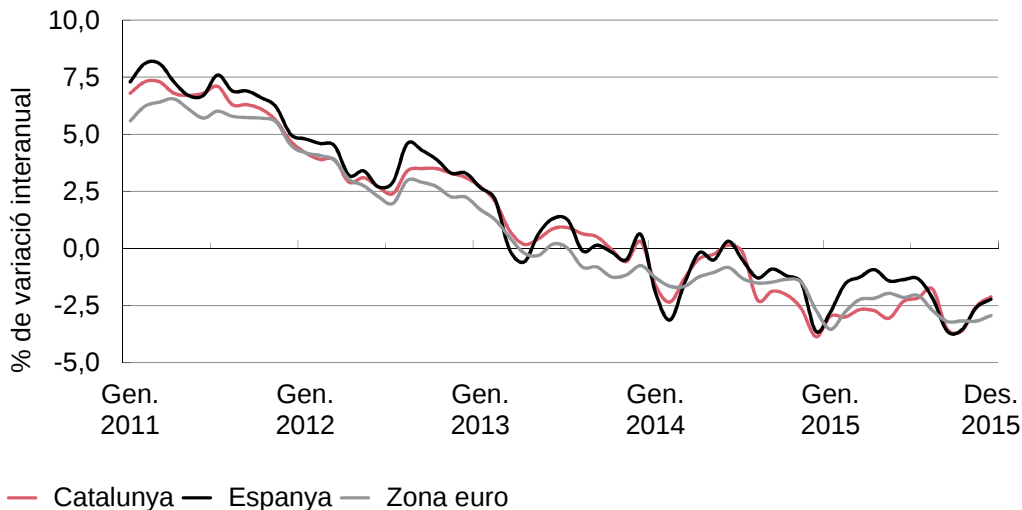
En els països de l'euro, la moderació de preus va ser la tònica general. Les taxes d'inflació més alta van registrar-se a Malta (1,2 %) i Àustria (0,8 %), i les més baixes a Xipre (-1,6 %), Grècia (-1,1 %) i Eslovènia (-0,8 %). Espanya es va situar també dins dels registres més negatius d'inflació el 2015 (-0,6 % en termes d'IPC harmonitzat).

Pel que fa a l'evolució comparada de la inflació a Catalunya i a la UEM, la registrada a Catalunya va ser inferior a la de la zona euro (-0,2 % i 0%, respectivament), com ja ho havia estat l'any 2014. Aquest comportament és conseqüent amb l'impacte més gran de l'evolució del preu del petroli sobre la inflació catalana (i espanyola), atès que els productes energètics tenen una ponderació més alta a l'IPC català i espanyol que al de la UEM. De fet, quan s'analitza la inflació subjacent, el comportament del 2015 és més similar (del 0,9 % a Catalunya i del 0,8 % a la UEM), si bé, en la segona meitat de l'any, la inflació subjacent a Catalunya es va accelerar per sobre de la de la zona euro. De tota manera, cal recordar que, a partir de la crisi, la inflació a Catalunya s'ha mantingut sempre en taxes molt més semblants a les de la zona euro (amb moments en els quals el diferencial ha estat negatiu, com el 2014 i el 2015), mentre que en el període previ a la recessió el diferencial d'inflació amb la UEM era molt ampli (sovint la inflació catalana superava en més d'1 punt percentual la mitjana de la zona euro).

Els preus industrials de sortida de fàbrica van caure un 2,7 % interanual el 2015

L'índex de preus industrials de sortida de fàbrica (IPRI) va registrar taxes interanuals negatives durant tot l'any 2015. En mitjana anual, l'IPRI va disminuir un 2,7 %. L'única categoria que va mostrar un creixement positiu va ser la de béns d'equipament (0,2 %). Els preus de l'energia, en canvi, van experimentar la caiguda més gran (10,8 % anual), gairebé el doble de la registrada el 2014. Així mateix, els preus dels béns intermedis van reduir-se un 0,9 %, i els dels béns de consum ho van fer un 0,1 %. Al conjunt de l'Estat, els preus industrials van baixar un 2,1 % anual, una mica menys que a Catalunya. Finalment, a la zona euro, els preus industrials es van reduir un 2,7 % interanual.

Evolució de l'índex de preus industrials (IPRI)

Font: INE i Eurostat.

El deflactor del PIB va tornar a un creixement positiu el 2015 (0,5% anual), amb una recuperació lleu dels preus a tots els grans sectors

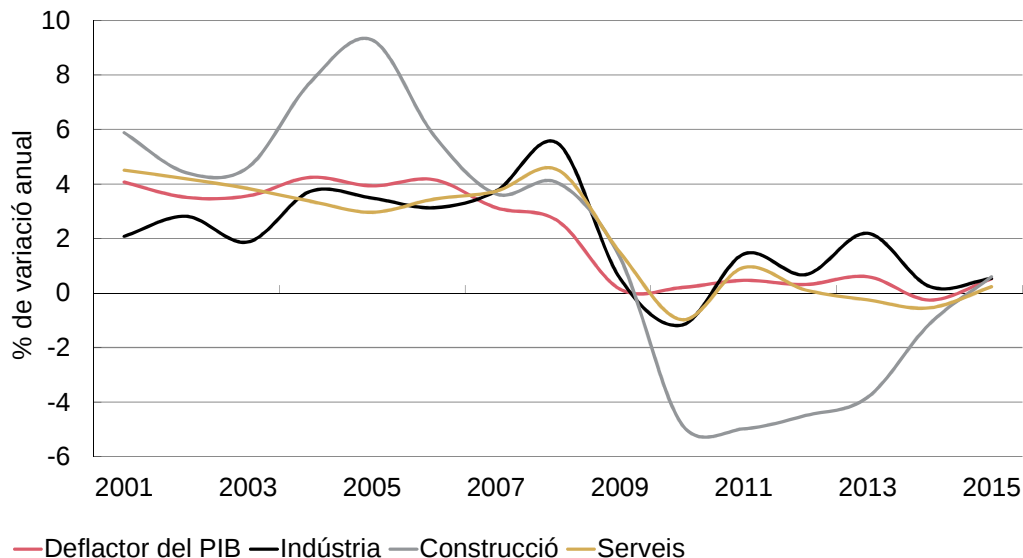
El deflactor del PIB va seguir el 2015 amb la tònica de moderació iniciada l'any 2009. Cal recordar que aquest indicador havia experimentat un fort creixement abans de la crisi (en mitjana anual acumulativa, entre el 2000 i el 2008, va incrementar-se un 3,7 % anual), però a partir del 2009 es va anar desaccelerant (fins a un 0,3 % anual de mitjana entre el 2009 i el 2013). L'any 2014, el deflactor del PIB va arribar a assolir una taxa negativa del -0,3 %, i el 2015 va tornar a un creixement positiu (0,5%), però amb una trajectòria encara molt moderada.

Per sectors d'activitat, els deflactors del valor afegit de tots els grans sectors d'activitat mostren una acceleració moderada el 2015. L'increment més alt, d'un 0,6%, es va produir a la construcció, després que la crisi immobiliària conduís a cinc anys seguits de reduccions (el deflactor de la construcció va disminuir un 17,9 %). El 2015, el deflactor del valor afegit brut (VAB) industrial va créixer un 0,5 % i el del VAB dels serveis, un 0,2 %.

Si s'analitza el comportament del deflactor del PIB pel costat de la demanda, s'observa que, el 2015, el deflactor de la despesa en consum de les llars va registrar el primer creixement negatiu (-0,2 %) des de l'inici de la sèrie de dades (que va començar l'any 2001). Aquesta caiguda s'explica, en gran mesura, per l'abaratiment del preu del petroli. La resta de components de la demanda interna (el consum públic i la formació bruta de capital) van experimentar un increment en els seus preus d'un 0,6 % i un 1,3 %, respectivament. D'altra banda,

el deflactor de les exportacions de béns i serveis va augmentar un 1,2%, mentre que el deflactor de les importacions va caure un 0,4 %. Aquesta caiguda allarga la tendència a la baixa en els preus de les importacions iniciada l'any 2013, fet que està estretament relacionat amb la caiguda en els preus del petroli i altres matèries primeres.

Evolució del deflactor del PIB per sectors

Font: Idescat.

6.2. L'evolució dels costos laborals i dels salaris

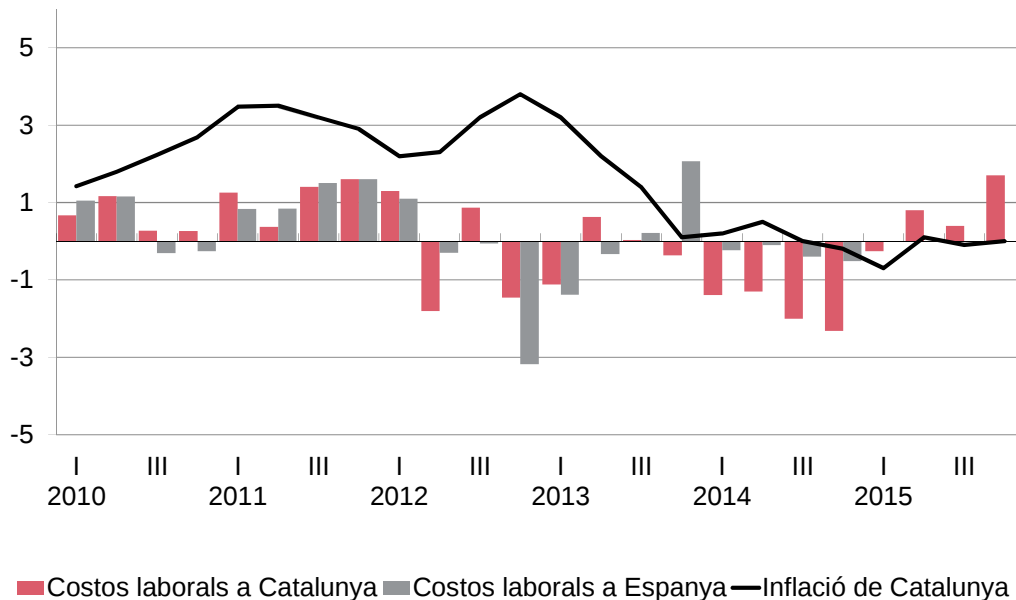
El 2015 els costos laborals van augmentar un 0,7 % i es va frenar el procés de devaluació dels salaris que s'havia iniciat el 2010

El 2015 el cost laboral mitjà per treballador i mes presenta un augment del 0,7 %, després de 3 anys en negatiu. L'avenç dels costos laborals ha estat més intens que l'evolució dels preus (que van disminuir un 0,2%); d'aquesta manera, es va frenar el procés de devaluació salarial iniciat el 2010.

A escala estatal l'augment del cost laboral és similar (0,6 %) al de Catalunya, però presenta diferències remarcables en altres comunitats autònomes. Les caigudes més accentuades d'aquests costos es produeixen a Castella – la Manxa (3,8 %), Galícia (0,7 %) i el País Basc

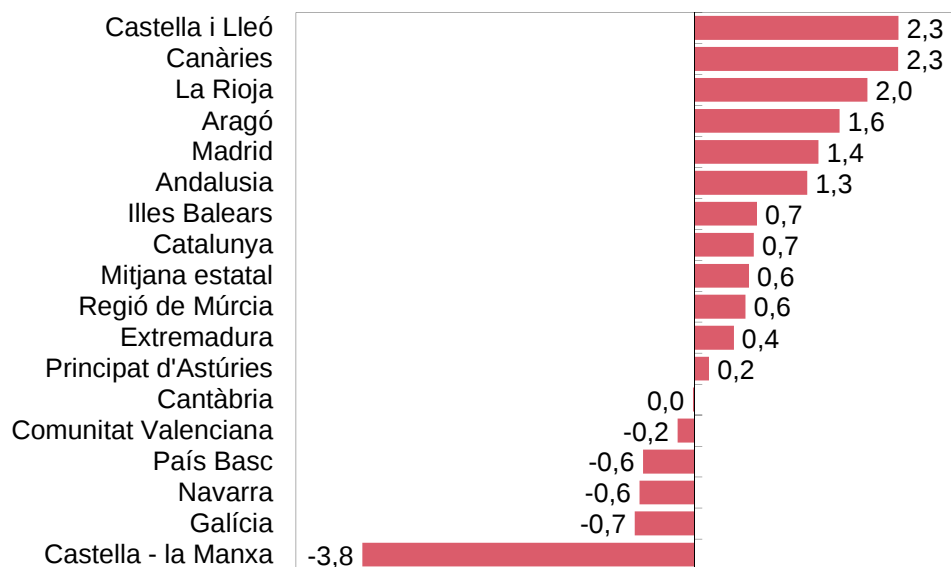
i Navarra (0,6 %, en tots dos casos). En paral·lel, en altres comunitats tenen lloc increments alts, com ara a Castella i Lleó i Canàries (2,3 %), i La Rioja (2,0 %).

Evolució dels costos laborals per treballador i mes a Catalunya i al conjunt de l'Estat (% de variació interanual)

Font: Enquesta trimestral del cost laboral (INE).

Cost laboral per treballador i mes a les comunitats autònomes 2015 (% de variació interanual)

Font: Enquesta trimestral del cost laboral (INE).

La part salarial dels costos laborals presenta a Catalunya un increment de l'1,6 %. Aquesta variació és el resultat d'un augment del 0,6 % del cost salarial ordinari i del 7,8 % del cost salarial extraordinari (aquest

darrer comprèn les pagues extraordinàries i els endarreriments salarials). A Espanya l'increment dels costos salarials és inferior (1,1 %) i mostra un augment del 0,4 % del cost salarial ordinari i del 5,8 % del cost salarial extraordinari. L'augment més alt del cost extraordinari a Catalunya està relacionat amb la recuperació, per part de la Generalitat, d'una paga extraordinària que havia estat suprimida des del 2012. En el cas de l'Administració de l'Estat, aquesta recuperació va tenir lloc durant l'any 2013.

D'altra banda, els costos laborals no salarials (que inclouen les cotitzacions a la Seguretat Social i altres percepcions no salarials) es van reduir el 2015 un 1,9 % a Catalunya (0,7 % a Espanya). La tendència a la baixa de les indemnitzacions per acomiadament expliquen, en part, el retrocés d'aquests costos.

A diferència de les reduccions que es produïen els anys anteriors, el nombre d'hores efectives de treball per treballador va presentar un comportament estable el 2015, que es va reflectir en un increment del 0,2 % a Catalunya i una variació nul·la a Espanya. La dinàmica seguida per aquestes hores efectives de treball situa l'evolució dels costos laborals per hora en un augment del 0,4 % a Catalunya i del 0,6 % a Espanya.

Costos salarials i laborals

Dades anuals (% de variació interanual)

	Cost per treballador i mes		Cost per hora de treball efectiva	
	2014	2015	2014	2015
Catalunya				
Cost laboral total	-1,7	0,7	-1,7	0,4
Cost salarial	-1,8	1,6	-1,7	1,3
Cost salarial ordinari	-1,6	0,6	-1,5	0,3
Cost salarial extraordinari	-3,0	7,8	-3,1	7,6
Cost laboral no salarial	-1,6	-1,9	-1,5	-2,1
Hores pactades	-0,1	0,2	-	-
Hores efectives de treball	-0,1	0,2	-	-
Espanya				
Cost laboral total	-0,3	0,6	0,1	0,6
Cost salarial	-0,1	1,1	0,3	1,1
Cost salarial ordinari	0,0	0,4	0,4	0,4
Cost salarial extraordinari	-0,7	5,8	-0,1	5,9
Cost laboral no salarial	-1,0	-0,7	-0,6	-0,7
Hores pactades	-0,5	0,1	-	-
Hores efectives de treball	-0,4	0,0	-	-

Font: Enquesta trimestral del cost laboral (INE).

Els costos laborals per hora treballada a Catalunya van ser de 20,9 euros el 2015. Un 75 % d'aquest cost correspon al component salarial, i la resta, al component laboral no salarial, que inclou les cotitzacions a la Seguretat Social i altres percepcions no salarials.

Per sectors productius, durant el 2015 a Catalunya la construcció va experimentar un retrocés molt notable dels costos laborals per treballador i mes (5,3 %); en canvi, es va produir un augment moderat als serveis i la indústria, (0,8 % i 1,1 %, respectivament). A Espanya, el descens dels costos de la construcció (1,1 %) no va ser tan important, però, a diferència de Catalunya, també van caure els costos laborals en la indústria (0,4 %). En el sector serveis l'evolució va ser similar.

La dinàmica que van seguir els costos salarials ordinaris per treballador i mes va ser força semblant a la dels costos laborals, si bé la construcció va presentar una caiguda més moderada (1,6 %).

Costos laborals i costos salarials ordinaris per sectors productius

Dades anuals (% de variació interanual)

	Catalunya		Espanya	
	2014	2015	2014	2015
Costos laborals per treballador i mes				
Total	-1,7	0,7	-0,3	0,6
Indústria	1,4	0,8	1,3	-0,4
Construcció	-2,5	-5,3	-0,2	-1,1
Serveis	-2,4	1,1	-0,6	1,0
Costos salarials ordinaris per treballador i mes				
Total	-1,6	0,6	0,0	0,4
Indústria	2,2	0,5	1,7	0,1
Construcció	-2,2	-1,6	1,0	0,1
Serveis	-2,5	0,8	-0,4	0,5

Font: Enquesta trimestral del cost laboral (INE).

Els increments salarials pactats el 2015 van ser d'un 0,86 %, superiors als registrats en el conjunt del 2014, que havien estat d'un 0,64 %

Els increments salarials pactats el 2015 van repuntar fins a un 0,86 %, tot i que es van mantenir per sota del límit màxim de creixement recomanat en el III Acord per a l'Ocupació i la Negociació col·lectiva 2015-2017. Les directrius salarials d'aquest Acord contemplaven un increment màxim de l'1 % per al 2015 i de l'1,5 % per al 2016. Per al 2016, l'Acord inclou una clàusula de garantia salarial que s'aplicaria, proporcionalment, als salaris pactats inicialment si la inflació

acumulada durant el bienni 2015-2016 fos superior a l'augment salarial acumulat màxim (2,5 %). Pel que fa al 2017, l'Acord preveu que les retribucions salarials es fixin a partir de l'evolució del PIB del 2016 i de les previsions del quadre macroeconòmic del Govern per al 2017.

Com també va succeir en els dos anys anteriors, el 2015 l'acció de les clàusules de garantia salarial no va tenir incidència en l'increment de tarifes (la variació revisada és només d'una centèsima respecte de la variació pactada inicialment). Amb tot, cal tenir present que la informació que ofereix el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social és força limitada (fa referència només a 505 acords col·lectius i a 1.158.379 treballadors).

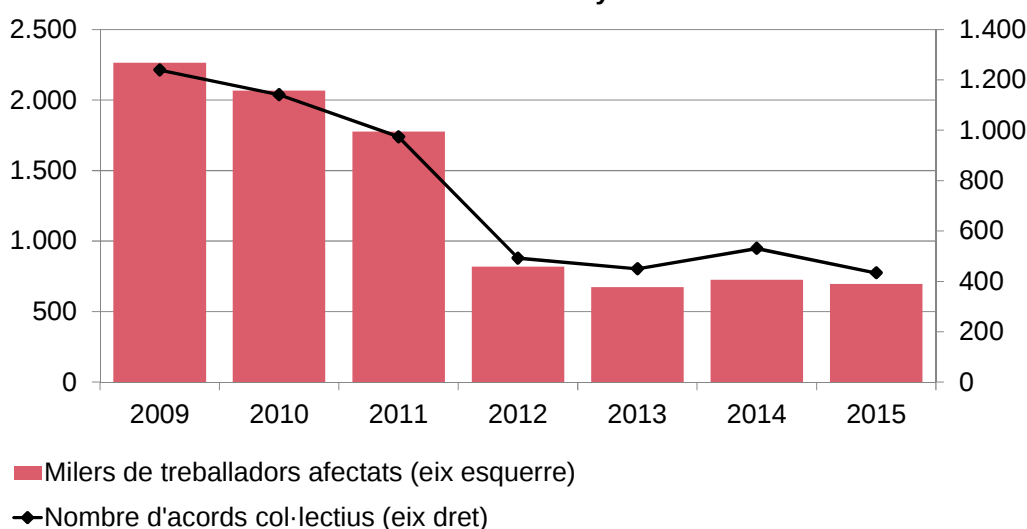
Incrementos salarials pactats a Catalunya segons l'àmbit de negociació (% de variació interanual)

	Acords col·lectius	Treballadors afectats	Increment salarial pactat (%)
De gener a desembre del 2014*			
Empresa	493	79.726	0,38
Sector	125	1.128.784	0,65
Total	618	1.208.510	0,64
De gener a desembre del 2015*			
Empresa	426	62.633	0,57
Sector	79	1.095.746	0,87
Total	505	1.158.379	0,86

* Les dades inclouen les revisions derivades de les clàusules de salvaguarda.

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

Evolució de la negociació col·lectiva: nombre d'acords col·lectius i de treballadors afectats a Catalunya

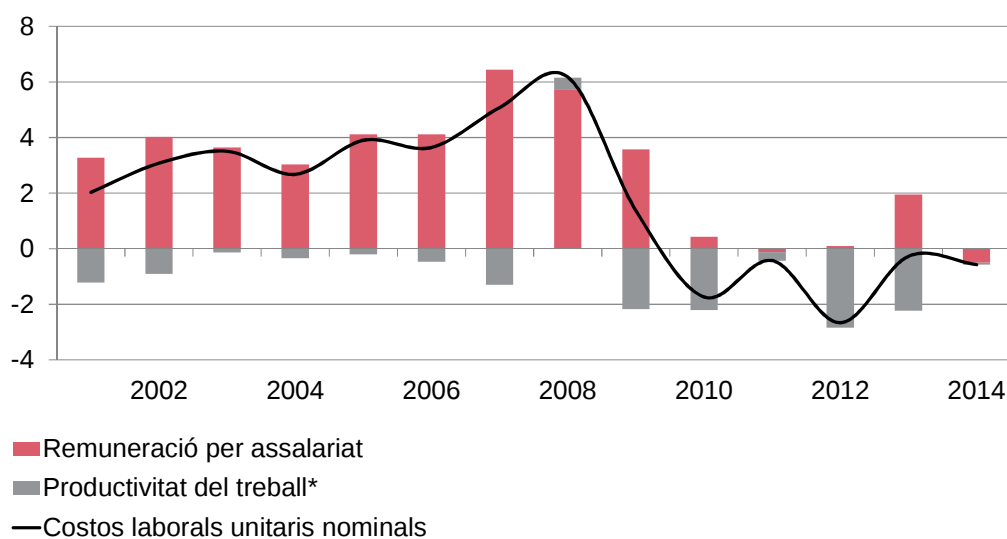
Font: Departament d'Empresa i Ocupació (fins a l'any 2012) i Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (a partir de l'any 2013).

El nombre de treballadors de Catalunya que va cobrir la negociació col·lectiva va disminuir un 4,1 % durant el 2015 respecte de l'any anterior, però en els convenis d'empresa la reducció va ser molt important (21,4 %), tot i la descentralització impulsada per la reforma laboral del 2012. A escala estatal, el descens total dels treballadors coberts per la negociació col·lectiva el 2015 (16,4 %) va ser més accentuat que a Catalunya, però va afectar proporcionalment més els convenis de sector, ja que la reducció de treballadors en els convenis d'empresa va ser inferior a Espanya (11,9 %).

Des del 2010 fins al 2014 els costos laborals unitaris nominals van caure significativament

El 2010 els costos laborals unitaris nominals (CLUN) a Catalunya van iniciar una trajectòria a la baixa, després d'acumular diversos anys de creixements superiors als de la mitjana de la zona euro. Aquest canvi de trajectòria es deu tant a la moderació salarial com a la recuperació de la productivitat del treball. El 2014 (darrer any disponible per a

Evolució dels costos laborals unitaris nominals i dels seus components, per hora treballada (% de variació anual)

* Taxes interanuals canviades de signe.

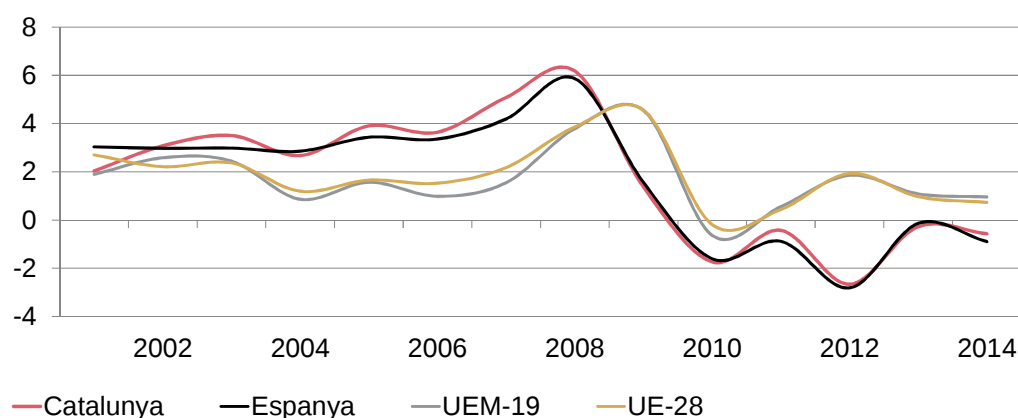
Font: elaboració a partir de dades de l'INE.

Catalunya), a diferència dels quatre anys anteriors, la reducció dels CLUN va recaure només en l'ajust dels salaris, atès que la contribució de la productivitat aparent del treball va ser nul·la.

Aquest procés d'ajust dels CLUN ha permès corregir gairebé tot el desequilibri acumulat en l'evolució d'aquests costos respecte de la UEM-19 des del 2000. Així, entre el 2000 i el 2014, els costos laborals unitaris nominals van augmentar un 28,6 % a Catalunya i un 26,8 % a

la UEM-19. Malauradament, fins que no es disposi de totes les dades comptables necessàries, encara no hi haurà prou informació per calcular l'evolució dels CLUN a Catalunya el 2015. En principi, els resultats que es poden avançar són incerts, atès que els indicadors salarials mostren valors superiors als del 2014 (tot i que dins d'un context de moderació) i també ho fan els valors de la productivitat. Un dels reptes dels propers anys serà, precisament, conjugar la creació de llocs de treball amb un avenç sostingut de la productivitat aparent del treball.

Evolució dels costos laborals unitaris nominals a Catalunya i al seu entorn (% de variació anual)

Font: elaboració a partir de dades de l'INE i de la Comissió Europea (AMECO).

7.

El sector públic

7.1. El sector públic administratiu de la Generalitat

Els ingressos de la Generalitat van augmentar un 0,7 % el 2015, tot i que l'increment seria d'un 4,3 % si s'excloués l'efecte de l'anul·lació de l'impost de dipòsits bancaris

Els comptes del sector públic administratiu de la Generalitat inclouen l'Administració de la Generalitat, el Servei Català de la Salut, l'Institut Català de la Salut i les entitats autònomes administratives, és a dir, totes les entitats que tenen un pressupost de caràcter limitador.

L'any 2015 els ingressos liquidats no financers del sector públic administratiu de la Generalitat van ser de 20.231 milions d'euros¹, un 0,7 % superiors als liquidats en l'exercici anterior. No obstant això, cal matisar que aquest percentatge de creixement tan reduït es deu a dos fets puntuals que dificulten la comparació homogènia entre els dos anys. El primer és l'impost de la Generalitat sobre dipòsits bancaris, que va ser anul·lat pel Tribunal Constitucional quan ja s'havien liquidat 688,3 milions d'euros (quantitat que no es va fer efectiva i, per aquest motiu, forma part dels ajustos del càlcul del dèficit, segons la metodologia del Sistema europeu de comptes, el SEC). Així, sense tenir en compte aquest impost, la resta d'ingressos es van incrementar un 4,3 % el 2015. El segon fet són els ingressos extraordinaris per la venda d'edificis, que durant el 2015 van ser molt inferiors als obtinguts el 2014 (328,2 milions).

Aquests dos factors van afectar el percentatge d'execució dels ingressos, però també ho va fer el fet que l'Administració central no fes efectiu l'import corresponent al deute pendent de la Disposició

¹ Aquest import no inclou la participació dels ens locals en els ingressos de l'Estat, ni els imports corresponents al Fons Europeu Agrícola de Garantia Agrària (FEAGA), en els quals la Generalitat fa d'intermediària entre l'Estat i els ajuntaments i diputacions, d'una banda, i entre els recursos de la política agrària comuna (PAC) i els seus destinataris, de l'altra.

addicional tercera de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, tal com recollia el pressupost inicial de la Generalitat. D'aquesta manera, els drets liquidats del conjunt del 2015 es van situar tant sols en el 91,6 % de les previsions pressupostàries.

Entre els diferents ingressos de la Generalitat, la part de les bestretes a compte del model de finançament és la més important dels ingressos pressupostaris (el 75,2 % dels ingressos no financers). Aquests ingressos estan basats en previsions i se'n realitza la liquidació dos anys més tard, de manera que els ingressos rebuts per aquest concepte el 2015 es liquidaran el 2017. Durant el 2015, les bestretes rebudes van ser un 4,7 % superiors a les de l'any anterior: la bestreta del tram autonòmic de l'IRPF es va incrementar un 5,3 % i la de l'IVA, un 9,8 %, però les bestretes dels impostos especials van disminuir un 3,8 %. Al seu torn, la bestreta del fons de suficiència va ser un 1,9 % inferior a la del 2014, mentre que la del fons de garantia de serveis públics fonamentals (que per a Catalunya representa un valor negatiu) va augmentar un 12,9 %, fet que va suposar un increment de l'aportació de la Generalitat.

Els ingressos per tributs cedits es van incrementar un 14,4 % el 2015. En concret, l'impost de successions i donacions va presentar una evolució molt positiva, amb una taxa de creixement del 38,9 %. Part d'aquest creixement s'explica per la plena vigència de la reforma de l'impost iniciada a mitjan 2014. L'import de l'impost sobre el patrimoni va ser un 7,1 % superior a l'exercici anterior, i l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats va augmentar la recaptació un 15,6 % com a efecte del repunt del mercat immobiliari. Els ingressos de l'impost sobre mitjans de transport van augmentar un 25,7 %, en consonància amb el creixement de les matriculacions de vehicles. El tram autonòmic de l'impost sobre hidrocarburs va disminuir un 2,9 %, caiguda que s'explica per l'augment de les devolucions per gasoil d'ús professional, ja que, sense tenir en compte aquest efecte, els ingressos s'haurien incrementat un 4,7 %. Els ingressos per la taxa del joc es van reduir un 3,3 % pels descensos en les modalitats de màquines escurabutxaques i de bingo, però van ser compensats parcialment per l'increment dels ingressos del tribut sobre casinos.

Entre els altres impostos, l'impost sobre dipòsits bancaris presenta un descens molt important. Com s'ha dit abans, l'impost de la Generalitat sobre dipòsits bancaris va ser anul·lat pel Tribunal Constitucional, i el nou impost creat per l'Administració central pel mateix concepte (la recaptació del qual cedeix a les comunitats autònomes), representa uns ingressos per a la Generalitat molt inferiors perquè el tipus és molt més reduït. D'altra banda, la recaptació de l'impost sobre grans

establiments comercials va disminuir un 10,2 %, mentre que la de l'impost d'estades en establiments turístics i la de l'impost sobre operacions societàries va créixer un 5,3 % i un 49,2 %, respectivament.

Dels nous impostos, l'impost sobre la provisió de continguts per part de prestadors de serveis de comunicacions electròniques va liquidar 7,3 milions i l'impost sobre la producció de l'energia elèctrica d'origen nuclear, 30,3 milions. Aquests darrer impost es va liquidar per sota del previst perquè va estar suspès pel Tribunal Constitucional.

La resta de taxes i altres ingressos van créixer, conjuntament, de forma lleu. A un nivell més desagregat, cal destacar l'augment dels ingressos

Ingressos no financers del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya. Drets liquidats
(milions d'euros)

	2015	variació 2015	
		MEUR	%
Bestretes model de finançament	15.218	685,9	4,7
IRPF	7.419	372,5	5,3
IVA	5.762	512,5	9,8
Impostos especials	2.257	-90,3	-3,8
Fons de suficiència	626	-12,1	-1,9
Fons de garantia	-845	-96,7	-12,9
Tributs cedits	2.907	366,0	14,4
Successions i donacions	484	135,6	38,9
Patrimoni	462	30,4	7,1
Transmissions patrimonials i actes jurídics documentats	1.474	199,2	15,6
Determinats mitjans de transport	69	14,0	25,7
Tram autonòmic de l'impost hidrocarburs	212	-6,2	-2,9
Taxa del joc	206	-7,1	-3,3
Altres impostos	186	-560,1	-75,1
Impost grans establiments comercials	15	-1,7	-10,2
Impost estades establiments turístics	43	2,2	5,3
Impost dipòsits en entitats de crèdit	90	-598,3	-86,9
Impost sobre provisió de continguts per part de prestadors de serveis de comunicacions	7	7,3	—
Impost producció d'energia elèctrica d'origen nuclear	30	30,3	—
Impost emissió de gasos i partícules a l'atmosfera produïda per la indústria	0	0,1	—
Resta de taxes i altres ingressos	598	5,5	0,9
Transferències corrents ⁽¹⁾	992	0,9	0,1
Ingressos patrimonials	97	16,8	20,9
Alienació inversions	4	-328,2	-98,8
Transferències de capital	229	-42,0	-15,5
Total ingressos no financers	20.231	144,9	0,7

⁽¹⁾ No inclouen les que formen part de les bestretes del model de finançament

Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

per reintegraments d'exercicis anteriors i per taxes per activitats de control i inspecció sanitària. En canvi, van disminuir els ingressos del gravamen de protecció civil (que havien estat molt elevats el 2014 per uns ingressos extraordinaris provinents de les regularitzacions d'AENA), i també van disminuir les taxes per la prestació de serveis de l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials (que havien estat excepcionalment elevades el 2014 per la regularització de les despeses associades a la Llei de dependència).

El 2015 els ingressos per transferències corrents es mantenen estables per dos efectes de caire oposat. D'una banda, les transferències que no formen part del model de finançament, que s'incrementen gràcies a l'augment de les transferències de l'Administració central (principalment per a prestacions de dependència, per a beques, i per a polítiques d'ocupació) i també a l'augment de transferències del Fons Social Europeu de la Unió Europea. D'altra banda, les transferències del model de finançament corresponents a la liquidació de l'any 2013, que van ser inferiors a les liquidades l'any anterior, tot i que el 2015 la liquidació del Fons de competitivitat i el retorn de les liquidacions del model de finançament corresponents als anys 2008 i 2009 van tenir una evolució positiva.

Els ingressos patrimonials van créixer un 20,9 % el 2015, si bé no es van assolir els objectius previstos. D'altra banda, les alienacions d'inversions reals van disminuir amb intensitat perquè, tal com s'ha comentat anteriorment, durant el 2014 els ingressos per vendes d'edificis van ser molt més elevats.

Els ingressos del capítol de transferències de capital van disminuir un 15,5 % per la reducció del programa d'habitatge de l'Administració central i del programa europeu FEADER.

Els ingressos financers, que corresponen als ingressos dels mecanismes extraordinaris de finançament del fons de liquiditat autonòmic (FLA), van disminuir un 1,9 %.

Ingressos financers del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya. Drets liquidats (milions d'euros)

	2015	variació 2015	
		MEUR	%
Actius financers	148	-9,6	-6,1
Passius financers	12.265	-230,5	-1,8
Total ingressos financers	12.413	-240,1	-1,9

Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

Les despeses no financeres van augmentar un 7,4 %, però si s'exclogués la despesa desplaçada del 2014 cauen un 0,3 %

Les obligacions reconegudes per operacions no financeres del sector públic administratiu van ser de 25.565,3 milions d'euros el 2015. Aquest import representa una variació positiva del 7,4 % respecte de l'any anterior. No obstant això, aquest increment de despeses es deu totalment a la comptabilització de despeses desplaçades del 2014, de manera que, si es considera només la despesa meritada el 2015, el conjunt de la despesa no financera hauria caigut un 0,3 % respecte del 2014.

Per tal d'analitzar aquestes dades, es presenten, primerament, les dades segons la liquidació, que incorporen les despeses desplaçades provinents del 2014, i a continuació, la part corresponent a la despesa realment meritada el 2015.

En primer lloc, les obligacions reconegudes per remuneracions del personal es van incrementar un 9,1 %. Aquest increment es deu a la normalització de diferents pagaments i condicions laborals temporalment suspeses: la recuperació de la paga extraordinària suprimida des de l'any 2012; el restabliment de la jornada laboral del personal interí, i el pagament dels 44 dies pendents de la paga extraordinària del 2012. D'altra banda, l'augment del personal docent i de l'Institut Català de la Salut (ICS) també va incidir en el creixement d'aquestes despeses.

Les despeses corrents en béns i serveis van augmentar un 16,4 % respecte de desembre del 2014, principalment per la comptabilització de la despesa sanitària pendent i per l'augment de la despesa dels concerts amb entitats prestadores de serveis socials (que, en part, s'explica per la substitució de subvencions per concerts). D'altra banda, el creixement de les despeses corrents s'explica per l'augment de la compra de serveis informàtics al Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació (CTTI).

Els interessos i les despeses de formalització del deute van disminuir un 37,5 % el 2015, gràcies a la reducció dels interessos aplicats al fons de liquiditat autonòmic (FLA).

Les transferències corrents van augmentar un 10,1 %, principalment per la comptabilització de la despesa pendent del 2014 (de partides com la despesa farmacèutica, les prestacions per a la dependència i les transferències a ens locals), i per l'augment de la despesa en concerts educatius (arran de la recuperació de la paga extra de juny dels treballadors). L'increment de les transferències també es deu al nombre més elevat de contractes programa establerts amb els

ajuntaments per a la prestació de serveis socials, així com a l'augment del nombre de beneficiaris de la Renda Mínima d'Inserció i dels Centres Especials de Treball.

En canvi, les obligacions reconegudes per inversions reals van ser un 20,6 % inferiors a les de l'any 2014, principalment per la reducció de la despesa en censos emfitèutics, que es deriva de la cancel·lació dels censos dels edificis venuts durant l'exercici anterior. Al seu torn, les transferències de capital van augmentar un 17,6 %, bàsicament pel fet que s'ha comptabilitzat la despesa pendent del 2014 relativa a la llei de Barris i al Pla únic d'obres i serveis (PUOSC).

Despeses no financeres del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya. Obligacions reconegudes (milions d'euros)

	2015	variació 2015	
		MEUR	%
Despeses personal	6.971	584,3	9,1
Compra de béns i serveis	8.593	1.212,5	16,4
Interessos	1.202	-720,6	-37,5
Transferències corrents	7.573	693,0	10,1
Inversions reals	448	-116,2	-20,6
Transferències de capital	779	116,8	17,6
Total despeses no financeres	25.565	1.769,8	7,4

Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

Atès que l'evolució de les obligacions reconegudes es va veure afectada per l'impacte de la despesa desplaçada, a continuació es mostren les dades de la despesa meritada del sector públic administratiu, en què es pot apreciar una reducció de la despesa no financera del 0,3 % entre el 2015 i el 2014.

Despeses no financeres meritades del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya (milions d'euros)

	2015	variació 2015	
		MEUR	%
Despeses personal	6.993	598,1	9,4
Compra de béns i serveis	7.052	-402,7	-5,4
Interessos	713	-1.204,6	-62,8
Transferències corrents	7.962	987,1	14,2
Inversions reals	444	-23,0	-4,9
Transferències de capital	623	-29,5	-4,5
Total despeses no financeres	23.787	-74,6	-0,3

Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

Pel que fa a les despeses financeres, la variació d'actius financers va créixer un 17,9 % el 2015, principalment per l'augment de les aportacions al fons patrimonial de les entitats vinculades a l'àmbit del

Departament de Territori i Sostenibilitat, com també per l'augment de la concessió de préstecs i bestretes a llarg termini fora del sector públic. La variació de passius financers va disminuir un 6 %, d'acord amb el calendari de venciments.

Despeses financeres del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya. Obligacions reconegudes (milions d'euros)

	2015	variació 2015	
		MEUR	%
Actius financers	1.438	218,7	17,9
Passius financers	5.342	-343,5	-6,0
Total despeses financeres	6.780	-124,8	-1,8

Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

El dèficit del 2015 es va situar en el 2,7 % del PIB a efectes del Protocol de dèficit excessiu, però si s'exclouessin les inversions fetes amb associacions publicoprivades corresponents a anys anteriors seria de l'1,95 %

El saldo pressupostari de les operacions no financeres del sector públic administratiu de la Generalitat consolidat va presentar un dèficit de 5.334 milions el 2015. La incorporació dels ajustos que es deriven de la metodologia del Sistema europeu de comptes (SEC) va situar el dèficit del 2015 en 5.532 milions d'euros. Aquesta xifra representa un 2,7 % del PIB i és lleugerament inferior al 2,74 % registrat el 2014.

Evolució del resultat no financer i el dèficit del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya 2014-2015 (milions d'euros)

	2014	2015
Ingressos no financers	20.086	20.231
Despeses no financeres	23.795	25.565
Resultat no financer	-3.709	-5.334
Ajustos SEC ⁽¹⁾	-1.697	-197
Inversions público-privades	-276	-1.536
Variació despesa desplaçada	-714	1.170
Recaptació incerta	-843	-153
Altres ajustos	136	322
Dèficit no financer	-5.406	-5.532
% s/PIB	-2,74	-2,70

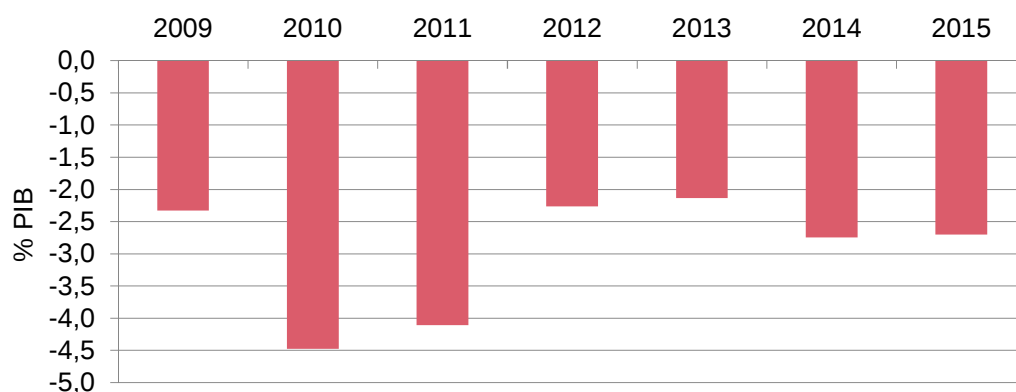
⁽¹⁾ Sistema europeu de comptes.

Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

Els ajustos SEC incorporats el 2014 van tenir un impacte superior en el dèficit que l'impacte sobre el dèficit del 2015 (1.697 milions d'euros el 2014, enfront dels 197 milions del 2015). D'altra banda, l'augment del dèficit el 2014 es va deure a la variació de la despesa desplaçada i al

descompte dels ingressos liquidats de l'impost de dipòsits bancaris (inclòs en els ajustos per la recaptació incerta), que no es van arribar a fer efectius. En el cas del 2015, els ajustos SEC a efectes del càlcul del dèficit van ser més reduïts i de naturalesa diferent. D'una banda, es tenen en compte els ajustos derivats de la despesa desplaçada del 2014 que, en aquest cas, resten dèficit i que actuen en sentit invers al del 2014; d'altra banda, els ajustos que s'han hagut d'incloure per canvis de criteris comptables de l'Eurostat (que sumen dèficit). Aquests ajustos comptables tenen com a conseqüència la incorporació al dèficit del 2015 de les inversions fetes amb associacions publicoprivades (APP) corresponents a exercicis anteriors. Si aquestes inversions no s'haguessin incorporat al dèficit del 2015, els percentatges de dèficit s'hauria situat en l'1,95 % del PIB i, per tant, seria força inferior al del 2014.

Evolució del dèficit del sector públic administratiu de la Generalitat de Catalunya

Font: Intervenció General de la Generalitat de Catalunya.

7.2. El sector públic local

El 2015 els ingressos no financers dels pressupostos dels ens locals van augmentar un 2 %

Els comptes del sector públic local a Catalunya inclouen els ajuntaments, les diputacions, els consells comarcals, l'Àrea Metropolitana de Barcelona, les mancomunitats i les entitats d'àmbit territorial inferior al municipi.

El 2015 els ingressos consolidats pressupostats pel sector públic local van ser de 10.885,4 milions d'euros², xifra que és un 3,6 % superior a la del 2014. Els ingressos de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i dels consells comarcals són els que van presentar un creixement més intens, amb un augment dels ingressos no financers d'un 7,1 % i d'un 8,1 %, respectivament. Les diputacions van incrementar els ingressos no financers un 3,5 % i els ajuntaments, que suposen el 84,4 % del pressupost total consolidat, només van augmentar els ingressos un 0,5%.

Ingressos del sector públic local a Catalunya. Pressupost 2015
(milions d'euros)

	MEUR	% distribució	% variació 2015
Impostos directes	4.042,7	37,1	3,2
Impostos indirectes	259,3	2,4	12,5
Taxes i altres ingressos	1.855,2	17,0	-0,1
Transferències corrents	3.720,4	34,2	2,0
Ingressos patrimonials	196,2	1,8	25,6
Alienació d'inversions reals	36,7	0,3	-35,3
Transferències de capital	132,8	1,2	-26,8
Actius financers	151,4	1,4	7,4
Passius financers	490,6	4,5	54,7
Ingressos corrents	10.073,9	92,5	2,7
Ingressos de capital	169,5	1,6	-28,8
Ingressos financers	642,0	5,9	40,1
Total ingressos	10.885,4	100,0	3,6

Font: Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques.

L'increment dels ingressos no financers consolidats s'explica principalment per la millora de les dues principals fonts de finançament dels ens locals: d'una banda, els ingressos dels impostos directes, que van créixer un 3,2 %, i de l'altra, les transferències corrents previstes, que ho van fer un 2 %. Les taxes i altres ingressos, en canvi, es van mantenir a un nivell similar a l'exercici anterior.

L'increment intens dels ingressos financers (40,1 %) també impulsa a l'alça els ingressos totals.

² L'any 2015 s'inclouen per primer cop en aquests comptes consolidats els pressupostos de les mancomunitats i entitats d'àmbit territorial inferior al municipi. Atès que el seu import és poc significatiu, es dedueix que té un impacte poc rellevant sobre les taxes de variació.

Les despeses no financeres pressupostades es van incrementar un 3,7 %

El conjunt de despeses pressupostades consolidades del sector públic local va ser de 10.792 milions d'euros. Les despeses totals van augmentar un 3,7 % el 2015 i la part de despeses no financeres ho van fer un 2,4 %. Les diputacions i els consells comarcals van presentar els creixements més intensos, amb un 7,6 % i un 6,8 %, respectivament, i l'Àrea Metropolitana de Barcelona també va mostrar un creixement d'un 5,2 %. Com en el cas dels ingressos, els ajuntaments presenten una evolució força més continguda, amb un creixement del 0,6 %.

Despeses del sector públic local a Catalunya. Pressupost 2015

(milions d'euros)

	MEUR	% distribució	% variació 2015
Despeses personal	3.156,9	29,3	1,6
Despeses de béns i serveis	3.754,6	34,8	4,9
Interessos	176,8	1,6	-13,6
Transferències corrents	1.475,4	13,7	8,3
Fons de contingència	64,1	0,6	25,5
Inversions reals	1.008,9	9,3	-8,3
Transferències de capital	109,3	1,0	-5,2
Actius financers	201,5	1,9	10,4
Passius financers	844,6	7,8	20,1
Despeses corrents	8.627,8	79,9	3,9
Despeses de capital	1.118,1	10,4	-8,1
Despeses financeres	1.046,1	9,7	18,1
Total despeses	10.792,0	100,0	3,7

Font: Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques.

El capítol de despeses corrents de béns i serveis, i de despeses de personal, que representen el gruix de les despeses, es va incrementar un 4,9 % i un 1,6 %, respectivament. Entre les despeses no financeres, les transferències corrents són les que van presentar el creixement més elevat (8,3 %). En canvi, la despesa en interessos del deute es va reduir un 13,6 % com a efecte de la reducció de la càrrega financera. També es van reduir les operacions de capital (8,1 %), a diferència del que havia passat l'exercici anterior. Finalment, les despeses per operacions financeres presenten un fort creixement del 18,1 %.

7.3. L'Administració central a Catalunya

L'IVA impulsa la recaptació de l'AEAT

La recaptació de l'Administració central a Catalunya, realitzada per l'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT), va ser de 37.179,3 milions d'euros l'any 2015, amb un creixement del 2,5 %; aquesta evolució és lleugerament inferior a l'obtinguda en el conjunt de comunitats autònomes (3,8 %). En termes percentuals, a Catalunya es va recaptar un 21 % del total regionalitzat.

L'augment de la recaptació el 2015 es deu principalment a l'IVA i es deriva de l'augment de la despesa final subjecta. A Catalunya, la recaptació per IVA va créixer un 5,3 % i al conjunt de comunitats autònomes, un 7,3 %.

La recaptació de l'IRPF va disminuir un 2,1 % a Catalunya, mentre que al conjunt de comunitats va presentar una reducció del 0,3%. Aquesta evolució es deu a les reformes en aquest impost: les mesures aprovades i vigents des de gener del 2015, i l'avançament al mes de juliol de la rebaixa de tipus prevista pel 2016. Els canvis més significatius afecten les retencions de les rendes de treball, tot i el lleuger creixement de la massa salarial i les pensions.

L'impost sobre societats va créixer un 4,8 % a Catalunya i un 10,3 % en total, cosa que reflecteix el creixement dels beneficis empresarials tant en les grans empreses i grups com en les pimes. La recaptació dels impostos especials va augmentar un 1,9 % a Catalunya però es va estancar en el conjunt de comunitats autònomes. Aquesta evolució es va veure afectada per les devolucions del centim sanitari de l'impost sobre hidrocarburs, ja que la recaptació bruta total (descomptant-ne les devolucions) va créixer un 1,8 %. La recaptació de la resta

La recaptació de l'Agència Estatal d'Administració Tributària a Catalunya

(milions d'euros)

	2015	% variació	%Catalunya/total regional	% variació Total regional
IRPF	14.439	-2,1	21,0	-0,3
Impost de societats	4.688	4,8	22,7	10,3
IVA	14.732	5,3	24,5	7,3
Impostos especials	1.298	1,9	6,8	0,2
Resta d'impostos	2.023	13,6	23,6	8,5
Total	37.179	2,5	21,0	3,8

Font: Agència Estatal d'Administració Tributària.

d'impostos va créixer un 13,6 % a Catalunya per l'increment dels ingressos de l'impost sobre la renda dels no residents, els impostos mediambientals i l'impost sobre el tràfic exterior.

Les inversions dels pressupostos generals de l'Estat del 2016 a Catalunya representen un 10,6 % del total regionalitzat

Les inversions de l'Administració central que figuren territorialitzades a Catalunya en els pressupostos generals de l'Estat per al 2016 sumen un total de 1.179 milions d'euros. Aquesta xifra representa un 10,6 % del total de les inversions regionalitzades, percentatge molt inferior al del pes de Catalunya en PIB (18,9 %) i en població (15,9 %). En relació amb els pressupostos del 2015, les inversions previstes a Catalunya per al 2016 s'incrementen un 10,3 %, mentre que disminueixen un 1,3 % les inversions totals territorialitzades, de manera que el 2016 el pes de les inversions a Catalunya sobre el total regionalitzat augmenta respecte del 2015.

Inversions dels Pressupostos Generals de l'Estat (milions d'euros)

	2015	2016	% variació
Catalunya	1.068,8	1.179,0	10,3
Total regionalitzat	11.265,6	11.119,9	-1,3
Total	13.100,8	13.303,1	1,5
% Catalunya/total regionalitzat	9,5	10,6	

Font: pressupostos generals de l'Estat.

El 84,3 % de les inversions previstes als pressupostos generals de l'Estat són inversions de les empreses públiques i un 14,6 % corresponen a inversions pressupostades pels ministeris i organismes autònoms. Les inversions previstes per la Seguretat Social tenen un pes residual. El pes de les inversions previstes per les empreses públiques a Catalunya representa un 12,7 % del total regionalitzat; i el de les inversions dels ministeris i organismes autònoms, un escàs 5,4 %.

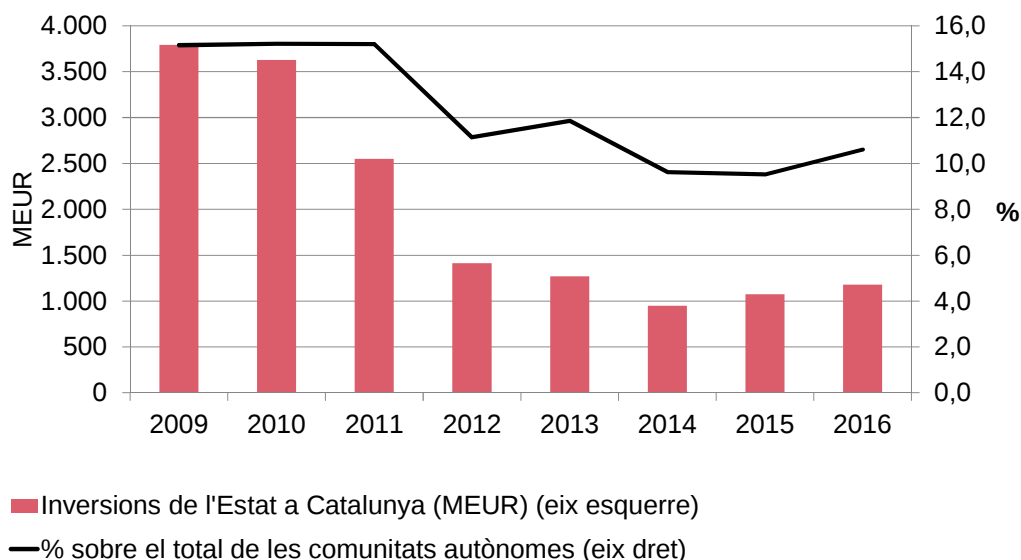
El valor de la inversió dels pressupostos generals de l'Estat a Catalunya els darrers anys té el seu màxim el 2009 i el mínim el 2014. Els anys 2015 i 2016, la inversió presenta un increment. Tanmateix, el nivell d'inversió del 2016 representa menys d'un terç de la inversió pressupostada l'any 2009. El pes de la inversió pressupostada a Catalunya sobre el conjunt de la inversió regionalitzada a Espanya ha anat disminuint, des d'un màxim del 15,2 % els anys 2009 i 2010 fins al 9,5 % el 2015, que és el percentatge més baix d'aquests anys. El 2016 es recupera lleugerament però encara queda molt lluny dels nivells anteriors.

Inversions dels pressupostos generals de l'Estat a Catalunya. Any 2016

	MEUR	% Catalunya/total
Ministeris i organismes	172,5	5,4
Seguretat Social	13,0	11,2
Empreses públiques	993,4	12,7
Total	1.179,0	10,6

Font: pressupostos generals de l'Estat

Evolució de la inversió dels Pressupostos Generals de l'Estat ¹

¹ Inclou ministeris i organismes, Seguretat Social i empreses públiques.

Font: pressupostos generals de l'Estat.

L'execució de les inversions estatals a Catalunya només representen un 69,5 % de les previstes

Les previsions pressupostàries d'inversions poden presentar canvis significatius en el procés d'execució i, per això, és interessant l'anàlisi de la inversió efectuada. A partir de l'any 2015, es disposa d'informació sobre el total de les inversions públiques liquidades pels ministeris, els organismes autònoms i les empreses públiques, i desagregada per comunitats autònomes. Les inversions de la Seguretat Social no estan incloses en aquestes dades.

Les inversions totals liquidades a Catalunya van ser de 733,5 milions d'euros l'any 2015, cosa que únicament representa el 69,5 % de la inversió pressupostada. En el total d'inversions territorialitzades de l'Estat, el grau d'execució és més elevat i assoleix el 77,9 %. La inversió liquidada a Catalunya suposa el 8,4 % del total regionalitzat, percentatge inferior al de la inversió pressupostada, tal com posa de relleu el percentatge d'execució més baix.

Les inversions territorialitzades liquidades pels ministeris i els seus organismes són superiors a les pressupostades perquè en el procés d'execució del pressupost es territorialitza una part de les inversions que inicialment no s'havien assignat a cap comunitat autònoma específica.

A Catalunya, la major part de les inversions són realitzades per les empreses públiques, mentre que, en el conjunt de comunitats autònomes, la distribució entre els ministeris i organismes, i les empreses públiques és més equilibrada.

Inversions liquidades dels ministeris, organismes autònoms i empreses públiques del 2015 (milions d'euros)

			% Catalunya sobre total regional	% executat a Catalunya	% executat Total regional
	Catalunya	total reg.			
Ministeris i organismes	195,8	4.202,6	4,7	126,9	131,3
Empreses públiques	537,7	4.486,0	12,0	59,7	56,4
Total	733,5	8.688,6	8,4	69,5	77,9

Font: Intervenció General de l'Administració de l'Estat i pressupostos generals de l'Estat.

La balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central

La darrera estimació de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central correspon al 2012 i, com en edicions anteriors, parteix de dos enfocaments diferents: l'enfocament del flux monetari i l'enfocament basat en el principi de la incidència càrrega benefici.

Entre les diverses variants que inclou aquest treball, la que permet una comparació més àmplia és la que presenta els resultats neutralitzant l'impacte del dèficit del sector públic central des del vessant dels ingressos. Aquestes dades de la balança fiscal de Catalunya parteixin, per tant, de la base d'un pressupost del sector públic central equilibrat¹.

Segons aquesta estimació el dèficit fiscal de Catalunya el 2012 va ser d'un 7,5 % del PIB segons l'enfocament del flux monetari i del 5,1 % del PIB segons l'enfocament que té en compte el principi càrrega benefici. En els dos enfocament es produeix una lleugera disminució respecte a l'any anterior (els resultats del 2011 van ser del 7,7 % i del 5,7 %, respectivament). En el dos casos els resultats no varien gaire de la mitjana històrica disponible (del 8 % i del 6% del PIB, respectivament).

¹ Vegeu *Els resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central l'any 2012*

Resultats de la balança fiscal de Catalunya

Pressupost equilibrat: hipòtesi ajust d'ingressos

	% sobre el PIB	
	2011	2012
Flux monetari	-7,7	-7,5
Incidència càrrega-benefici	-5,7	-5,1

Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda (maig 2016)

Requadre 7 Els indicadors de pobresa a Catalunya

Els indicadors de pobresa van millorar a Catalunya gràcies a la recuperació de l'economia

L'Enquesta de condicions de vida (ECV) és una operació estadística de caràcter anual, harmonitzada en l'àmbit europeu, que té com a objectiu disposar d'informació sobre aspectes econòmics de les llars, com ara els ingressos i la seva distribució, i sobre aspectes relacionats amb les condicions de vida i l'exclusió social.

A partir d'aquesta informació s'elaboren indicadors estadístics dels ingressos de les llars i de les persones que hi viuen. D'aquesta mateixa font s'obtenen indicadors de la distribució de la renda per estrats d'ingressos diferents i també indicadors de pobresa monetària, definits a partir del llindar que fixa la mediana de la distribució de la renda de cada any. Aquest és el sistema que es fa servir per valorar els nivells de pobresa monetària dins de l'àmbit de la UE (tot i que hi ha altres mesures de pobresa). La taxa de pobresa que s'utilitza per mesurar la pobresa a la UE es refereix a una pobresa relativa respecte dels ingressos anuals del conjunt de la població i la seva distribució, concretada en el 60% de la seva mediana.

Les dades de la darrera Enquesta de condicions de vida estan datades l'any 2015, però la informació que recull es refereix a l'any anterior, és a dir, el 2014, quan l'economia i l'ocupació van començar a créixer després d'anys d'un fort ajust provocat per la crisi. Això explica la millora dels ingressos mitjans de les llars que es detecta aquest any. És molt probable, per tant, que quan es disposi d'informació referida a les dades reals del 2015 els resultats presentin una millora addicional.

L'ingrés mitjà de les llars catalanes en l'ECV 2015 és de 30.655 euros (un 0,8 % més que l'any anterior), i el de les persones, de 12.283 euros (un 0,6 % més que l'any anterior). A escala estatal, l'ingrés mitjà de les llars és de 26.092 euros (disminueix un 0,2 %), i el de les persones, de 10.419 euros (augmenta un 0,3 %). A partir de la distribució d'aquests ingressos, s'obté la mediana de cada distribució; el 60 % d'aquesta mediana és el llindar que fixa la població en situació de pobresa. En la distribució d'ingressos de la població catalana, el llindar d'aquest any és de 9.667,3 euros (disminueix un 1 %) i el dels ingressos de la població espanyola, de 8.011 euros (augmenta un 0,6 %). Per tant, a

Catalunya hi ha dos efectes que van en sentit invers: els ingressos mitjans augmenten (0,3 %) però el llindar de pobresa disminueix (un 1%); d'altra banda, a Espanya, tant els ingressos mitjans de les persones com el llindar de pobresa augmenten (0,3 % i 0,6 %, respectivament).

La pobresa monetària a Catalunya es calcula a partir del llindar dels dos àmbits de referència: el de Catalunya i el d'Espanya. L'INE elabora les taxes de pobresa per a totes les comunitats autònomes a partir del llindar d'ingressos d'Espanya (aquesta valoració és la mateixa que publica l'Eurostat per a les comunitats). Per la seva banda, l'Idescat calcula la taxa de pobresa de Catalunya a partir del llindar d'ingressos del conjunt de la població catalana. Les xifres de pobresa que s'obtenen per a Catalunya són més baixes en el primer cas i més elevades en el segon. En aquest segon cas, les dades de pobresa de l'Idescat ofereixen una visió més propera a la realitat econòmica en què viu la població, en què es tenen en compte l'entorn de preus i les condicions de vida.

La taxa de pobresa (monetària) permet identificar la població que viu per sota d'un llindar d'ingressos determinat. No obstant això, els ingressos monetaris no són l'únic factor per identificar la pobresa, sobretot quan es volen comparar àmbits i països diferents. Per aquest motiu, per intentar identificar la pobresa d'una forma més multidimensional, la UE i la seva oficina estadística, l'Eurostat, van incorporar una definició més àmplia de pobresa, que no només considera la pobresa monetària sinó que també té en compte l'exclusió social, valorada a partir de la privació i la falta d'accés a determinats béns i serveis, és a dir, la pobresa per carència, a la qual es va sumar un altre indicador relacionat amb la intensitat del treball.

Per al càlcul de la pobresa definida d'aquesta forma més àmplia es consideren tres indicadors que donen lloc a un de genèric, que és el de referència de la UE, denominat taxa de risc a la pobresa o exclusió social o taxa AROPE (acrònim del seu nom en anglès, *At Risk of Poverty and/or Exclusion*). Els tres components a partir dels quals s'obté aquest indicador són els següents: 1) la taxa de risc de pobresa (que és el percentatge de població que viu per sota del llindar de risc de pobresa, que es fixa en el 60% de la mediana dels ingressos per unitat de consum); 2) la taxa de privació material severa (o taxa PMS, que valora la carència forçada d'uns béns i serveis determinats), i 3) la taxa de persones que viuen en llars amb una intensitat de treball molt baixa (o taxa BIT, un indicador que valora la intensitat de treball a cada llar). El sistema d'agrupació per al càlcul de la taxa AROPE considera la població que satisfà alguna de les condicions dels seus tres components.

En el quadre següent es presenten els resultats de Catalunya obtinguts a partir dels dos llindars de referència, el català i l'espanyol, comparats amb els d'Espanya. En el cas de Catalunya hi ha, per tant, dues valoracions de la taxa de risc de pobresa monetària. En canvi, les taxes de població amb PMS i de població en llars amb BIT són comunes en les estimacions de l'Idescat, l'INE i l'Eurostat. Finalment, per a la taxa AROPE també hi ha dues valoracions diferents per a Catalunya, atès que aquesta taxa és una combinació de les tres taxes anteriors. Les dades de Catalunya, obtingudes a partir del llindar espanyol, es presenten només a efectes informatius, però l'anàlisi que es fa a continuació se centra en les taxes de pobresa publicades per l'Idescat (referides als llindars d'ingressos de la població catalana).

Taxes de risc de pobresa o exclusió social de Catalunya. 2015

En percentatge sobre el total de la població.

Font	Taxa de risc de pobresa	Taxa de població amb privació material severa	Taxa de població en llars amb baixa intensitat de treball	Taxa AROPE
	Catalunya: 19,0			Catalunya: 23,5
Idescat	Llindar català	Catalunya: 6,7	Catalunya: 8,8	Llindar català
	Catalunya: 13,9 Espanya: 22,1			Catalunya: 19,8 Espanya: 28,6
INE i Eurostat	Llindar espanyol	Catalunya: 6,7 Espanya: 6,4	Catalunya: 8,8 Espanya: 15,4	Llindar espanyol

Font: Idescat, INE i Eurostat.

La taxa de risc de pobresa monetària disminueix i afecta el 19 % de la població catalana.

Segons l'Idescat, el risc de pobresa, que mesura el percentatge de persones amb ingressos inferiors al 60 % de la mediana, va disminuir el 2015, i afecta el 19 % de la població catalana, és a dir, 1,9 punts percentuals menys que l'any anterior (20,9 %). Aquesta taxa se situa per sota de la mitjana espanyola (22,1 %) i per sobre de la UE-27 (del 17,2 % el 2014).

El llindar d'ingressos anuals amb què una persona entra en risc de pobresa es va situar l'any 2015 en 9.667,3 euros nets anuals, i en 20.301,3 euros en les llars de dos adults amb dos infants. Respecte d'aquestes dades, cal tenir en compte que el llindar de pobresa estableix una taxa de risc de pobresa relativa, de manera que és

possible que una persona, encara que els seus ingressos no variïn d'un any a l'altre, sigui considerada pobra un any però no ho sigui l'any següent.

La desagregació per edats mostra que la taxa de risc de pobresa va disminuir per a totes les edats. Amb tot, segueix tenint més incidència entre els menors de 16 anys: el 2015 un 27,9 % dels joves menors de 16 anys estaven en risc de pobresa, taxa que és més del doble que la dels més grans de 65 anys (12,1 %). Pel que fa a aquest darrer col·lectiu, destaca la gran reducció relativa de la seva taxa de risc de pobresa en els darrers anys.

Taxa de risc de pobresa per edat. Catalunya. Anys 2013-2015

	Menys de 16 anys	De 16 a 64 anys	65 anys i més	Total
2013	27,3	19,8	12,4	19,8
2014	28,8	20,6	14,4	20,9
2015	27,9	18,5	12,1	19,0

Font: Idescat

Taxa i població en risc de pobresa segons sexe i composicions de la llar Catalunya. 2014-2015

	2014		2015	
	Població (milers)	Taxa	Població (milers)	Taxa
Sexe				
Homes	730	20,2	686	18,9
Dones	808	21,6	714	19,0
Composició de la llar				
Sense fills dependents*	508	14,3	450	12,5
Unipersonal	172	23,4	145	19,7
Dos adults sense fills dependents	255	14,7	198	11,4
Altres llars sense fills dependents	81	7,5	108	9,6
Amb fills dependents	1.031	27,0	950	25,1
Un adult amb un o més fills dependents	102	42,8	95	34,1
Dos adults amb un o més fills dependents	700	25,6	628	23,4
Altres llars amb fills dependents	229	27,0	227	27,4
Total	1.538	20,9	1.400	19,0

Font: Idescat.

*Fill dependent: fill menor de 16 anys o fill entre 16 i 24 anys que viu almenys amb un dels pares i que és econòmicament inactiu.

Segons la composició de la llar, el risc de pobresa té més incidència en les llars amb fills dependents (amb una taxa del 25,1 %) i, especialment, en el cas d'un adult amb un o més fills dependents (amb una taxa del 34,1 %).

El nombre de llars que van rebre almenys un tipus de prestació social va disminuir el 2015 un 6,8 % en relació amb l'any anterior. La disminució es produeix, especialment, en les llars que van rebre prestacions d'atur, que van passar de representar el 43,2 % del total de llars que van rebre prestacions el 2014, al 38,5 % el 2015.

La taxa AROPE va millorar en 2,5 punts a causa, sobretot, del descens de la taxa de persones que viuen en llars amb baixa intensitat del treball

La taxa de risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE) complementa l'indicador de risc de pobresa (que mesura la pobresa relativa expressada en termes monetaris) i té en compte, a més del risc de pobresa, el nombre de persones amb privació material severa i el nombre de persones que viuen en llars amb intensitat de treball molt baixa.

Taxa de risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE) i els seus components Catalunya. 2013-2015

	Taxa de risc de pobresa	Privació material severa (PMS)	Baixa intensitat de treball (BIT)	Risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE)
2013	19,8	6,1	10,8	24,5
2014	20,9	6,3	12,0	26,0
2015	19,0	6,7	8,8	23,5

Font: Idescat.

Malgrat que la taxa de risc de pobresa monetària de Catalunya és superior a la mitjana europea, la taxa AROPE és inferior

Les dades comparatives, respecte d'Espanya, mostren uns resultats més favorables a Catalunya, tant en la taxa de risc de pobresa (monetària) com en la taxa AROPE. Tot i això, la taxa de PMS és lleugerament superior a Catalunya.

Les dades disponibles de la UE-27 són del 2014 i, per tant, les comparacions estan subjectes als canvis que hi puguin haver el 2015, quan s'espera que presentin una millora a escala europea. Els resultats de Catalunya del 2015 mostren una taxa de risc de pobresa monetària (19 %) superior a la taxa mitjana europea (del 17,2 % el 2014); en canvi, la taxa AROPE a Catalunya (del 23,5 % el 2015) és inferior a la de la UE (del 24,4 % el 2014). Aquesta posició més favorable de Catalunya es deu, bàsicament, als resultats de la taxa de carència material severa, que és força inferior (del 6,7 % a Catalunya el 2015 i del 9 % a la UE-27

el 2014), com també a la taxa de persones que viuen en llars amb baixa intensitat de treball (2,3 punts percentuals inferior a Catalunya respecte de la UE-27). Amb tot, i com s'ha dit, és possible que la tendència de les dades de pobresa a la Unió Europea per al 2015 també vagi a la baixa i que les distàncies s'escurcin, però aquesta informació està encara pendent de publicació per part de l'Eurostat.

**Taxa de risc de pobresa i exclusió social (taxa AROPE) i els seus components
Catalunya, Espanya i la Unió Europea. Any 2015**

	Catalunya	Espanya	UE-27
Taxa de risc de pobresa	19,0	22,1	17,2 *
Taxa de privació material severa (PMS)	6,7	6,4	9,0
Taxa de persones que viuen en llars amb baixa intensitat de treball (BIT)	8,8	15,4	11,1 *
Taxa de risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE)	23,5	28,6	24,4 *

Font: Idescat, INE i Eurostat.

* Dades relatives a l'any 2014

8.

Recull d'indicadors

Producte interior brut (% de variació interanual)

	Dades anuals					Dades trimestrals			
	2011	2012	2013	2014	2015	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV
Catalunya									
PIB (base 2010)	-0,5	-2,9	-1,1	2,0	3,4	2,8	3,2	3,6	3,9
Demanda interna ¹	-2,8	-3,9	-3,6	1,5	3,5	3,0	3,4	3,8	3,7
Demanda externa ¹	2,3	1,0	2,5	0,5	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	0,2
Espanya									
PIB (base 2010)	-1,0	-2,6	-1,7	1,4	3,2	2,7	3,2	3,4	3,5
Demanda interna ¹	-3,1	-4,7	-3,1	1,6	3,7	3,1	3,4	4,1	4,1
Demanda externa ¹	2,1	2,1	1,4	-0,2	-0,5	-0,4	-0,3	-0,7	-0,6
Zona euro									
PIB	1,6	-0,9	-0,3	0,9	1,7	1,3	1,6	1,6	1,7
Demanda interna ¹	0,7	-2,3	-0,7	0,9	1,8	1,4	1,3	1,8	2,2
Demanda externa ¹	0,9	1,4	0,4	0,0	-0,1	-0,1	0,3	-0,2	-0,5
Internacional									
PIB UE-28	1,7	-0,5	0,2	1,4	2,0	1,7	1,9	1,9	2,0
PIB EUA	1,6	2,3	1,5	2,4	2,4	2,9	2,7	2,1	2,0
PIB Japó	-0,5	1,8	1,4	0,0	0,5	-1,0	0,7	1,8	0,7

¹Contribució al creixement.

Font: Eurostat, INE, Idescat, BEA i ESRI.

Tipus de canvi i preu del petroli

(% de variació interanual, llevat dels casos indicats amb un asterisc)

	Dades anuals					Dades trimestrals			
	2011	2012	2013	2014	2015	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV
Tipus de canvi \$/euro (nivell)*	1,392	1,286	1,328	1,329	1,110	1,127	1,105	1,112	1,095
Preu del petroli (\$ EUA / barril)	40,5	0,2	-2,5	-9,3	-47,5	-50,5	-44,5	-50,7	-43,6

Font: Banc d'Espanya.

Mercat de treball

(% de variació interanual, llevat dels casos indicats amb un asterisc)

	Dades anuals					Dades trimestrals			
	2011	2012	2013	2014	2015	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV
Catalunya									
Actius	0,5	-1,4	-1,3	-1,5	-0,6	-0,5	-0,2	-0,8	-0,9
Ocupats	-1,3	-5,5	-2,0	2,1	1,5	2,1	1,2	1,2	1,8
Aturats	9,1	15,9	1,4	-13,4	-9,1	-9,8	-5,7	-9,2	-11,6
Taxa d'ocupació (16-64 anys)*	63,9	60,9	60,7	62,9	64,2	62,9	64,1	65,0	64,7
Taxa d'atur*	19,2	22,5	23,1	20,3	18,6	20,0	19,1	17,5	17,7
Afiliats a la Seguretat Social	-1,7	-3,2	-2,7	1,7	3,5	3,7	3,5	3,1	3,7
Atur registrat	4,7	6,0	0,5	-6,9	-10,0	-8,1	-10,1	-11,3	-10,5
Espanya									
Actius	0,3	0,0	-1,1	-1,0	-0,1	0,1	0,2	-0,1	-0,7
Ocupats	-1,6	-4,3	-2,8	1,2	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0
Aturats	8,0	15,9	4,1	-7,3	-9,9	-8,2	-8,4	-10,6	-12,4
Taxa d'ocupació (16-64 anys)*	58,8	56,5	55,6	56,8	58,7	57,3	58,7	59,4	59,5
Taxa d'atur*	21,4	24,8	26,1	24,4	22,1	23,8	22,4	21,2	20,9
Afiliats a la Seguretat Social	-1,5	-3,4	-3,1	1,6	3,2	3,3	3,4	2,8	3,3
Atur registrat	4,8	10,9	2,6	-5,6	-7,5	-6,5	-7,6	-8,2	-7,9
Zona euro									
Ocupació	0,1	-0,5	-0,7	0,6	1,1	0,9	1,0	1,1	1,3
Taxa d'ocupació (15-64 anys)*	64,1	63,6	63,4	63,9	64,5	64,3	64,4	64,7	64,8
Taxa d'atur *	10,1	11,3	12,0	11,6	10,9	11,7	10,9	10,3	10,6

Font: INE, Idescat, Departament d'Empresa i Ocupació, Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social i Eurostat.

Comerç exterior

(% de variació interanual)

	Dades anuals					Dades trimestrals			
	2011	2012	2013	2014	2015	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV
Catalunya									
Exportacions de béns	12,5	7,1	0,2	2,3	6,0	6,6	7,7	4,6	5,3
Importacions de béns	6,9	-2,7	-3,5	7,4	5,9	5,0	7,5	5,3	5,6
Espanya									
Exportacions de béns	15,2	5,1	4,3	2,0	4,3	4,4	5,4	3,4	3,8
Importacions de béns	9,6	-2,0	-2,2	5,2	3,7	2,5	5,8	3,3	3,3

Font: Idescat i Agència Estatal d'Administració Tributària.

Preus i salaris

(% de variació interanual)

	Dades anuals					Dades trimestrals			
	2011	2012	2013	2014	2015	2015-I	2015-II	2015-III	2015-IV
Catalunya									
Índex de preus de consum	3,3	2,9	1,7	0,1	-0,2	-0,7	0,1	-0,1	0,0
% de variació interanual desembre	2,5	3,6	0,2	-0,7	0,3	-	-	-	-
Inflació subjacent	1,8	2,1	1,9	0,4	0,9	0,5	0,7	1,0	1,2
Índex de preus industrials	6,5	3,3	0,7	-1,6	-2,7	-2,9	-2,7	-2,5	-2,8
Salaris pactats en convenis ¹	2,79	2,03	0,65	0,64	0,86	0,85	0,85	0,87	0,87
Cost laboral total ²	1,2	-0,3	-0,2	-1,7	0,7	-0,3	0,8	0,4	1,7
Espanya									
Índex de preus de consum	3,2	2,4	1,4	-0,2	-0,5	-1,0	-0,3	-0,4	-0,3
% de variació interanual desembre	2,4	2,9	0,3	-1,0	0,0	-	-	-	-
Inflació subjacent	1,7	1,6	1,4	0,0	0,6	0,2	0,5	0,8	0,9
Índex de preus harmonitzat	3,1	2,4	1,5	-0,2	-0,6	-1,1	-0,3	-0,6	-0,5
Índex de preus industrials	6,9	3,8	0,6	-1,3	-2,1	-1,9	-1,2	-2,4	-2,8
Salaris pactats en convenis ¹	2,29	1,16	0,53	0,50	0,76	0,69	0,73	0,75	0,74
Cost laboral total ²	1,2	-0,6	0,2	-0,3	0,6	0,5	0,4	0,3	1,2
Zona euro									
Índex de preus harmonitzat	2,7	2,5	1,3	0,4	0,0	-0,3	0,2	0,1	0,2
% de variació interanual desembre	2,8	2,2	0,8	-0,2	0,2	-	-	-	-
Inflació subjacent	2,7	2,5	1,3	0,9	0,8	0,6	0,8	0,9	0,9
Índex de preus industrials	5,6	2,8	-0,2	-1,5	-2,7	-2,9	-2,1	-2,7	-3,1

¹Fins al final del període: les dades anuals inclouen les revisions pactades.

²Cost per treballador i mes.

Font: INE, Idescat, Departament d'Empresa i Ocupació, Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, i Eurostat.